

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Mgr. EVA HARASTEJOVÁ

VI. ročník – kombinované studium

studijní obor: pedagogika – sociální práce

POHLED NA MANŽELSTVÍ Z HLEDISKA GENDER STUDIES

Diplomová práce

Vedoucí práce: **PhDr. Helena Skarupská, Ph.D.**

OLOMOUC 2009

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedeníh pramenů a literatury.

V Olomouci dne 20. 6. 2009

.....

Děkuji PhDr. Heleně Skarupské, Ph.D., za její neobyčejně vstřícný přístup, trpělivost, cenné rady, podněty a odborné vedení během zpracovávání diplomové práce.

Moje poděkování také patří mému manželovi za trpělivost a povzbuzení k dokončení studia a mé rodině, která mě vždy během studia podporovala.

V neposlední řadě děkuji také všem respondentům, kteří byli ochotni věnovat svůj čas a podílet se na výzkumném procesu a stát se tak jeho součástí.

Tato diplomová práce je věnována mému otci Oldřichu Rygalovi, který byl během mých studií na Univerzitě Palackého mou velkou oporou a motivací.

OBSAH

ÚVOD.....	5
1. GENDER, GENDER STUDIES, MANŽELSTVÍ, ZNÁMÉ POJMY?.....	10
1.1 Gender – gender studies	10
1.2 Autor pojmu gender – John Money.....	11
1.3 Manželství – variabilita pohledů	13
1.3.1 Manželství je, když	13
1.3.2 Manželství – pohled zákona, sociologie, psychologie, antropologie a křesťanství	16
1.3.2.1 Manželství a zákon... ..	16
1.3.2.2 Manželství a sociologie	18
1.3.2.3 Manželství a antropologie	18
1.3.2.4 Manželství a psychologie	21
1.3.2.5 Manželství a křesťanství	24
1.3.3 Manželství v jedné větě	26
2. FENOMÉN MUŽSTVÍ A ŽENSTVÍ.....	28
2.1 Biologická determinace mužství a ženství.....	29
2.2 Psychologická determinace mužství a ženství.....	31
2.3 Sociokulturní determinace mužství a ženství.	32
2.4 Křesťanské pojetí mužství a ženství.	35
3. HISTORICKÝ POHLED NA ŽENU, MUŽE, MANŽELSTVÍ A ROLE.....	39
3.1 Počátek manželství.....	39
3.1.1 Evolucionistické pojetí vzniku manželství.	39
3.1.2 Kreacionistické pojetí vzniku manželství	41
3.2 Řecko.....	43
3.3 Řím	44
3.4 Středověk.....	45
3.5 Novověk 2. pol. 17. stol. – 19. stol.....	48
3.6 20. a 21. století.	52

4. OČEKÁVÁNÍ MUŽŮ A ŽEN OD MANŽELSTVÍ V SOUČASNÉ ZÁPADNÍ KULTUŘE.....	54
4.1 Očekávání muže.	54
4.2 Očekávání ženy	55
5. VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	59
5.1 Kvantitativně orientovaný výzkum.	59
5.2 Cíl výzkumného šetření.....	59
5.3 Stanovení výzkumného problému a hypotéz	60
5.4 Kvantitativní dotazník	61
5.5 Výběrový soubor	62
5.6 Zpracování zjištěných údajů, jejich analýza a interpretace.....	63
5.6.1 Rekapitulace faktografických údajů.	64
5.6.2 Druhá část dotazníku: činnosti, role, očekávání od manželství.....	70
5.6.2.1 První otázka dotazníku.....	70
5.6.2.2 Druhá otázka dotazníku	81
5.6.2.3 Třetí otázka dotazníku	89
5.6.2.4 Čtvrtá otázka dotazníku	100
5.6.2.5 Pátá otázka dotazníku	102
5.6.2.6 Šestá otázka dotazníku.....	104
5.7 Ověření hypotéz	108
5.8 Zhodnocení výzkumu	110
ZÁVĚR	112
LITERATURA	114
PŘÍLOHY	120
ANOTACE	133

ÚVOD

„Muži jsou tvrdí, ale křehcí, ženy měkké, ale houževnaté.“

Paul Popenoe

V současnosti již není sňatek chápán jako vstup do společného soužití. Manželství ztrácí na atraktivitě, jelikož pro mladé lidi představuje instituci, ve které budou „odsouzeni“ k vykonávání určených rolí. Kohabitanace, tedy nesezdané soužití, se jeví jako optimální varianta, kde zůstávají oba „sami sebou“, ponechávají si svou autonomii. Pro velké procento těch, kteří preferují nesezdané soužití, má vztah hodnotu jen do té doby, pokud navzájem uspokojují své potřeby a pokud je partnerův potenciál stále atraktivní.

V životě mladých lidí je rozhodnutí vstoupit do manželství většinou odkládáno na pozdější dobu. Důvodů můžeme jmenovat hned několik. Strach z rozvodu, studium, snaha udržet si svou nezávislost či oddálení odpovědnosti zabezpečit rodinu. V současnosti jsou pro firmy atraktivní flexibilní zaměstnanci, kteří nejsou vázáni na jedno místo a mohou pracovat v různých koutech světa, kde je zrovna firma potřebuje. Svobodní a bezdětní mají nejlepší šanci dosáhnout kariérního růstu a s tím související uspokojivé platové ohodnocení. Zaměstnavatelé preferují mladé lidi, kteří jsou ochotni pro firmu pracovat s vysokým nasazením a jsou kdykoliv k dispozici. Tento firemní požadavek je vyvážen vyšším platem, na druhou stranu vykoupen tím, že lidé nemají čas a energii budovat vztah s partnerem, eventuálně založit rodinu. Jako další důvod odkládání vstupu do manželství připomeňme fenomén sociologie nazývaný mamahotel, tedy servis poskytovaný matkou a s tím související negativa pro partnerský život – mladý člověk žije bez (větší) zodpovědnosti za partnera, snižuje se schopnost podstupovat rizika související se závazky, snižuje se míra rozhodovací schopnosti. Všechny tyto okolnosti způsobují, že pomyslné váhy postmoderního člověka se přiklánějí k preferenci nesezdaného soužití, pokud není zapřisáhlý odpůrce manželství, pak alespoň na určité časové údobí.

Cílem této práce je podat přehled o chápání manželství, mužství a ženství z různých pohledů, nastínit historické pozadí vzniku a vývoje manželství, proniknout do problematiky očekávání muže a ženy a výzkumným šetřením nahlédnout do chápání manželství, rolí a očekávání od manželství u současné populace mladých lidí.

První kapitola diplomové práce pojednává o genderu a genezi tohoto pojmu, gender studies a manželství z několika pohledů, jak jej vidí zákon, sociologie, psychologie,

antropologie a křesťanství. Krátký úsek je věnován i výrookům o manželství, které poskytují široký záběr vnímání institutu manželství.

Druhá kapitola je věnována fenoménu mužství a ženství, jeho biologické, psychologické a sociokulturní determinaci. Tuto problematiku doplňujeme pohledem křesťanství na vnímání mužství a ženství. Křesťanství významným způsobem formovalo západní civilizaci, a jak uvidíme v historickém přehledu, uzavírání manželského sňatku je po významnou dobu v režii církve, vnímání role ženy je především ve středověku silně formována zkresleným či účelně předloženým pohledem. Z těchto důvodů považujeme za nezbytné podat výše uvedené téma i v křesťanském pojetí.

Třetí kapitola je historickým vhladem do problematiky manželství, jeho vývoje a proměn, postavení muže a ženy a jejich role. Ve čtvrté kapitole předložíme pojetí mužského a ženského očekávání od manželství.

Prostřednictvím výzkumného šetření, které je součástí páté kapitoly, nalezneme obraz současného vnímání manželství mladých lidí ve věku 20-30 let. Zjistíme, jak nahlízejí na rozdělení rolí v manželství, jaké role považují za podstatné, a které za méně důležité, jaké jsou preferované vlastnosti partnera, co by způsobilo jejich rozhodnutí partnera opustit/rozvést se a co osobně od manželství očekávají.

V roce 1994 a 2002 proběhl v evropských zemích výzkum ISSP¹, v němž více než polovina respondentů v České republice projevila stálý příklon k tradiční představě o uspořádání domácnosti - za finanční zajištění rodiny má zodpovídat muž, žena má zajistit péči o domácnost a děti. V roce 2002 došlo k mírnému poklesu. Názorově se tedy shoduje se zeměmi střední a východní Evropy. Další výzkum² proběhl v lednu 2003 (CVVM), podle něj se 64% dotázaných domnívá, že by měl finanční stránku domácnosti zajišťovat muž. Podle tohoto výzkumu SOÚ AV ČR stále přetrvává tradiční dělba rolí, tedy hlavní péči o domácnost a děti přebírá žena, muž finančně rodinu zajišťuje. Pokud se muži zapojí do domácích prací, pak nejvíce pomáhají s nákupy a luxováním. Nízké procento mužů se podílí na vaření pro rodinu. V péči o děti figuruje jako hlavní osoba matka (vaření,

---

¹ Pracující matky a genderové role ve výsledcích mezinárodního longitudinálního výzkumu [online]. 22.12.2005, [cit. 2009-06-12]. Dostupné na internetu:

<<http://www.genderonline.cz/view.php?cislocclanku=2005122202>>.

² Role mužů a žen [online]. 6.12.2007, [cit. 2009-06-12]. Dostupné na internetu:

<http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100732s_ov71206.pdf>.

Postavení ženy ve společnosti se zaměřením na Českou republiku 10.11 2003 [online]. [cit. 2009-06-12].

Dostupné na internetu: <<http://www.e-polis.cz/sociologie/33-postaveni-zeny-ve-spolecnosti-se-zamerenim-na-ceskou-republiku.html>>.

oblékání, péče v nemoci), otec spíše zastřešuje aktivity, které dítě rozvíjí – tedy hraní či školní povinnosti.

Jaké představy a očekávání má současná generace mladých lidí ve věku 20-30 let? Jaký se projeví posun ve vnímání této problematiky, či zůstane pohled více či méně stejný? Na tyto a další otázky, které jsou součástí výzkumného šetření, nalezneme odpověď v druhé části diplomové práce.

1 GENDER, GENDER STUDIES, MANŽELSTVÍ. ZNÁMÉ POJMY?

Během shromažďování potřebných informací, údajů, studia literatury a různých dostupných zdrojů, promýšlení, jakým způsobem uchopit téma diplomové práce vyvstala otázka, do jaké míry je v mém okolí znám obsah termínu *gender studies*, popřípadě kdy a za jakých okolností spatřil světlo světa. Musím s politováním konstatovat, že odpovědi na tyto otázky nebyly uspokojivé. V následujícím textu tedy krátce přiblížíme pojem *gender/gender studies*,³ jeho genezi, osobu Johna Moneyho, autora termínu *gender* a Ann Oakley, jednu ze zakladatelek *gender studies*.

1.1 Gender – gender studies

Slovník cizích slov představuje *gender* jako „*pojem, který odkazuje na sociální rozdíly mezi muži a ženami, které jsou kulturně a sociálně podmíněné, konstruované, tj. mohou se v čase měnit a různí se jak v rámci jedné kultury, tak mezi kulturami. Jsou předmětem socializace. Závaznost těchto rozdílů tedy není přirozeným, neměnným stavem, ale dočasným stupněm vývoje sociálních vztahů mezi muži a ženami.*“⁴

Lenderová podotýká, že „*pohled ‚gender‘ zabírá obě pohlaví a rozdíly mezi nimi a většinou osciluje mezi dvěma póly: buď vnímá tyto rozdíly jako propastné, absolutní, nebo je naopak považuje za původně nepatrné, uměle vypěstované výchovou.*“⁵

Podle Fafejty „*termín gender vznikl pro odlišení přirozených vlivů pohlaví a sociálních odlišností mezi mužem a ženou. Gender je sociální konstrukt a teoreticky jich může být nekonečně mnoho. Existenci genderu si neuvědomujeme. Bereme v potaz pouze biologické pohlaví a spojujeme jej s určitými institucemi, rolemi, identitami, aniž bychom si uvědomovali, že tato spojení jsou sociálně konstruována.*“⁶

Podle Průchy, Walterové a Mareše *gender studies* zkoumá sociokulturní rozdíly mezi muži a ženami, zabývá se odlišnostmi jejich identity, sociálních rolí, uplatněním na trhu práce aj.⁷ V souvislosti s tématem práce můžeme upřesnit i další okruh zkoumání. *Gender*

---

³ V češtině bychom jako ekvivalent termínu *gender* mohli uvést rod nebo pohlaví – nikoliv ve smyslu biologickém (muž-žena), ale sociokulturním (maskulinita-feminita). Původně označoval gramatický rod.

⁴ Gender [online]. 2005-2006, [cit. 2009-05-26]. Dostupné na internetu: <<http://slovni-cizich-slov.abz.cz>>.

⁵ Lenderová, M.: *K hříchu i k modlitbě. Žena v minulém století.* Praha : Mladá fronta, 1999. s. 6.

⁶ Fafejta, M.: *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality.* Věrovaný : Nakladatelství Jan Piszkiwicz, 2004, s. 29, 31.

⁷ Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J.: *Pedagogický slovník.* Praha : Portál, 2003, s. 68.

studies se tedy zabývá i rolemi muže a ženy v manželství, rozdíly v jejich pojetí manželského svazku či rozdílnými pohledy na jejich očekávání od manželství. Genderové stereotypy přisuzují ženám i mužům určité role a vlastnosti dle jejich příslušnosti k danému pohlaví. Od muže se očekává, že bude finančně zabezpečovat rodinu, starat se o tzv. „chlapské práce“, od ženy se očekává péče o domácnost a její členy, podřízenost vůči manželovi, zaměstnání pro ni nemá být prioritní.

1.2 Autor pojmu gender - John Money 1921 - 2006

Pojem *gender* zavedl John Money, psycholog a sexuolog novozélandského původu, v Americe působil dlouhá léta jako profesor pediatrie a lékařské psychologie na Univerzitě Johna Hopkinse v Baltimore. Jeho zájem zkoumání byl upřen na témata transsexualit⁸, intersexualit⁹ a homosexuality a v širších souvislostech se zabýval teoriemi vzniku pohlaví a sexuální identity. Money během svého bádání dospěl k názoru, že pohlavní identita intersexuálů odpovídá spíše pohlavní roli, ve které byli vychováváni, než biologickým charakteristikám. Proto zavedl pojem gender, který považoval za nezávislý na biologickém pohlaví.¹⁰

Money byl považován za jednoho z nejvlivnějších sexuologů, později byly závěry jeho bádání zpochybněny a také jeho vědecká poctivost utrpěla po té, co vyšly najevo fatální důsledky jednoho z jeho léčebných zásahů. Money vycházel z paradigmatu, že pohlavní identita člověka se utváří v raném věku a kolem osmnáctého měsíce života je již neměnná. Jednalo se však pouze o teoretické předpoklady. Potvrzením jeho názorů a domněnek se měla stát dvojčata, z nichž jedno v osmi měsících života přišlo neadekvátním lékařským zákrokem o penis.

Money byl přesvědčen o tom, že chlapci, kteří budou již od útlého věku správně vychováváni, se mohou chovat jako dívky. Razil teorii, že výchova, nikoli vrozené je určující pro pohlavní identitu a sexuální orientaci.¹¹ Nejprve se zdálo, že se tohoto chlapce daří vychovávat jako dívku, přičemž jeho dvojče se chová a vyrůstá podobně jako

---

⁸ Transsexuál – člověk, který nese primární pohlavní znaky muže, ale cítí se být ženou či naopak.

⁹ Intersexuální lidé nesou biologické znaky obou pohlaví.

¹⁰ anglicky sex

¹¹ CBC News Indepth: David Reimer [online]. 10.5. 2004 [cit. 2009-05-26]. Dostupné na internetu: <<http://www.cbc.ca/news/background/reimer/>>.

ostatní chlapci. Tento experiment¹² byl doktorem Moneym předkládán veřejnosti jako důkaz, že pohlavní identita u člověka je zcela tvárná a je možné ji zafixovat podle potřeby bez ohledu na vrozené faktory.

Později se ukázalo, že chlapec vychovávaný jako dívka trpěl psychickými problémy, jeho spolužáci ho považovali za podivného, trpěl neuspokojivými vrstevnickými vztahy, odmítal proto chodit do školy, snažil se vrátit ke své mužské identitě a několikrát se pokusil o sebevraždu. Během puberty se nakonec od otce dozvěděl celou pravdu. David Reimer¹³ se rozhodl stát opět mužem, podstoupil několik operací a oženil se. Trpěl ale psychickými problémy, což způsobovalo napětí v manželském vztahu, ztratil práci, jeho bratr se v roce 2002 předávkoval antidepresivy a zemřel.¹⁴ Všechny tyto okolnosti a to, čím byl nucen projít, ovlivnily jeho rozhodnutí v roce 2004, kdy se rozhodl ve 38 letech ukončit svůj život.

I když je John Money autorem termínu, který se objevil v názvu disciplíny zvané *gender studies*, neboli *genderové studie*, často v publikacích pojednávajících o tomto oboru jeho jméno nenajdeme. Důvod snad tkví v později rozdílném vnímání a používání pojmu a také do jisté míry i zpochybnění správnosti jeho teorií.¹⁵

V souvislosti s generovými studii je často citována jedna ze zakladatelek gender studies, britská socioložka Ann Oakley. Narodila se v Londýně v roce 1944, vystudovala sociologii na Oxfordské univerzitě, na Londýnské univerzitě získala ze sociologie doktorát. Výraz gender se poprvé v sociologii objevil v její první vědecké publikaci *Sex, Gender and Society*¹⁶ jako prostředek, jak odlišit kulturní podmíněnost pohlaví (výsledek působení sociálního prostředí, konvencí) od biologického.¹⁷ Oakley mimo jiné v této knize hovoří o rozdělení rolí podle genderu a příčinách, které vidí v rodině, odlišné výchově a socializaci chlapců a dívek. Ve své knize vycházela z myšlenek psychologa Stollera, který hovoří o rozdílných kategoriích pohlaví a gender. Na gender je pohlíženo jako na sociokulturní konstrukt, pohlaví je přirozené a biologicky podmíněné.¹⁸

---

¹² Tento případ, znám jako John/Joane, byl podrobně popsán v odborných periodických a později i jako kniha Johna Colapinta „*Jak jej příroda stvořila*“. Vyšla i v českém jazyce.

¹³ Narodil se jako Bruce (Reimer), později byl v rámci „experimentu“ přejmenován na Brenda. Sám si později, jakmile se znovu přiklonil ke své mužské identitě, změnil jméno na David.

¹⁴ Trpěl klinickou depresí, jako jeho matka.

¹⁵ Pechová, O. John Money (1921-2006) [online]. 10.8.2006 [cit. 2009-05-25]. Dostupné na internetu: <<http://www.bengales.cz/vedecke-studie/john-money-1921-2006.html>>.

¹⁶ U nás byla také vydána – pod názvem Pohlaví, gender a společnost.

¹⁷ Ann Oakley [online]. [cit. 2009-06-28]. Dostupné na internetu: <<http://www.annoakley.co.uk>>.

¹⁸ Harriet Bradley Gender. [online]. [cit. 2009-06-28]. Dostupné na internetu: <<http://books.google.cz/books>>.

1.3 Manželství – variabilita pohledů

Definice manželství bychom našli nespočet, obsah termínu a jeho zpracování závisí na tom, z jakého úhlu pohledu na problematiku nahlížíme, kdo je jejím autorem, případně jaké aspekty manželství považuje za podstatné. V tomto smyslu se naše pozornost bude soustředit na různé zdroje. V podkapitole *Manželství je, když...* uvedeme několik popisů či definic manželství. Nejprve nahlédneme do různých publikací, které se této problematice věnují, a představíme několik pohledů autorů. V další podkapitole se budeme zabývat manželstvím v souvislosti se zákonem, jako právním fundamentem jeho založení, manželstvím z pohledu sociologie, resp. gender studies, z hlediska psychologie, antropologie a také křesťanským pohledem na manželství. Není to zajisté vyčerpávající přehled, ale pokusíme se tímto podat různorodé názory a vnímání komplexního a zajisté velmi diskutovaného tématu, jakým bezesporu manželství je. V podkapitole *Manželství v jedné větě* představíme výroky čtrnácti osobností, jakými byli například Honoré de Balzac, Benjamin Franklin, Rainer Maria Rilke a další. Vybrali jsme šestnáct výroků, které nastavují zrcadlo a nabízí zhodnocení, nadsázku i humor, další dimenze provázející problematiku manželství.

1.3.1 *Manželství je, když...*

Internetový slovník cizích slov nabízí definici manželství jako „*trvalé společenství muže a ženy uzavřené zákonným způsobem.*“¹⁹

Feministický slovník z roku 1990 charakterizuje manželství jako „*instituci, která ženu oloupí o její individualitu a zredukuje ji na úroveň prostitutky.*“²⁰ Dále předkládá manželství jako „*hlavní nástroj útlaku vůči ženám.*“²¹

Neumann uvádí, že „*ze sociálního hlediska je manželství společenskou institucí, privilegovanou a uznávanou právním řádem, svazkem osob rozdílného pohlaví, ve kterém rozhoduje spíše činitel hospodářský než pohlavní, svazkem, který je založen na tom, že dva lidé mají určitý smysl pro povinnost, ale který vyžaduje i uznání a záruku kohosi třetího.*“

¹⁹ Dostupné na internetu: <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz>>.

²⁰ Bakalář E. et al.: *Průvodce rozvodem*. Praha : NLN, 1996, s. 231.

²¹ *Ibid.*, s. 231.

Je možný jen v právní organizaci, která zaručuje také vlastnictví, i když třeba celkem primitivního rázu.“²²

Podle psychologa Nakonečného je manželství „*institucionalizované spojení dvou nebo více jedinců opačného pohlaví, které v některých kulturách vzniká na základě námluv, v jiných však koupí nebo únosem nevěsty, a které plní řadu funkcí (sexuální, výchovnou...).*“²³

Klabouch v roce 1961 uvádí: „*manželství a rodina plní v životě dnešní společnosti stále tak důležité funkce, že se problematika jejich uspořádání dotýká přímo nebo nepřímo každého z nás. Přizpůsobování manželských a rodinných vztahů měnícím se společenským podmínkám... jsou podmínkou zdárného vývoje společnosti, zejména mladších generací, v budoucnu.*“²⁴

Podle Máchové je manželství „*legalizovaný (zpravidla) svazek dvou osob (zpravidla) různého pohlaví. Jeho hlavními znaky jsou „společenství lože a stolu“, jinak řečeno společná domácnost.*“²⁵ Jako poznámku pod čarou uvádí z knihy A. Vaňka *Příznaky krize manželské rodiny* jako odchylku kuriózní příklad manželství homosexuálních jedinců.²⁶

Hendricksovi v předmluvě knihy Larryho Crabba, amerického křesťanského psychologa, podotýkají, že „*manželství v Americe někdy připomíná obchod – vykalkulovaný na co nejnižší náklady a na co nejvyšší zisk. Oženit se či vdát se pro mnohé neznamená o mnoho víc než riziko spojené s poskytnutím úvěru či přátelské převzetí firmy.*“²⁷

Podle Willyho „*manželství skýtá možnost vzájemné podpory, vytváření společného vnitřního světa, identity, cílů, budování domova. ... oba partneři se mohou vzájemně podporovat a těšit ze vzájemného růstu, vzájemně se obdivovat, čímž se jejich láska spíše utužuje.*“²⁸

Chapman uvádí, že „*společenská instituce manželství je v první řadě smluvním vztahem, v němž se muž a žena zavazují jeden druhému k celoživotnímu partnerství. V jádru manželství stojí představa jednoty. V manželském vztahu spolu muž a žena sdílejí*

---

²² Neumann, S.K.: *Dějiny ženy*. Praha : Otakar II. 1999, s. 75.

²³ Nakonečný, M.: *Základy psychologie*. Praha : Academia, 1998. s. 196.

²⁴ Klabouch, J.: *Manželství a rodina v minulosti*. Praha : Orbis, 1962, s. 5.

²⁵ Máchová, J.: *Duševní hygiena rodinného života*. Praha : Avicenum, 1974, s. 55.

²⁶ V současnosti nelze hovořit o kuriozitě, v České republice nabyl Zákon o registrovaném partnerství 115/2006 Sb. účinnosti 1. července 2006.

²⁷ Crabb, L.: *Muž a žena*. Praha: Návrat domů, 1997, s. 5.

²⁸ Poněšický J.: *Fenomén ženství a mužství*. Praha : Triton, 2004, s. 107.

život tím nejhlubším možným způsobem. Sami sebe vidí jako jeden tým, nikoli jako dva jednotlivce, kteří jen náhodou žijí velice blízko sebe.“²⁹

Definovat manželství z hlediska antropologie je obtížné, jelikož má různorodou formu i obsah. Je proto nesnadné obsáhnout všechny jeho charakteristiky. Nejčastěji se uvádí definice manželství jako instituce, která legitimizuje pohlavní styk, je v ní realizována reprodukce, ekonomické zajištění, enkulturace³⁰ a zajištění sociálního statusu potomků. Ani tato definice však nespĺňuje univerzální platnost. Podle Skupníka „snad nejkompexněji lze možné charakteristiky a obsah manželství vymezit jako: 1) sociální instituci, jejímž obsahem je 2) kulturně akceptovaný typ svazku mezi 3) dvěma či více 4) partnery, jenž je 5) výrazem jejich akceptace společenských norem a podřízení se jim, u nějž se 6) předpokládá dlouhodobé trvání, jenž 7) transformuje sociální status partnerů, implikuje 8) vzájemné nároky (sexuální, ekonomické, ...) partnerů a 9) jejich příbuzných, implikuje 10) rodičovské povinnosti a práva k dětem vzešlým z této unie a práva a povinnosti těchto dětí k rodičům, 11) definuje sociální status dětí vzešlých z této unie a 12) vytváří vazby mezi příbuznými partnerů.“³¹

Manželství je, jak můžeme vidět, definováno v různých podobách. Od formalistické definice, extrémní feministické, idealistické, ale nikoliv nerealizovatelné, až po antropologickou, která se snaží o zahrnutí všech univerzálních znaků vycházejících z různorodosti kultur. Často se objevují termíny jako spojení, vztah, svazek, společenství, jednota, unie, vazby, přizpůsobování. Někteří považují manželství za patriarchální přežitek, jiní za svazek, který je posvěcený. Další skupina manželství chápe jako svazek, který chtějí uzavřít, ale rozvod pro ně představuje přijatelné řešení manželských neshod a problémů. Na devaluaci hodnoty manželství mají vliv nejen média, „propagující“ mimomanželské vztahy, rozvody, ale také „vzor“ osobností z politické či umělecké scény. Jsme často svědky různých afér politiků a milostných avantýr osobností zábavního průmyslu, které jsou schopny za svůj život projít stále opakujícím se kolotočem sňatků a rozvodů. Dáváme průchod svému egocentrismu, nejsme ochotni setrvat ve svazku, když je pro naše já nenaplňující, často se chováme ve vztahu sobecky. Propagujeme sebeurčení místo sebezapření, domluvu vedoucí k nekomplikovanému rozvodu

---

²⁹ Chapman, G.: *Čtyři období manželství*. Praha: Návrat domů, 2005, s. 10.

³⁰ Proces osvojování kultury dané společnosti.

³¹ Skupník, J.: *Panoráma biologické a sociokulturní antropologie : 7, Manželství a sexualita z antropologické perspektivy*. Brno : Nadace Universitas Masarykiana, 2002, s. 50.

před domluvou zabránit rozvodu a zachránit manželství. A tak se můžeme právem ptát: „Quo vadis, člověče 21. století?“

1.3.2 Manželství – pohled zákona, sociologie, antropologie, psychologie a křesťanství

Matrimoniologie je interdisciplinární obor, který zkoumá aspekty manželství z různých pohledů, zahrnuje poznatky z práva, medicíny, kulturní antropologie, sociologie, a psychologie. V následujícím textu se budeme věnovat problematice manželství z právního hlediska, tedy jaké jsou dimenze zakotvené v zákoně, krátce se dotkneme instituce manželství v sociologickém, antropologickém a psychologickém pojetí a také nastíníme i křesťanské vnímání formy společného soužití zvané manželství.

1.3.2.1 Manželství a zákon

Z právního hlediska považujeme v západní kultuře manželství za svazek zákonně uzavřený. Musí tedy splnit určité předpoklady platné pro danou zemi, aby mohlo být právoplatně uzavřeno. V České republice je v Zákoně o rodině definováno manželství jako *„trvalé společenství muže a ženy založené zákonem stanoveným způsobem. Hlavním účelem manželství je založení rodiny a řádná výchova dětí. Muž a žena, kteří chtějí spolu uzavřít manželství, mají předem poznat navzájem své charakterové vlastnosti a svůj zdravotní stav, aby mohli založit manželství, které splní svůj účel. Manželství se uzavírá svobodným a úplným souhlasným prohlášením muže a ženy, že spolu vstupují do manželství...“*³²

V Občanském zákoníku,³³ který má nabýt účinnosti od 1. ledna 2012, se manželstvím rozumí *„trvalý svazek muže a ženy, vzniklý způsobem, který stanoví tento zákon. Hlavním účelem manželství je založení rodiny a řádná výchova dětí. Manželství vzniká svobodným a úplným souhlasným projevem vůle muže a ženy, kteří hodlají vstoupit do manželství, že spolu vstupují do manželství. Sňatečný obřad je veřejný a slavnostní; činí*

---

³² ÚPLNÉ ZNĚNÍ ZÁKONA Č. 94/1963, ZÁKON O RODINĚ. [online]. [cit. 2009-05-25]. Dostupné na internetu: <<http://zakony.kurzy.cz/94-1963-zakon-o-rodine/>>.

³³ Upravuje dědické, rodinné a smluvní právo, vlastnictví a další věcná práva, náhradu škody.

se v přítomnosti dvou svědků.“³⁴ Úprava této části zákona oproti Zákonu o rodině 94/1963 Sb. je tedy minimální. Původní návrh zcela opomíjel formulaci účelu vstupu do manželství a zároveň snížil obřad na pouhou veřejnou záležitost.³⁵ Tím, že byl zákon v konečném znění pozměněn a byla zde ponechána věta o účelu vstupu do manželství, je manželství uznáno za základ rodiny a je vyjádřením jeho společenské hodnoty. Současně došlo i k pozměnění návrhu a doplnění, že sňatek není pouze veřejný, ale i slavnostní, uzavřen v přítomnosti svědků. Tuto skutečnost vnímáme tak, že i stát chápe tento krok jako výjimečný a důležitý.

Zákonné normy nejsou všude stejné, někde je legální pouze monogamie, jinde lze beztrestně provozovat polygamii.³⁶ V současné době není žádnou výjimkou svazek dvou osob stejného pohlaví, tzv. registrované partnerství. Registrované partnerství je „*trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem stanoveným zákonem. Partnerství vzniká projevem vůle dvou osob stejného pohlaví činěným formou souhlasného svobodného a úplného prohlášení těchto osob o tom, že spolu vstupují do partnerství.*“³⁷ Některé právní instituty jsou však podle české právní úpravy vyhrazeny výhradně manželům. Jedná se například o společné jmění manželů, společné osvojení dětí, společné příjmení. Je otázkou zda dojde k zrovnoprávnění institutu manželství a registrovaného partnerství v českém právním řádu, a zda i v České republice bude umožněno osobám stejného pohlaví uzavřít sňatek.³⁸ V některých zemích bylo uzákoněno i právo těchto partnerů na adopci.³⁹

---

³⁴ Nový občanský zákoník [online]. 2009 [cit. 2009-03-18].

Dostupné na internetu: < <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/rodinne-pravo/co-upravuje-rodinne-pravo-zakoniku/rodice-a-dite.html>>.

³⁵ Manželství je trvalý svazek muže a ženy vzniklý způsobem, který stanoví tento zákon. Manželství vzniká svobodným a úplným souhlasným projevem vůle muže a ženy (dále jen "snoubenci"), že spolu vstupují do manželství. Sňatečný obřad je veřejný. [online]. [cit. 2009-05-25]. Dostupný na internetu: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/Navrh_obcanskeho_zakoniku.pdf.html>.

³⁶ Polygamii můžeme blíže specifikovat jako polygynii a polyandrii. O polygynii hovoříme, pokud má muž více než jednu ženu. Islámské náboženství dovoluje, aby měl muž až čtyři manželky. Polyandrie je soužití ženy s více než jedním mužem. Tuto tendenci nalezneme kupříkladu u Eskymáků. Mihalco, Z. *V čem jsou Češi extra třída? V lakomosti.* [online]. 19.9 2005 [cit. 2009-05-25]. Dostupné na internetu: <http://cestovani.idnes.cz/igsvet.asp?r=igsvet&c=A050919_150715_igsvet_tom.html>.

³⁷ SBÍRKA ZÁKONŮ - ZÁKON ze dne 26. ledna 2006 o registrovaném partnerství. [online]. [cit. 2009-03-18]. <<http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb06115&cd=76&typ=r.html>>.

³⁸ Sňatek mohou páry osob stejného pohlaví uzavřít ve Švédsku, Nizozemsku, v Belgii, ve Španělsku, v Kanadě a v amerických státech Massachusetts, Maine, Connecticut a Iowa. Ve Vermontu vstoupí zákon v platnost v září 2009. Páry se mohou nechat registrovat v severských zemích, v Německu, v ČR, ve Velké Británii, ve Švýcarsku a na Novém Zélandu. Některá z práv získaly pak v Maďarsku, ve Francii, v Portugalsku, v Chorvatsku a v Lucembursku. *Kalifornský soud zakázal sňatky homosexuálů, které dříve povolil.* [online]. 26.5.2009 [cit. 2009-05-28]. Dostupné na internetu: <<http://zpravy.idnes.cz/>>. *Ve Švédsku mohou homosexuálové uzavřít manželství.* [online]. 1.5.2009 [cit. 2009-06-24]. Dostupné na internetu:

1.3.2.2 Manželství a sociologie

Sociologie pohlíží na manželství jako na institucionalizovanou formu jednání.⁴⁰ Zabývá se rolemi a jejich kulturní podmíněností. Snaží se od sebe oddělit vnímání nepochybné složky od relativní, tedy pohlaví od genderu. Gender studies představuje jeden z oborů sociologie, a jak již bylo naznačeno v podkapitole *Gender-gender studies*, zabývá se sociální konstrukcí pohlaví, genderu, pohlavích rolí, sexuálních identit. Podle Mlčáka je „manželství v sociologickém pohledu nejrozšířenější formou společného soužití mezi oběma pohlavími.“⁴¹ Jeho základní význam spočívá především v tom, že je svazkem uspokojujícím řadu přirozených biologických i naučených sociálních potřeb muže a ženy.

Jelikož budou další kapitoly zaměřené na role v manželství či očekávání od manželství pojednáním z tohoto pohledu, omezili jsme se zde pouze na obecnou definici. S ohledem na zaměření práce jsme však považovali za optimální tuto dimenzi vnímání manželství zmínit.

1.3.2.3 Manželství a antropologie

Skarupská říká, že „rozdíl mezi antropologií a jinými vědami o člověku je v tom, že antropologie se zajímá o vše týkající se lidství s větším ohledem na kulturní vztahy, kdežto ostatní vědy zabývající se člověkem... se věnují pouze aspektům lidství a jejich výsledkům.“⁴² Antropologie se zabývá nejen tradičními⁴³ společnostmi, ale i kulturou západní společnosti. „Kulturní a sociální antropologie je srovnávací holistická věda o člověku, kultuře a společnosti zkoumající vznik, vývoj, strukturu a fungování různých sociokulturních systému v čase a prostoru.“⁴⁴

<<http://www.ct24.cz/svet/53483-ve-svedsku-mohou-homosexualove-uzavrit-manzelstvi/>>.

³⁹ Adopce je možná například v Nizozemí, Španělsku! (je silně katolické), Dánsku či Německu. 004.CZ - I Česká republika asi bude mít zákon o registrovaném partnerství. [online]. 16.12.2005 [cit. 2009-05-28]. Dostupné na internetu <<http://www.004.cz/view.php?cislocianku=2005121603-registrovane-partnerstvi-zeme.html>>.

⁴⁰ Keller, J.: *Úvod do sociologie*. Praha : Sociologické nakladatelství, 1995, s. 54.

⁴¹ Mlčák, Z.: *Vybrané kapitoly z psychologie manželství a rodiny*. Ostrava : Ostravská univerzita, 1996, s. 5.

⁴² Skarupská, H.: *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, s. 7.

⁴³ Dříve byly tyto kultury nazývány „primitivní“ společnosti.

⁴⁴ Skarupská, H.: *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, s. 8.

Manželství z antropologického pohledu je příbuzenství nepokrevní, tzv. aliance.⁴⁵ „Jedná se o společensky uznaný, legalizovaný sexuální vztah mezi partnery opačného pohlaví, o kterém se předpokládá, že se dříve nebo později stane základem rodiny.“⁴⁶

Rozlišujeme různé typy manželství a okolností s jejich uzavřením spojených. Monogamie je charakterizována jako vztah jedné ženy a jednoho muže. Polygamií nazýváme manželské soužití jedné osoby s několika partnery. Toto soužití existuje ve dvou formách – polyandrie (jedna žena s více muži) a polygynie (jeden muž s několika partnerkami). Polyandrii dále můžeme rozdělit na fraterální (manželé jedné ženy jsou bratři) a sdruženou (manželé ženy nejsou bratři). Skupník k tomuto typu manželství dodává, že „polyandrie představuje způsob, kterým lze rozlišit sexualitu ženy od její reprodukční kapacity. Tento rozdíl chybí v monogamních nebo čistě polygynních systémech, jichž je polyandrie opakem. Tyto společnosti mají silný odpor k vnímání nezávislosti ženské sexuální kapacity a ženské kapacity reprodukční (jako nemravnou výjimku snad připouštějí prostituci). Nezávislost sexuálních a reprodukčních atributů mužů je však obvykle přijímána bez připomínek. V polyandrickém manželství může být sexualita ženy rozdělena mezi neomezený počet mužů, ne však už tak její schopnost rodit děti.“⁴⁷

Polygamické manželství navíc může být buď simultánní nebo postupné. Simultánní představuje soužití s více partnery v jednu dobu, kdežto v postupné formě manželství jsou další partneři postupně „přibírání“.⁴⁸

Formou polyandrie je i tzv. sekundární manželství – žena si bere postupně jednoho nebo více mužů, v daném okamžiku žije jen s jedním z nich, má právo vrátit se k prvnímu muži a mít s ním legitimní děti. Tato manželství jsou celoživotní a nejsou povoleny rozvody. Tento typ manželství je znám jen ze severního Kamerunu a severní Nigérie. Polygynie je praktikována například na Komorách, kde je tamní společnost ovlivněna patriarchálním islámem a je matrilokální. Žena tedy žije v domě své matky, muž své manželky pravidelně navštěvuje a nesmí žádnou z nich zvýhodňovat. Vlivem francouzské správy se začali muži přiklánět k monogamii, ovšem ženy proti těmto změnám

---

⁴⁵ Příbuzenství lze obecně charakterizovat třemi oblastmi vztahů: filiací (nejčastěji pokrevní příbuzenství, zahrnujeme zde ale i adopci), již zmíněnou aliancí (nepokrevní příbuzenství) a germanitou (sourozenectví).

⁴⁶ Skarupská, H.: *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. s. 40.

⁴⁷ Skupník, J.: *Panoráma biologické a sociokulturní antropologie : 7, Manželství a sexualita z antropologické perspektivy*. Brno : Nadace Universitas Masarykiana, 2002, s. 23.

⁴⁸ Státní závěreční zkoušky- Aplikovaná sociální antropologie [online]. 2008 [cit. 2009-06-23]. Dostupné na internetu: <www.san.fss.muni.cz>.

protestovaly. V islámském pojetí může mít více žen jen ten muž, který je schopen je ekonomicky zabezpečit. Pokud by byla nastolena monogamie, sice by se mohly provdat za svobodného muže, ale také nemajetného. Skupnik tuto situaci komentuje slovy: „*Polygynie se může začít jevit ani ne tak jako právo muže na sex s více ženami, ale jako právo ženy provdat se za úspěšného a bohatého, byť již jednou, dvakrát či vícekrát ženatého muže a právo na využívání jeho ekonomických zdrojů. Lidská sexualita je manželstvím manipulována tak, aby zamezovala rozevírání sociálních nůžek.*“⁴⁹

Endogamní sňatek je svazek uvnitř nějaké skupiny, exogamní znamená uzavření sňatku mezi členy dvou odlišných skupin. Dalším typem sňatku je levirát - bratr zemřelého muže má povinnost oženit se s jeho ženou s tím, že případní potomci budou považováni za jeho děti. Obdobný princip funguje i u sororátu – sestra zemřelé ženy se vdá za jejího manžela.⁵⁰

Z pohledu usídlení vzniklého páru lze rozlišit několik typů manželství. Patrilokální resp. matrilokální – pár se usadí u otce manžela, resp. v rodině ženy, avunkulokální – pár se přesune k bratrovi jedné z matek, virilokální – muž založí místo pro společné soužití, posledním typem je usídlení neolokální, které nemá daná pravidla pro usídlení.⁵¹

Manželství existuje v různých formách, má různý obsah. Skupnik k této skutečnosti uvádí, že manželství je „kulturně vysoce variabilní.“⁵² Proto je nesnadné charakterizovat manželství z antropologického hlediska. Je ale možné vyslovit tvrzení s obecnou platností. Manželství tedy můžeme popsat jako sociální instituci, ve které se realizují různé role, existují zde určité normy a hodnoty. Hovoříme o kulturně akceptovaném typu svazku – daná společnost je schopna určit, který svazek (ne)považuje za manželství. Vstupem do manželství pár vyjadřuje, že se podřizuje určitým normám ve společnosti. O typech manželství dle počtu partnerů jsme se zmínili v textu výše. Připomeneme však, že se jednalo o svazky osob opačného pohlaví. Manželství ale může mít podobu svazku dvou osob stejného pohlaví nebo například mezi ženou a duchem mrtvého.⁵³ Různá společenství mají odlišný pohled na rozvod, má se ale obecně za to, že manželství má dlouhodobý charakter. Vstupem do manželství se mění sociální status partnerů a vznikají

---

⁴⁹ Ibid., s. 23.

⁵⁰ Ibid., s. 40.

⁵¹ Skarupská, H.: *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, s. 40.

⁵² Skupnik, J.: *Panoráma biologické a sociokulturní antropologie : 7, Manželství a sexualita z antropologické perspektivy*. Brno : Nadace Universitas Masarykiana, 2002, s. 35.

⁵³ U kmene Nuerů.

nároky a práva nejen manželů k sobě navzájem, ale i ve vztahu k příbuzným. Kulturně jsou dána práva povinnosti rodičů a dětí, dále je určeno, které potomky lze pokládat za legitimní a které ne.⁵⁴ Skupnik uzavírá antropologický pohled na manželství slovy: „*Manželství zároveň přístup k sexu umožňuje i omezuje, čímž ho činí vzácným a sociálně využitelným. Manželství a sex se tak stává součástí systému odměn, které získáme za činnosti nezbytné pro přežití a reprodukci společnosti. Realizace sexuální aktivity je v něm pouze jeho manifestní funkcí, snad bychom mohli říci i tou nejvíce povrchní a nepodstatnou – latentně manželství slouží daleko závažnějším sociálním účelům: od reprodukce plnoprávných jedinců po reprodukci sociálního řádu a sociální struktury.*“⁵⁵

1.3.2.4 Manželství a psychologie

V následujících pasážích textu se zaměříme na problematiku výběru partnera - dimenze, činitele, aspekty, jaký má na výběr vliv primární rodina a sourozenecké konstelace, zmíníme se o Mursteinově komplexní teorii, představíme typy partnerů podle jejich očekávání od manželství a krátce představíme etapy a krize v manželství.

Uzavření manželství předchází volba partnera, kterou lze definovat jako rozhodovací proces podmíněný různými faktory a činiteli. Výběr partnera s vhodnými a vzájemně slučitelnými vlastnostmi je jeden z předpokladů uspokojivého soužití bez patologických jevů. Jelikož se postupem času osobnosti partnerů vyvíjejí a mění, je nezbytná snaha obou partnerů po sebezdokonalování a korekci vlastního jednání.

Výběr partnera je ovlivněn nevědomými a vědomými aspekty. Volbou určitého partnera se v určitém procentu případů člověk snaží o vyřešení doposud neuzavřených problémů z dětství. V rozhodnutí pro daného partnera a v manželském vztahu se může projevit vliv prožitků z orientační rodiny, tedy snaha o projekci neuspokojených potřeb a přání, která byla směřována původně k matce a otci. Často se objevuje korelace mezi povahovými vlastnostmi jednoho z rodičů a zvoleného partnera.

Primární rodina významně ovlivňuje model rodiny prokreační. V primární rodině se člověk seznamuje s mužskou a ženskou rolí, identifikuje se s ní, v manželském vztahu pak mají partneři tendenci tyto modely opakovat. Partner je zvolen buď ve shodě

---

⁵⁴ U Najarů status legitimních potomků dostaly pouze ty děti, u kterých bylo možno předpokládat, že otec není křesťan, muslim nebo příslušník nižší kasty.

⁵⁵ Skupnik, J.: *Panoráma biologické a sociokulturní antropologie : 7, Manželství a sexualita z antropologické perspektivy*. Brno : Nadace Universitas Masarykiana, 2002, s. 37.

se vzorem rodiče opačného pohlaví, nebo vykazuje odlišné vzory chování a charakterové vlastnosti. Ve druhém případě volba přináší jistý druh napětí, poněvadž vzniká na základě rozporu mezi vědomou volbou a podvědomou, citově laděnou snahou.

Silně determinující vliv mají i sourozenecké konstelace⁵⁶ primární rodiny. Pro vzájemně doplňující se partnerský vztah je důležité nejenom pořadí narození mezi sourozenci, se kterými vyrůstali, ale i pohlaví. Pokud existuje analogie mezi pozicí, kterou zastával partner vůči sourozcenci opačného pohlaví, pak je vztah plně komplementární.⁵⁷ Částečně komplementární je v případě, že v sourozeneckých vztazích zastávali různé pozice a alespoň jeden byl doplňkový. Nekomplementární vztah lze charakterizovat jako takový, ve kterém oba partneři nezažili analogický vztah v sourozeneckém modelu. Jako riskantní bychom mohli označit manželství s partnerem, který vyrůstal ve stejné sourozenecké konstelaci.⁵⁸

Podle Tomana⁵⁹ se nejlépe v manželství doplňují nejmladší bratr sester s nejstarší sestrou bratrů a nejmladší sestra bratrů s nejstarším bratrem bratrů.⁶⁰ K benjamínkovi se nejlépe hodí prvorozený – dochází k vzájemnému „vyladění“, prvorozený do vztahu vkládá řád, spolehlivost, odpovědnost, benjamínek vnáší do vztahu lehkost, bezstarostnost, pomáhá prvorozenému odpoutat se od vážného přístupu k životu.⁶¹

Komplementarita v souvislosti se sourozeneckou konstelací neznamena automaticky úspěšné manželství, i když z dětství zažitá modely chování ovlivňují partnerský vztah. Platí to i opačně, částečně komplementární či nekomplementární vztah neznamena neúspěšné manželství. Lze z nich vytušit možné problémy, které se mohou ve vztahu objevit. Tím, že poznáme a pochopíme mechanismus sourozeneckých konstelací, ze kterých vychází oba partneři, můžeme poznat své přednosti i nedostatky. Další kroky, které vedou k budování spokojeného manželství je vzájemné pochopení, ochota, podpora a povzbuzení.⁶²

---

⁵⁶ Teorií sourozenecké konstelace se zabýval Alfred Adler, Walter Toman, v současnosti Bradford Wilson, George Edington, Kevin Leman.

⁵⁷ Například partner vyrůstal jako starší bratr sestry a partnerka jako mladší sestra bratra.

⁵⁸ Oba partneři, jedináčci nebo prvorození, jsou perfekcionista. Dva prostřední narození mají sice schopnost vyjednávat a uzavírat kompromisy, v manželství to ale znamená snahu udržet mír za každou cenu, vyhýbání se problémům. Manželství dvou benjamínků – problém s převzetím odpovědnosti.

⁵⁹ Toman hovoří o tzv. duplikačním teorému – vztah je tím úspěšnější, čím více se partnerský vztah blíží jejich sourozeneckým vztahům v primární rodině.

⁶⁰ Leman, K.: *Sourozenecké konstelace*. Praha : Portál, 2000, s. 130.

⁶¹ *Ibid.*, s.130.

⁶² Plháková dospěla ke statisticky významnému rozdílu mezi dvěma druhy komplementárních vztahů. V kombinaci nejstarší bratr s nejmladší sestrou se vyskytovala významně větší spokojenost než

Podle Mursteinovy komplexní teorie volbu partnera ovlivňují tři aspekty – podnět, hodnota, role. První etapa výběru je charakterizována jako posuzování atraktivity partnera – vzhled, vlastnosti, schopnosti, chování. V druhé fázi dochází ke zkoumání hodnotového žebříčku partnera, zda existují společné zájmy a postoje. Ve třetí fázi dochází k ověřování vzájemné kompatibility sociálních rolí a z nich vyplývající vzájemné uspokojování potřeb.

S výběrem partnera souvisí očekávání vzájemného souladu, které vychází z potřeb jednotlivce. Očekávání mohou být realistická, zdravá anebo neurotická. Mohli bychom vymezit několik základních typů – partner očekávající vzájemnou rovnoprávnost⁶³, partner hledající uspokojení romantických představ, partner hledající naplnění rodičovských potřeb⁶⁴, partner očekávající od manželství uspokojení dětských potřeb⁶⁵, partner racionálně zaměřený, partner očekávající od vztahu kamarádství, partner s preferencí nezávislosti⁶⁶. Z tohoto hlediska je doporučována kombinace jedinců se stejným zaměřením či partneri s komplementárními expektacemi.

Další činitelé, kteří ovlivňují osobnostní (in)kompatibilitu, jsou temperamentové rysy partnerů: extroverze – introverze⁶⁷, dominance – submise⁶⁸, aktivita – pasivita, optimismus – pesimismus, racionálnost – smyslovost, stabilita – labilita či typy temperamentů podle Hypokrata⁶⁹.

Manželské soužití lze rozčlenit do několika etap. Do deseti let trvání manželského svazku hovoříme o mladém manželství, do pětadvacátého roku trvání manželství je etapa charakterizována jako manželství středního věku, do čtyřicátého roku je to manželství zralého věku a čtvrtá etapa je manželství ve stáří.

Během manželství nastávají krize, první vývojová krize vzniká mezi třetím a sedmým rokem trvání manželství. Vzniká díky stereotypu, vystřízlivění z iluzí o druhém partnerovi, projevování negativních emocí, vznikají rozepře kvůli životním hodnotám, rodinným

---

v kombinaci nejstarší sestra s nejmladším bratrem. Autorka hledá vysvětlení v tom, že prvně zmíněná kombinace napodobuje tradiční rozdělení mužské a ženské role. Kratochvíl, S.: *Manželská terapie*. Praha Portál, 2000, s. 110.

⁶³ Uplatňování stejných práv a povinností u obou partnerů.

⁶⁴ Očekává, že ve vztahu bude o druhého pečovat.

⁶⁵ Jeho očekávání spočívají v potřebě být v manželském vztahu spontánní, hravý, závislý na partnerovi.

⁶⁶ V jeho představách o manželství figurují očekávání jako otevřené soužití, omezení intimity a minimální sdělování emocí.

⁶⁷ Velké rozdíly z tohoto hlediska mohou být zdrojem napětí mezi partnery a vzájemného obviňování.

Extrovertní typ vyhledává společnost, je aktivní, bezstarostný, vyhýbá se samotě, kdežto introvertní typ vyhledává samotu, je uzavřený, vážný, nedůvěřivý.

⁶⁸ Je ideální, pokud se v této dimenzi partneri doplňují.

⁶⁹ Sangvinik, choleric, melancholik, flegmatik – extrémní rozdíly mohou být taktéž zdrojem napětí a neshod mezi partnery.

vztahům, trávení volného času. Druhá vývojová krize se objevuje kolem dvacátého roku trvání svazku, souvisí obvykle s osamostatňováním dětí a jejich odchodem z rodiny a také s vnímáním blízcího se stáří. Willy říká: „*Manželství je prubířským kamenem osobnostních kvalit, nejenom co se týče spravedlnosti a rovnoprávnosti ve vztahu, nýbrž i schopnosti řešit společné konflikty, je to zkouška odpovědnosti a morálních kvalit, věrnosti a odříkání, zdravého úsudku a férovosti, dokonce i při úvahách, zdali je rozvod lepší nežli vzájemná destrukce.*“⁷⁰

Mezi znaky úspěšných manželství podle Máchové patří „*trvalost svazku, subjektivní pocit štěstí u obou partnerů, souladný osobnostní rozvoj, harmonické erotické a sexuální soužití, integrovaný vnitromanželský život, smírné řešení konfliktů, výchova aktivních, zdravých a odolných dětí.*“⁷¹ Se všemi atributy, které Máchová uvádí, bychom mohli souhlasit, diskutabilní je poslední bod výčtu, který implikuje klasifikaci bezdětného manželství jako neúspěšné.

1.3.2.5 Manželství a křesťanství

Z jiného úhlu nám dává na manželství nahlédnout náboženství, resp. křesťanství. To chápe manželství jako svazek muže a ženy, který Bůh posvětil. Ideálem, ke kterému by mělo manželství směřovat, je vzájemná podpora a pomoc po celý život, což implikuje celoživotní závazek a slib věrnosti jednomu partnerovi. Muž je chápán jako hlava rodiny ve smyslu zodpovědnosti za manželku, resp. za děti a duchovní vedení k náboženským hodnotám. Jeho prioritou při rozhodování a pomoci v rodině je poskytnout svým nejbližším to nejlepší. Manželé jsou sobě vzájemnou oporou, inspirací, emočním zázemím, jistotou a životní láskou. Manželství je vnímáno jako stavba, na které je třeba neustále pracovat, pokud manželé chtějí prožívat zdravý vztah. Pokud není manželství naplňující, nebo se objeví ve vztahu nějaká bariéra, jejich úsilí je směřováno k záchraně manželství. Rozvod je chápán jako krajní řešení v případě nevěry, eventuálně fyzického zneužívání partnera nebo dítěte.

Duda a Moskala upřesňují, že „*autorem manželství je Bůh. Bůh stvořil člověka jako muže a ženu, tzn. sexuální bytosti. Muž i žena jsou Božím obrazem a oba mají nést Boží*

---

⁷⁰ Poněšický, J.: *Fenomén ženství a mužství*. Praha : Triton, 2004, s. 107.

⁷¹ Mičák, Z.: *Vybrané kapitoly z psychologie manželství a rodiny*. Ostrava : Ostravská univerzita, 1996, s. 45.

obraz. ... Manželka je darem od Hospodina. Není mužovým majetkem nebo jeho kořistí. Správná manželka je a má být pro muže inspirací. ... Muž i žena se v manželství „stanou jedním tělem“. Každý z nich je samostatnou bytostí, ale jako manželé spolu vytvářejí novou jednotku. Tato nerozlučná jednota je podstatou manželství. „Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj.“ ... Mezi manžely má panovat vzájemná láska a podřízení jednoho druhému. Harmonie a soulad se mohou v manželství projevovat jen tehdy, když je každý z partnerů věrný své roli a plní svůj úkol. Přestože jsou si muž a žena rovni a jsou v manželství partnery, neznamena to, že mají oba stejný úkol a stejnou funkci. Muž má jinou úlohu než žena a žena má odlišný úkol než muž. Každý z nich má nenahraditelné poslání. Vzájemně se mají doplňovat a vytvářet nerozlučitelnou jednotu. Jako rovnocenní partneři vstoupili do celoživotního svazku a každý v něm má uplatnit své přednosti a plnit své povinnosti.“⁷²

V postmoderní době, v prostřední pluralitních názorů, jsme schopni akceptovat nejrůznější náhledy na manželství. Od hlasů, které manželství jako instituci zatracují, podceňují a nahlízejí na ni velmi skepticky, přičemž „nepotřebují úřední papír“ a vyhovuje jim společné soužití, ze kterého mohou kdykoli bez problémů odejít. Jiný proud lidí manželský svazek neodmítá, ale jejich úsilí udržet manželství v případě problémů ve vztahu není příliš velké a rozvod vnímá jako „elegantní“ řešení, „když se přestane prášit za kočárem.“ Další skupina pohlíží na vstup do manželského svazku jako na závažný krok, ke kterému je třeba přistoupit po pečlivém zvážení a výběru partnera, se kterým hodlá setrvat celý život. Jaké názory a přístupy k manželství mají současní mladí lidé, bude pojednáno ve druhé části práce, jehož součástí je výzkumné šetření zaměřené na věkovou kategorii 20-30 let věku. Jedná se o věk, ve kterém si mladí lidé hledají své partnery, pozorují a hodnotí jejich chování, konfrontují se s hodnotovým žebříčkem opačného pohlaví, někteří se rozhodnou bydlet ve společné domácnosti, utváří si představu o člověku, se kterým by chtěli žít.⁷³ Na horní hranici tohoto věkového rozpětí má většina bližší představu o budoucím soužití anebo se pro ně rozhoduje. Odpovídá to trendům posledních dekád, kdy se mladí lidé rozhodnou po střední škole dále studovat, absolvovat zahraniční stáže, nebo zdokonalit cizí jazyk v zahraničí, „užít si“ vysokoškolského života, získat zkušenosti během praxí. Chtějí si zajistit co nejlepší uplatnění na trhu práce, získat dobře placený pracovní post, zajistit si životní standard a pak teprve dát průchod

---

⁷² Duda, D., Moskala, J.: *Evangelium pro dnešek*. Praha : Advent-Orion, 2002, s. 313.

⁷³ Záměrně je použito tohoto slova, poněvadž ne všichni chtějí vstoupit do manželství, „žít“ přímo neimplikuje „vstoupit do manželství“.

myšlenkám na eventuální manželství, rodinu a s tím spojené povinnosti. Konkrétnější výstupy podložené výzkumem představíme v kapitole Výzkumné šetření.

1.3.3 Manželství v jedné větě

Zajímavé jsou postřehy osobností z různých etap lidských dějin. Jejich výroky jsou pravdivé, vedou k zamyšlení, někdy lehce ironické a obsahují občas i špetku humoru. Předností citátů je úspornost, výstižnost, poučení, pokárání, rada, v některých případech pouze lakonické konstatování skutečnosti v jedné větě. Následující řádky jsou věnovány výroky známých či méně známých osobností o manželství a vztazích mezi muži a ženami.

*„Úspěšné manželství vyžaduje zamilovat se mnohokrát po sobě,
ale pokaždé do téže osoby.“*

Mignon McLaughlin (americká novinářka a spisovatelka, 1913 - 1983)

*„Říkat, že muž nemůže milovat jednu ženu celou dobu, je stejně absurdní
jako říkat, že houslista potřebuje několik houslí, aby na nich zahrál týž kousek.“*

„Manželství je založeno na úctě, na obětech jednoho druhému.“

Honoré de Balzac (francouzský spisovatel, 1799 – 1850)

*„Nejsou to řetězy, co drží manželství pohromadě,
ale naopak tisíce slaboulinkých nitek projevů úcty a lásky v každodenním životě.“*

Simone Signoret (francouzská herečka, 1921 – 1985)

„Dobré manželství je to, kde je jeden druhému partnerem v osamělosti.“

Rainer Maria Rilke (německý básník, spisovatel a dramatik, 1875 – 1926)

*„Manželství není jen duchovní záležitostí, ale i výzvou zbavit se toho,
co do dobrého manželství nepatří.“*

Joyce Brothers (americká psycholožka, 1928)

„Dnes jsme tak vzdělaní, že nás nepřekvapí nic, vyjma šťastného manželství.“

Oscar Wilde (anglický dramatik a spisovatel, 1854 – 1900)

*„Manžel je člověk, který ženě pomáhá v nesnázích,
do kterých by se nebyla dostala, kdyby si ho nebyla vzala.“*

Helen Rowland (americká žurnalistka, 1875 - 1950)

*„Manželství by bylo nejkrásnější věcí na světě,
kdyby v něm bylo méně povinné jízdy a delší volný program.“*

Jeanne Moreau (francouzská herečka, 1928)

*„Před manželstvím mějte oči široce rozevřené a potom napůl přivřené.“
Benjamin Franklin (americký státník a diplomat, 1706 - 1790)*

*„Muž tvoří a vychovává svět. Muže však vychovává žena.“
Miguel de Cervantes (španělský dramatik a romanopisec, 1547 – 1616)*

*„Znám povahu žen: nechtějí, co chceš, a co nechceš, vyžadují tím více.“
„Znáš mravy žen: než se pohnou, než se upraví, uplyne rok.“
Terentius (římský autor komedií, přibližně 190 – 159 př.n.l.)*

*„Není jistě krásnější věci na světě, než láska ženy, komu se jí dostane.“
Martin Luther (německý teolog a reformátor, 1483 – 1546)*

*„V manželství je důležité naučit se spolu harmonicky hádat.“
Anita Ekbergová (švédská modelka a herečka, 1931)*

*„Definice většiny manželství: dva krásní a svěží se sešli,
aby společně stárli a ošklivěli.“
Jan Zábrana (český básník a prozaik, 1931 – 1984)*

Shrneme-li myšlenky výše uvedených citátů v jeden celek, mohli bychom charakterizovat vzájemný vztah muže a ženy následujícím způsobem. Základy úspěšného manželství tvoří vzájemná úcta, láska, tolerance, vzájemná pomoc a sebeobětování. Někdy obětování i vlastního pohodlí, času a prostředků proto, aby byl ten druhý šťastný a spokojený. Dobré manželství nesmí postrádat vytrvalost a věrnost v citech vůči partnerovi, ochotu ke spolupráci, snahu o sebezdokonalování a korekci vlastního chování a jednání. Ideálem je celoživotní partnerství, ve kterém se muž i žena nebojí společně stárnout a nemají potřebu svou partnerskou náklonnost projevovat nikomu třetímu. Přijdou i krize a hádky, ale společně se učí problémy konstruktivně řešit. Láska ženy k muži se projevuje v hojně míře její starostlivostí a péčí. Ve vztahu je občas svéhlavá, rozmarná a někdy tím svůj protějšek popouzí. Muž vstupuje do světa, aby dokázal své schopnosti a potenciál a opět se vrací zpět k ženě, kde je jeho domov a zázemí. Bojují společně proti nudě, stereotypu a zevšednění. Jsou spolu rádi. A to je jejich triumf.

2. FENOMÉN MUŽSTVÍ A ŽENSTVÍ

V souvislosti s genderovou tematikou se často skloňuje otázka mužství a ženství. Existují dva feministické pohledy na rozdíly mezi muži a ženami. První říká, že psychologické rozdíly mezi muži a ženami jsou dány tradicí, výchovou a předepsanými rolemi. Ve skutečnosti žádný psychologický rozdíl neexistuje a ženy mohou dělat všechno, co muži a mají stejné vlohy. Tento názor postrádá uznání vlastních možností. Druhý naopak tvrdí, že mezi muži a ženami jsou podstatné rozdíly a je zapotřebí je uznat a také aby si jich zvláště mužská populace vážila.

Podle Fafejty „*se do role generové rodíme, a nikdo nepředpokládá, že bychom někdy měli hrát roli opačnou. Okolí nás vnímá jako muže a ženu bez ohledu na to, jaké postavení ve společnosti zaujímáme. Mužství nebo ženství považujeme za biologický fakt, se kterým se rodíme. Mužství a ženství určuje, jaké schopnosti máme, které postrádáme, plynou z toho i povinnosti a očekávání, kterým musíme dostát. Společnost má za to, že jde o věc přirozenou. Snaha postavit se proti tomuto faktu je snahou postavit se přirozenosti. Pohlaví je nepochybné a nezpochybnitelné. Nestavíme jej, ale stavíme na něm. Z hlediska sociologie tomu tak není. Sociologie se snaží nepochybné (pohlaví) oddělit od zpochybnitelného (genderu).*“⁷⁴

Neumann si klade otázku, zda se pohlaví rodí se svými odlišnými psychickými vlastnostmi nebo se psychicky odlišují až v dalším vývoji podle svých životních podmínek, a odpovídá následovně: „*Pohlaví se rodí se svými odlišnými psychickými vlastnostmi, jako se rodí s odlišným tělem a odlišnými fyziologickými procesy, ale stejně jako tělesné a fyziologické rozdíly, i rozdíly psychické jsou po stránce kvantitativní i kvalitativní schopné změn, vznikajících dlouhodobými vlivy životních podmínek.*“⁷⁵

Vycházíme tedy z premisy, že vývoj mužství a ženství je podmíněn biologicky, psychologicky a sociokulturně, tedy společenskými pravidly, které diktují, jak vypadá „správné“ mužské a ženské chování. Následující prostor bude proto věnován těmto třem aspektům, které jsou velmi úzce provázány a všechny mají na determinaci mužství a ženství svůj nesporný vliv.

---

⁷⁴ Fafejta, M.: *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*. Věrovaný : Nakladatelství Jan Piszkiwicz, 2004, s. 32.

⁷⁵ Neumann, S.K.: *Dějiny ženy*. Praha : Otakar II., 1999, s. 12.

2.1 Biologická determinace mužství a ženství

Genetické a hormonální faktory určují, jestli se jedinec vyvine jako muž, nebo jako žena. Vajíčko obsahuje pouze chromozom X, spermie nese buď chromozom X, nebo Y. Spojí-li se spermie a vajíčko, pak vzniká zárodek s párem chromozomů XX (žena) nebo XY (muž). Dalším podstatným faktorem při vzniku mužského a ženského pohlaví je produkce hormonů. Nejprve jsou zárodky navzájem velmi podobné, asi po osmi týdnech od splynutí vajíčka a spermie zahájí pohlavní chromozomy vývoj varlat u mužského zárodku. Později začnou produkovat androgeny, které mají význačný vliv na vývoj reprodukčního systému. Pokud androgeny plod nemá, pak se vyvíjejí vaječníky, pochva a děloha. Během prenatálního vývoje vzniká díky působení hormonů genitální pohlaví, přičemž hovoříme o primárních pohlavních znacích. Během dospívání dochází díky hormonům k tělesným změnám, vyvíjí se mužské a ženské sekundární pohlavní znaky. V této fázi je proces vedoucí k tzv. sexuálnímu dimorfismu⁷⁶ u konce.⁷⁷

Plháková uvádí, že „výsledky neurologických výzkumů nasvědčují tomu, že mezi mužským a ženským mozkem existují některé strukturální rozdíly, které jsou pravděpodobně způsobeny časnou hormonální produkcí. V některých oblastech hypotalamu mají ženy menší počet buněk a synaptických spojů než muži, zatímco nervové spoje mezi mozkovou kůrou obou hemisfér jsou u žen četnější než u mužů. Podle některých autorů mění hormonální vlivy mozek způsobem, který se později projevuje rozdílným mužským a ženským chováním. Mnozí se však domnívají, že veškeré mentální rozdíly mezi muži a ženami jsou výsledkem rozdílných socializačních praktik, kterým jsou děvčátka a chlapci vystaveni.“⁷⁸

Je zajímavé povšimnout si specifíků, která vyplývají z rozdílnosti rozvoje a funkčnosti mozku žen a mužů. U žen je levá i pravá mozková hemisféra ve větší rovnováze, dobře spolupracují a fungují stejnoměrněji, než je tomu u mužů. Pravá hemisféra se u chlapců vyvíjí více než levá, což představuje v porovnání s dívkami horší verbální komunikaci. Ženské myšlení je emocionálnější a bezprostřednější, muž je spíše racionálnější a rezervovanější. Muži vidí lépe za denního světla. Mají rychlejší reakční čas, rychleji odpovídají a reagují na některé důležité signály (např. ohrožení). Jsou v průměru obratnější

---

⁷⁶ tělesné rozdíly

⁷⁷ Plháková, A.: *Učebnice obecné psychologie*. Praha : Academia, 2005. s. 335.

⁷⁸ Ibid., s. 336.

a pohybově vynalézavější. Dovedou nástroje používat v netradičních funkcích. Vynikají v úkolech vyžadujících ostré hloubkové a prostorové vidění. Mají lepší smysl pro matematiku a lépe dovedou abstrahovat od konkrétních daností a bezprostředních souvislostí. Nechají se velice snadno vzrušit a rozptýlit novými podněty – což odráží jejich sklon k nestálosti v soustředění a práci. Ženy akcentují vnitřní prostor. Mají citlivější chuť, hmat a lépe slyší. Nejsou však tolik tolerantní na silné podněty, např. hluk. Lépe vidí za šera a v noci. Od raného dětství jsou výřečnější a obratnější v komunikaci – verbální i nonverbální. Rychleji se naučí číst, rychleji spojují slova ve věty. Vyznačují se lepší koordinací jemných pohybů. Dovedou postřehnout citový význam zvuků, např. rozhovor v jazyce, kterému nerozumí. Jsou společensky vnímavější a mají vyšší schopnost vcítit se do druhých lidí (jejich stavů a problémů). Žena má dar intuice, je schopna udělat některá rozhodnutí bez dlouhého promýšlení. Muži mají tendenci říkat „tak to myslím“, ženy spíše „tak to cítím.“⁷⁹

Biologická determinace tedy představuje vliv genetické výbavy, hormonálního systému a strukturálních rozdílů mozku na diferencované chování mužů a žen. Z výše uvedených textů vysvítají rozdílnosti na základě neměnných, přirozených faktorů. Vnímáme danost genetické informace, která přechází z rodičů na potomka a určuje tak jeho pohlaví, v případě zdravého vývoje pak změny vyvolané neurohumorálním systémem, které způsobují proces vzniku odlišných tělesných znaků a v neposlední řadě přirozené rozdíly ve vývoji a funkci mozku, které se podílí na variabilitě schopností a přirozené inklinaci k některým dovednostem a oblastem zájmu. Do jaké míry však má vliv genetika resp. výchova a prostředí nelze jednoznačně určit.

Murphy k protichůdným názorům, zda je více určující dědičnost nebo prostředí říká, že „za současného stavu našich znalostí neexistuje odpověď. Jednak proto, že všichni lidé jsou podrobena vlivům svého prostředí ještě před tím, než se narodí – nelze spolehlivě určit podíl dědičnosti na jejich osobnosti A jednak proto, že naše znalosti lidské genetiky, zejména v oblasti dědičnosti chování, nejsou stále dostatečně hluboké a nezahrnují celou šíři problému.“⁸⁰

---

⁷⁹ Podle prof. MUDr. Jiřího Rabocha, DrSc.,(přednosta Psychiatrické kliniky 1.LF UK a VFN) *Psychologické rozdíly mezi chlapci a děvčaty* [online]. [cit. 2009-05-31]. Dostupné na internetu: <<http://web.quick.cz/aalerej/psych%20af%20a%20sex.html>>.

⁸⁰ Murphy, R.F.: *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha : SLON, 2004, s. 24.

2.2 Psychologická determinace ženství a mužství

Podle psychoanalytického pojetí je pro dívku identifikačním vzorem matka. U chlapce funguje v prvních dvou letech také, pak ale dochází k odklonu od matky a identifikaci se vzorem otce. Děvče přejímá matčinu ženskost i mateřkost, což se odráží například ve hře s panenkami, kde si přehrává role dítěte i matky. Nejprve je prožíván vztah identifikace (symbiózy) s matkou, později přechází ve vztah, ve kterém se dívka postupně osamostatňuje. Jelikož nedochází k narušení kontinuity identifikace a vzájemnosti mezi matkou a dcerou, na rozdíl od chlapců jak bylo uvedeno v textu výše, dívka má blíže k emocionálnímu životu a ke svým hloubkám. Proces osamostatnění je obtížný v tom, že se musí od mateřského vzoru odlišit, ale zároveň zůstat v ženské roli. V této fázi mají chlapci poněkud snadnější pozici. Jsou si vědomi své odlišnosti od matky, a proto je pro ně přirozené, že jsou jiní než ona.⁸¹ Ve vývoji dívky by mělo dojít, podle Poněšického, „*k integraci biologické přirozenosti (Eva) s mateřstvím (Maria), dále s ženským erotickým kouzlem (Helena), s konečným dosažením moudrosti, sebevědomí a úctyhodného postavení (Sofia).*“⁸² Úloha otce ve vztahu k dceři je významná především v jeho schopnosti zprostředkovat jí vědomí vlastní hodnoty, potvrzení její samostatnosti a ženskosti, „*otec se má stát symbolem svobody včetně větší možnosti připuštění agrese, s čímž se dívka částečně identifikuje, což napodobuje.*“⁸³

Chlapci se identifikují nejprve s matkou, tedy zpravidla první osobou, která o ně pečuje. Učení probíhá nejprve nápodobou, přejímá vše od mateřské osoby, později má na něj vliv tzv. instrumentální učení, tedy jeho chování je buď potvrzováno anebo odmítáno. Okolí od něj určité vzorce chování očekává a jsou podporovány vědomě i nevědomě reakcemi dospělých. Nevhodné chování je buď přehlíženo nebo odmítáno.⁸⁴ Poněšický říká, že „*mužská identita je sekundární a tím křehčí nežli identita ženská, která se musí často celý život potlačovat. Poněvadž všechno, co člověk za celý život prožil, se nemůže vymazat, musí si budoucí muž své mužství neustále dokazovat.*“⁸⁵ To se promítá v zálibě čtení dobrodružných knih, sportovních utkání, později v soutěživosti v zaměstnání. Odklání se od toho, co souviselo s původní symbiózou a identifikací s matkou – citlivost, citovost,

⁸¹ Poněšický J.: *Fenomén ženství a mužství*. Praha : Triton, 2004. s. 41-44.

⁸² Ibid., s. 98.

⁸³ Ibid., s. 53.

⁸⁴ Pokud není nějaká reakce zpevňována (odměnou, trestem), nebo není-li určitý vzorec chování odměňován, vyhasíná.

⁸⁵ Poněšický J.: *Fenomén ženství a mužství*. Praha : Triton, 2004. s. 63.

emocionální hloubky, něžná láska... Jeho původní identifikace s matkou – tedy ženská identifikace a úzkost z ní - vede k jejímu potlačování z velké části poté, co je jeho vzorem otec. Identifikace s otcem přispívá k separaci od mateřského vzoru a k vyhasínání toho, co patří k ženskosti. Obecně lze říci, že matka chová k synovi větší respekt než před dcerou, nechává mu více prostoru a tím usnadňuje jeho separaci a individuaci.⁸⁶

Současná společnost dává možnost ženám zaujímat profesně stejné pozice jako muži, prostřednictvím antikoncepce ovlivňuje své mateřství a mohou díky své stabilnější identitě přijímat i mužské prvky, stávají se sebevědomější, tradiční pohled se dostává více do pozadí. U mužů je to jinak, přijetím ženské složky by ohrožovali svou mužskou identitu. Proto, aby byly oba póly vyvážené, často se od mužů očekává jejich schopnost tolerance a uznání rovnoprávnosti.

Psychologická antropologie je disciplína, jejímž „základním předmětem zkoumání je ontogeneze (vývoj jedince od početí do smrti) v rámci různých kultur, socializace a enkulturace.“⁸⁷ Zkoumá tedy vztah mezi výchovou dětí a osobností v různých kulturách. Jelikož zahrnuje jak aspekty z psychologického, tak sociokulturního pohledu, souhrnně o této problematice pojednáme v rámci další podkapitoly.

2.3 Sociokulturní determinace mužství a ženství

Druhou významnou oblastí, která se podílí na tvorbě obrazu mužství a ženství, je kultura. Linton definuje kulturu jako „konfiguraci naučeného chování a jeho výsledků, jehož komponenty jsou sdíleny a předávány členy dané společnosti: kultura dává lidské zkušenosti určitý rámec a směr, formuje hodnotově postojový systém, kultura je způsob života společnosti a vztah kultury a osobnosti má nutně interakční povahu.“⁸⁸ V této souvislosti je třeba zmínit i pojem modální osobnost⁸⁹, která souvisí s formativním vlivem

---

⁸⁶ Ibid., s. 65, 69-70.

⁸⁷ Skarupská H. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, s. 26.

⁸⁸ Nakonečný, M.: *Psychologie osobnosti*. Praha : Academia, 1995, s. 30.

⁸⁹ Jako demonstrace vlivu kultury na utváření osobnosti můžeme uvést rozdílné pojetí mužských a ženských rolí u kmene na Nové Guineji – při srovnání se západní kulturou se muži chovali zženštile a ženy vykazovaly mužské prvky chování. Toto zjištění provedla M. Meadová. Nakonečný, M.: *Psychologie osobnosti*. Praha : Academia, 1995, s. 32.

kultury. Slovy Nakonečného se jedná o „kauzální vztah mezi způsobem života v té které kultuře, určený jejími normami a utvářením osobnosti.“⁹⁰

Neoddiskutovatelným faktem je, že na formování a utváření osobnosti, resp. mužského a ženského chování má velký vliv výchova⁹¹ a funkce rodičů, jako vzorů chování. Tyto identifikační vzory jsme blíže popsali v předcházející podkapitole. Proces socializace⁹² zajišťuje rodinná výchova – osvojování kulturních návyků daného prostředí, orientace v hodnotovém systému, přejímání rolí svého pohlaví a věku, ... Na základě odlišných interakcí s rodiči obou pohlaví máme tendenci jednat buď žensky anebo mužsky. V raném dětství tento druh interakce napomáhá k tvorbě dívčí a chlapecké identity, k vědomému příklonu k nápodobě mužských a ženských vzorů. Dítě získává jasnější představu o mužské a ženské roli, hledá potvrzení sebe sama. Reakce okolí na jeho chování a jednání v intencích mužské a ženské role je pro něj určující. Mezi další vlivy, které na dítě působí a utváří představu o tom, jak by se měl chovat „správný“ chlapec, či jak se má chovat „správná“ dívka, bychom mohli jmenovat masmédiá, školní prostředí, vrstevníky, členství v zájmové organizaci, později má formativní vliv pracovní prostředí, přátelé, či případná církevní příslušnost.

Ortnerová, představitelka feministické antropologie, předkládá hypotézu, že se ve vztahu muže a ženy odráží fakt, že muži jsou spojováni s kulturou, ženy s přírodou. Obraz ženy spojené s přírodou je dle autorky možné „vidět ve fyziologii ženského těla, které lokalizuje ženu blíže k přírodě a staví ji do sociálních rolí, které jsou považovány za druhořadé.“⁹³ Kultura je vnímána jako nadřazená, která má tendenci a schopnost přírodu měnit. Ženství je proto spojeno s druhořadostí.⁹⁴

Margaret Meadová, představitelka psychologické antropologie, byla zastánkyní tvrzení, že kultura a výchova mají v socializačním procesu rozhodující vliv a odmítala genetický determinismus.⁹⁵ Murphy poznamenává, že „děti jsou vychovávány tak, aby byly schopny vyhovět požadavkům a nárokům dospělého života v určitém typu sociálního prostředí,

---

⁹⁰ Nakonečný, M.: *Psychologie osobnosti*. Praha : Academia, 1995, s. 30.

⁹¹ Bylo zjištěno, že ženy s analytickými schopnostmi uvažování se častěji identifikovaly s otci. Dále bylo u dívek, které dobře řeší prostorové úlohy prokázáno, že je jejich matky nechávají pracovat samostatně. Těm dívkám, kterým se nedařilo prostorové úlohy dobře vyřešit, matky zasahovaly do jejich práce. Na druhou stranu ale tato skupina zase vykazovala výborné výsledky ve verbálních úlohách.

⁹² Proces vrůstání dítěte do podmínek konkrétního kulturního prostředí. Ibid. s. 33.

⁹³ Kupka, M.: *Vybrané kapitoly z kulturní antropologie*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2007, s. 97.

⁹⁴ Ibid., s. 97.

⁹⁵ Genetický determinismus představoval tvrzení, že vlastnosti osobnosti a vzorce chování jsou především dány dědičností.

a rodiče předávají svým dětem kulturu tím, jak se k nim chovají. Výsledkem těchto kulturně specifických výchovných zvyklostí je soubor charakterových typů osobností příslušníků určité společnosti, který je pro danou společnost do značné míry typický... Ačkoliv všichni lidé mají podobné i odlišné znaky, u příslušníků určité společnosti se objevuje mnoho společných osobnostních rysů.“⁹⁶ Meadová se ve svých výzkumech se zaměřila na popis vztahů mezi pohlavími a dospěla k závěru, že tyto vztahy jsou determinovány kulturou. Své tvrzení podložila výstupy z výzkumu tří kmenů – Arapešů, Mundrugumor a Čambuli - na Nové Guineji. U kmene Arapešů je společenství založeno na vzájemné spolupráci, nerozlišují mezi psychikou muže a ženy. Z pohledu západní kultury jsou muži i ženy vychováváni jako ženy – hlavními charakteristikami jejich osobnosti je mírnost, poddajnost, emocionalita. Spolupracují při obdělávání půdy, starají se o potomky stejnou měrou. Jejich výchova je mírná, volná, k dětem mají vřelý vztah. Děti si navzájem neubližují, nemstí se, neznají fyzický boj. Kanibalskému kmeni Mundrugumor není vlastní spolupráce, základem je boj. Jejich hlavním rysem je agresivita a hrubost. Muž má obvykle osm až deset žen, mezi příbuznými stejného pohlaví se projevuje nepřátelství. Ani v tomto kmeni není diferencována role ženy a muže. Výchova je vedena v duchu, který západní kultura specifikuje jako mužský, je založena na pravidlech vymezujících chování dětí k dospělým. Ženy i muži projevují určitou míru agrese. Hlavní charakteristikou tohoto kmene je bezohlednost, agrese, bojovnost a sebejistota. Jemné city a vřelost tento kmen nezná. Třetí kmen, který Meadová popsala, byl kmen Čambuli. Příslušníci tohoto etnika rozlišují mezi ženskou a mužskou rolí, ale z hlediska západní kultury jsou role obrácené. Muži jsou mírní, upovídaní, nesamostatní, závistiví, zabývají se ručními pracemi, svou pozornost věnují výrobě masek, obleků a přípravě slavností. Ženy jsou aktivní, samostatné, a energické. Věnují se rybolovu, obdělávají půdu a vyrábí sítky proti moskytům (k prodeji), což jsou z ekonomického hlediska aktivity pro kmen významné. Obchod zajišťují muži, ale rozhodujícím činitelem je zde žena. Muž je sice vlastníkem majetku, ale hlavní slovo mívá žena. Muži jsou považováni ženami za slabší pohlaví.⁹⁷

Evoluční psychologie⁹⁸ zdůrazňuje jednotnost, která je „dána genetickými dispozicemi a zpochybňuje sociologické a kulturně relativistické základy hlavního proudu

---

⁹⁶ Murphy, R.F.: *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha : SLON, 2004, s. 51.

⁹⁷ Kupka, M. *Vybrané kapitoly z kulturní antropologie*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2007, s. 51-52.

⁹⁸ Dříve se používal termín sociobiologie.

*antropologie.*⁹⁹ Tento směr v sobě zahrnoval poznatky etologie (vzorce chování), ekologie (vztah organismů k prostředí) a genetiky a věnoval se mimo jiné i sexualitou ve vztahu k postavení muže a ženy ve společnosti. Výchozím předpokladem je to, že lidské projevy mají biologický základ, který se utvářel během evoluce. O silně geneticky podmíněné teorii lze konstatovat, že je jednostranným způsobem zaměřená a zjednodušující. Biologické, kulturní i sociální aspekty vývoje však jsou složitý mechanismus, který nelze vyložit v jednostranných intencích.¹⁰⁰ Mužské chování je dle evoluční psychologie vnímáno jako soutěžení, jak o ženu, tak o zdroje, muži podstupují rizika, aby se ženám zalíbili. Sexuální atraktivita žen pro muže je dána jejich reprodukční kapacitou. Ženy považují za atraktivního muže takového, který je ekonomicky zajištěn (nebo má tuto perspektivu) či má vysoký společenský status. Mužství a ženství je podle evoluční psychologie silně podmíněno evolučním procesem „U Wilsona¹⁰¹ se setkáme s předpokladem existence geneticky daných neměnných univerzálních vlastností lidské přirozenosti, které vznikly před několika miliony let. Je přesvědčen, že některé obecné rysy a obvyklosti lidského chování (dominantní postavení mužů, tabu incestu, emoce - strachu, radosti, hněvu, překvapení či projevy teritorialismu) nejsou podřízeny kulturnímu determinismu, ale podléhají do jisté míry genetické kontrole a představují tak invarianty¹⁰² všech lidských bytostí.“¹⁰³

Chování člověka je dle evoluční psychologie podmíněno geny, které má člověk stejné s příbuznými druhy a také těmi, které jsou specifické pro člověka. Podle této teorie se většina lidského chování vytvořila přírodním výběrem a je určeno genetickou výbavou.¹⁰⁴

2.4 Křesťanské pojetí mužství a ženství

V předchozí podkapitole jsme v rámci kultury zmínili i vliv církevní příslušnosti na vnímání mužství a ženství. Ekh vnímá situaci v současnosti jako konflikt mezi identitou

---

⁹⁹ Eriksen, T.H.: *Sociální a kulturní antropologie*. Praha : Portál, 2008, s. 136.

¹⁰⁰ Vladimír Blažek, *25 let sociobiologie člověka* [online]. 4.6. 2003 [cit. 2009-06-24]. Dostupné na internetu: <<http://www.ofa.zcu.cz/tema/t05-VB-Wilson.html>>.

¹⁰¹ Představitel evoluční psychologie.

¹⁰² stálé veličiny

¹⁰³ *Sociobiologický exkurs. Srovnávací etika a zdůvodnění etiky v sociobiologické a evoluční perspektivě*. [online]. [cit. 2009-06-24]. Dostupné na internetu: <<http://www.phil.muni.cz/fil/etika/kniha/kniha5.html>>.

¹⁰⁴ Ibid.

muže a ženy, jejich společnými a rozdílnými rysy, funkcemi, rolemi způsobem, jak přistupovat jeden k druhému. Jako křesťan pokládá za důležitý fakt, že muže a ženu stvořil Bůh a jsou stvořeni odlišně, aby se navzájem doplňovali. Hlavní příčinu nenaplněných potřeb v manželství vidí v tom, že muži a ženy nerozumí základním odlišnostem a příliš neberou v úvahu rozdílná vzájemná očekávání od manželství.¹⁰⁵

O problematice očekávání muže a ženy bude pojednáno ve čtvrté a páté kapitole.

Křesťanský pohled mužství a ženství nám předkládá i křesťanský psycholog Larry Crabb. Říká, že „*pravé mužství a ženství, se objevuje a rozvíjí jen v rámci nesobeckého přístupu k druhým, a jestliže má muž něco mužského a žena něco ženského, z čeho se jejich partneři mohou jedinečným způsobem těšit, pak... úvahy o významu těchto pojmů stojí za to úsilí.*“¹⁰⁶

Ve svých úvahách vychází ze zkušeností, praxe klinického psychologa a biblického pojetí. Vztah mezi mužem a ženou podléhá určitému řádu, protože odráží rozdíly, které do nás vložil Bůh. Mužství podle Crabba souvisí s pocitem úplnosti, který muž získává z toho, že vstupuje do svého světa a těší se z oddanosti vůči své životní partnerce. Ženství zase mimo jiné zahrnuje schopnost přilnout k muži a povzbuzovat ho tím, že si ho váží a cení. Jeho vnímání problematiky mužství a ženství vychází ze vztahového chápání toho, co znamená být mužem a ženou a odlišných povinností, které Bible připisuje mužům a ženám. Ženství si cení toho, když ze sebe může dávat něco, co sytí vztahy a prohlubuje vazby. Mužství popisuje dvěma atributy – jistotou, když cílevědomě prochází životem a citlivostí vůči druhým, v rámci níž je schopen se obětavě angažovat pro druhého člověka.¹⁰⁷

Velmi zajímavá je v tomto kontextu otázka, jak chápat to, že „muž je hlavou ženy“ a že „ženy mají být ve všem podřízeny svým mužům“.¹⁰⁸ Existují tři pohledy. Tradicionalisté zastávají názor, že muž má autoritu k vedení, jakou žena nemá. Pokud ji používá, pak musí zůstat citlivý na zájmy své manželky, ale je v rodině konečnou autoritou. Rovnostáři jsou přesvědčeni, že muž a žena jsou v otázce autority plně rovnocenní, ani jeden nemá autoritu nad druhým. Rovnost v tomto smyslu se má odrazit v distribuci vedení na základě schopností. Třetí pohled vidí autoritu jako autoritu sloužit, nikoliv vést. Mužova autorita sloužit představuje jeho plné zapojení do záležitostí rodiny

---

¹⁰⁵ Ekh, R.: *Dva budou jedno*. Brno : Slovo života, 2002, s. 18,19.

¹⁰⁶ Crabb, L.: *Muž a žena*. Praha : Návrat domů. 1997, s. 116-117.

¹⁰⁷ Ibid., s. 114-124.

¹⁰⁸ Efezským 5, 22-23.

a být také jejím zastáncem – poskytovat lásku a směr. Autorita ženy ke službě spočívá v jejím povzbuzování manžela, vyjadřování úcty bez nároků a tím, že stojí při něm.¹⁰⁹

Crabb z pohledu křesťanského psychologa říká, že „*ti, kdo jsou přesvědčeni, že osobnost má pro identitu člověka větší význam než pohlaví a že rozdíly mezi muži a ženami nemají vliv na to, k jakému chování jsou určeni, se ubírají směry, které považují za nebezpečné a chybné. Pokud náš přístup ke vztahům a oblastem zodpovědnosti neodráží jen naši osobnost a obdarování ale také naši sexuální přirozenost, pak vylučování jedinečných prvků, které každé pohlaví přináší do jejich společného života, pokríví dobrý plán.*“¹¹⁰ Crabb dále pokračuje, že spousta mužů a žen nesouhlasí s teorií podstatných rozdílů. Jsou přesvědčeni o názoru, že takové rozdíly neexistují. „*Běžným řešením problému nevyhnutelné bolesti v našich mužských a ženských duších je znečitlivění té části našeho bytí, která bolí nejhluběji. Proto od svého vlastního vědomí oddělujeme to, co je na nás zcela mužské nebo ženské. Když přestáváme existovat jako muž nebo žena a omezujeme se na bezpečnější existenci bezpohlavního lidství, jsme schopni čelit životu jako nedotčení lidé s menším ohrožením a větší jistotou. Tímto způsobem minimalizujeme plnost své existence jako trpících, zranitelných mužů a žen, kteří nemohou fungovat bez Boha. Když se zřekneme té části nás samých, která je zcela jedinečně mužská nebo ženská, přestujeme v sobě určitou tvrdost, která je sice falešná a odpuzující, ale ve které je nám dobře. Místo abychom naplňovali své mužství a ženství, spokojujeme se s tím, že budeme existovat jako pouhé osoby. Máme raději bezpečnou asertivitu vykleštěné duše než riskantní angažovanost, která se žádá od mužů a žen.*“¹¹¹

Crabb shrnuje, že ve vztahu mezi mužem a ženou existují rozdíly, které stanovil Bůh, jedná se tedy o nezrušitelný řád. Mužství spojuje s pocitem úplnosti, který muž získává tím, že „*důrazně vstupuje do svého světa*“, a současně potřebuje oddanost své ženy. Ženství mimo jiné spojuje se schopností přilnout k muži a povzbuzovat ho, vyjadřovat mu svůj respekt a ocenění.¹¹²

Souhlasím s tvrzením, že chceme-li definovat mužství a ženství, je třeba brát v úvahu nejen „*osobnost a obdarování, ale také naši sexuální přirozenost,*“ jak uvádíme dle Crabba v textu výše. Muž i žena mají své jedinečné a specifické rysy, jejichž spojením vzniká spektrum vlastností, předpokladů, vedoucích k vzájemnému doplňování. Není přece naší

¹⁰⁹ Crabb, L.: *Muž a žena*. Praha : Návrat domů. 1997, s. 77-80, 155-164.

¹¹⁰ Ibid, s. 101.

¹¹¹ Ibid, s. 110-111.

¹¹² Crabb, L. *Muž a žena*. Praha : Návrat domů, 1997, s. 109.

snahou, abychom se chovali naprosto stejně a pokoušeli se o bagatelizování vzájemných rozdílů. Být mužem či ženou, vnímat svoje mužství či ženství předpokládá jasně definovat to, že ženy i muži jsou rovnocenné bytosti, které mají své jedinečné postavení. Domnívám se, že problém těch, kteří se snaží za každou cenu „odstranit“ rozdíly je v tom, že muži měli vždy „výsostnější“ postavení a ženy byly po většinu historických epoch odsouzeny hrát vedlejší roli. Tím, že se pokouší dokázat, že ženy se vlastně od mužů neliší, chtějí vlastně říci: celou tu dobu jsme byly neprávem opomíjené, chceme nápravu, chceme rovnoprávné postavení, rozdělení rolí, profesní kariéru... Je pravdou, že po celá staletí byla žena v područí mužů a neměla příležitost k realizaci mimo domov, ale popíráním vzájemných rozdílů ničeho podstatného nedosáhneme. Americké feministky „zahájily boj proti mužům“ a částečně si také vytvořily „systém ekonomického zabezpečení“ tím, že muže pohánějí k soudu kvůli jejich „mužskému chování“ k ženám.¹¹³ Od žen není třeba takových póz, aby dávaly mužům najevo svou převahu ve spojení se soudním aparátem. Na straně mužů lze spatřit jistý dluh vůči ženám. Svým přístupem mohou ale přispět k tomu, že ženy budou hrdé na to, že jsou ženy a nebudou si muset různým způsobem svou rovnocennost dokazovat.

---

¹¹³ V Americe může být považováno za sexuální harašení i to, když muž ženě podrží dveře.

3. HISTORICKÝ POHLED NA ŽENU, MUŽE, MANŽELSTVÍ A ROLE

Jak podotýká Klabouch,¹¹⁴ máme-li správně porozumět současnému stavu manželství a rodiny, spolehlivě odlišit staré, co v rodinných vztazích odumírá, od nového, co se rodí, získat bezpečná kritéria pro hodnocení různých vývojových tendencí, které dnešní manželský a rodinný život vykazuje, musíme rekonstruovat i historický vývoj manželských a rodinných institucí v různých obdobích společenského vývoje, abychom mohli jejich stav porovnat se stavem dnešním.

Následující pasáže budou věnovány historickému vývoji manželství, jeho formám, rolím mužů a žen a některým specifikům vyplývajícím z dobového pojetí a vnímání manželství.

3.1 Počátek manželství

Jelikož lze nahlížet na vznik lidstva, respektive manželství, různým způsobem, zmíníme se o dvou teoriích, svým pojetím odlišných, a to z perspektivy antropologie, kde se zaměřuji na evolucionistické pojetí, a z perspektivy kreacionismu.

První z nich je teorií o postupném vývoji od nejjednodušších organismů až po člověka, přičemž i instituce manželství měla svůj vývoj a různorodé podoby. Kreacionismus představuje vznik světa, živých bytostí, přírody a manželství jako záměrný zásah vyšší bytosti, Boha.

3.1.1 Evolucionistické pojetí vzniku manželství

Podle Neumanna příbuzenství mezi lidmi nabývá při usazování prvních zemědělských a rybářských národů podoby kmenové organizace s mateřskoprávními vztahy. Děti patřily k mateřskému rodu a žena měla hlavní postavení. Zpravidla si vybírala žena muže a ne muž ženu a žena často vládne v manželství a mívá větší pohlavní svobodu. Do jisté míry podřízené postavení muže za doby matriarchátu vyplývalo i z toho, že muž si musel ženu vysloužit. Z matriarchátu vyplývalo i ženino vlastnické právo. Co muž

---

¹¹⁴ Klabouch, J.: Manželství a rodina v minulosti. Praha : Orbis, 1962, s. 5.

do manželského svazku přinesl, to se stalo vlastnictvím ženy.¹¹⁵ Vzniká i jiná forma manželství - manželství únosem¹¹⁶ - unesená žena se stává vlastnictvím muže a především pracovní silou.¹¹⁷ U loveckých národů byl muž bojovník a lovec, žena se stará o děti a přípravu jídla, vznikla hospodářská závislost. Dalším typem manželství je manželství koupí či výměnou – žena přechází do mužova rodu, stává se mužovým zbožím a soukromým vlastnictvím, přechází z práce na poli do domácnosti, muž se stává hlavním živitelem rodiny (bohatý muž nemusí přesídlvat do ženina rodu, aby si ji vysloužil, protože si ji vykoupil).¹¹⁸ Tento druh manželství je u tradičních národů nejrozšířenější formou sňatku. Existuje v Africe u černošských kmenů, v Americe u indiánských kmenů, u malajských kmenů, atd. Cena za nevěstu je obvykle vyjádřena dary, které musí ženich přinést, později penězi, které musí ženich za nevěstu zaplatit. Kupní cena ženy je různě vysoká, například u Hotentotů za ženu musí ženich přivést vola nebo krávu, u Tunguzů 20 sobů, u indiánů Arapahů až 10 koní.¹¹⁹ Manželství u pastýřských národů – hlídání a ošetřování dobytka je doménou mužů, ženy sbírají rostliny, staví a přepravují stany, vychovávají děti. Jelikož si ženu zpravidla kupují, stává se soukromým majetkem a muž s ní může zacházet dle libosti.¹²⁰ Manželství pastýřských národů – muž, který měl nějaké jmění a stáda si mohl koupit i ženy. Mezi mužem a ženou je vlastnický vztah, stejně tak ve vztahu k dětem. Potomci mu slouží, dcery jsou zbožím, se kterým obchoduje.

Rodovou organizaci nahrazuje stát, mužovým panstvím je rodina, ve které žena pracuje především v domácnosti, její hlavní náplní je předení, tkaní, pletení, šití a vaření. Původně byl základem společnosti rod, nyní nastupuje stát a rodina. Z rodových náčelníků se stává dědičná šlechta, mají v rukou moc a bohatství, ostatní příslušníci rodu tvoří nižší třídu a třídu otroků tvoří zajatci a trestanci. Vznikají řemesla, dochází k diferenciaci podle povolání.¹²¹

---

¹¹⁵ Neumann, S.K.: *Dějiny ženy*. Praha : Otakar II., 1999. s. 64.

¹¹⁶ Svatební zvyky zachované u slovanských národů, Eskymáků, Maurů, australských a malajských kmenů svědčí o dříve rozšířeném manželství prostřednictvím únosu. U Eskymáků mladík odtáhne děvče za vlasy do svého obydlí. Příbuzenstvo jen přihlíží, ale nepodnikají žádné kroky k tomu, aby „únosu“ zabránili. Když u Dajaků odjíždí nevěsta a ženich na člunu, jsou pronásledováni rodinou nevěsty. Pronásledovatelé jsou „zdržování“ sbíráním cenných předmětů, které ženich vyhodí na břeh ze člunu. U afrických trpaslíků nevěsta uteče do lesa a ženich ji musí hledat.

¹¹⁷ Neumann, S.K.: *Dějiny ženy*. Praha : Otakar II., 1999. s. 79.

¹¹⁸ *Ibid.*, s. 83.

¹¹⁹ *Ibid.*

¹²⁰ *Ibid.*, s. 85.

¹²¹ Vznik a raný vývoj manželství. [online]. [cit. 2009-06-24]. Dostupné na internetu:

< http://zenskaprava.ecn.cz/images/content/Vznik_a_rany_vyvoj_manzelstvi_Hynkova_Martina.pdf>.

Neumann říká, že polygynie byla nejrozšířenější manželskou formou. O polyandrii uvádí, že „pokud není ozvěnou skupinového snoubení a mateřsko-právních řádů, vznikala zřejmě ze šetrnosti nebo z chudoby.“¹²² Podle Neumanna lze „primitivní manželství ... charakterizovat takto: 1. stává se poměrně trvalým, neboť není založeno na pohlavní žádosti, která rychle pomine, ale na stálé hospodářské potřebě. ... 2. u člověka se vyskytuje všeobecně žárlivost vlastnická. 3. Hlavní formou je fakultativní mnohoženství – muž si přeje mít tolik ženských sil, kolik stačí uživit. 4. Muž může ženu kdykoliv vyhnat jako špatnou služku, půjčováním žen, vodosnubností při slavnostech a jejich výměnou uspokojuje pudovou touhu po změně, ale přitom neztrácí ženu jako pracovní sílu. 5. Svobodné ženy jsou pohlavně volné, neboť nejsou ještě ve služebním poměru. 6. Žena se získává únosem, koupí, výměnou nebo službou, tedy stejně tak jako každé jiné zboží. Důvodem primitivního manželství tedy nebyla láska, ale pracovní síla ženy a její mateřská schopnost. Žena je muži nejen služkou a dělnicí, ale v dětech mu dává další cenné kusy vlastnictví, o jejich výchovu se musí sama starat.“¹²³

Neumann vychází z evolucionistické antropologie, jejímiž hlavními představiteli byli Morgan¹²⁴, McLennan a Bachofen. Všichni vycházeli z unilineárního pojetí evoluce – vývoj probíhá stejnými fázemi. Evolucionisté hovoří o počátcích dějin bez rodiny, za jediný příbuzenský vztah považují vztah mezi matkou a dítětem. Matriarchát tak dle evolucionistů předchází patriarchátu, patriarchát je pak spojen se vznikem rodiny.¹²⁵

3.1.2 Kreacionistické pojetí vzniku manželství

Vznik člověka, respektive manželství, můžeme interpretovat nejen v evolučním, ale i kreacionistickém pojetí¹²⁶, tedy jako akt stvoření. Člověk není viděn jako „něco“, co vývojem dospělo z primitivního na obdivuhodně složitě fungující organismus, není zvířetem, které se postupem času vyvinulo v inteligentní bytost a „vymyslelo“ manželství.

---

¹²² Neumann, S.K.: Dějiny ženy. Praha : Otakar II., 1999. s. 92.

¹²³ Neumann, S.K.: Dějiny ženy. Praha : Otakar II., 1999. s. 93-94.

¹²⁴ Evolucionisté zpracovávali z různých materiálů, které jim poskytli misionáři nebo cestovatelé, své teorie. Morgan (americký právník) ovšem mohl jako první antropolog provádět zúčastněné pozorování, jelikož byl adoptován do irokézského kmene Seneca.

¹²⁵ Lenka Budilová Studium příbuzenství a sociální antropologie. [online]. [cit. 2009-06-27].

Dostupné na internetu: <<http://antropologie.zcu.cz/clanek/studium-pribuzenstvi-a-socialni-antropologie>>.

¹²⁶ Kreacionismus – teorie o vzniku nebo vývoji člověka a živé přírody Bohem (tvořivou silou, vyšší bytostí).

Kreacionismus podává genezi člověka i manželství jako záměrný Boží plán, tedy stvoření. Bůh jako nepostižitelná bytost tvoří Adama a Evu jako pár, který má vytvořit úzký vztah lásky a vzájemné náklonnosti. Žena mu neměla ani vládnout, ani být podřízená, měla být rovnocenným partnerem. Společně si měli být navzájem oporou. Manželství je dáno hned na počátku, kdy se na scéně objeví první lidský pár. Je to monogamní vztah, ve kterém hrají významnou roli vzájemná spolupráce, podpora, láska, náklonnost, duchovní dimenze – ve vztahu k Bohu, sexuální složka vztahu, výchovná ve vztahu k dětem.¹²⁷

V tomto pojetí zaznamenáváme postupný odklon od původního záměru¹²⁸, přerod monogamie v polygamii (evoluční teorie vice versa), od počáteční rovnosti k nerovnému postavení muže a ženy, od společné kooperace k individualizmu.

Whiteová poznamenává, že „*Bůh stvořil Evu rovnocennou s Adamem. Hřích přinesl nesoulad a teď se dá zachovat jejich jednota a uchránit jejich harmonie jedině tehdy, když se jeden nebo druhý podřídí. Eva se provinila jako první. Adam zhřešil na její naléhavou prosbu, proto bude podřízena svému manželovi. Autorita, která byla takto muži dána, je zneužívána a často se stává, že úděl nejedné ženy je proto hořký a život se pro ni stal břemenem. Eva byla po boku svého manžela šťastná. Dělala si však naděje, že vstoupí do vyšší sféry, než jí Bůh určil. Pokoušela se dostat nad své původní postavení, a místo toho spadla hluboko pod ně.*“¹²⁹

Od poloviny 19. století dostává hlavní slovo Darwinova vývojová teorie. Všechny druhy rostlin a živočichů, i člověk, se dle této evoluční teorie vyvinuly z primitivní formy života. Na počátku 20. století neodarwinismus představuje evoluci jako sled mutací. Současné pojetí evoluce, neboli syntetická teorie, vnímá hlavní zdroj vývoje mutace, ale bere v úvahu i další faktory.¹³⁰ Na druhou stranu kreacionismus ve své „nekombinované“ podobě hovoří o stvoření Božím zásahem z ničeho – tedy existence hmoty, která před tím nebyla. Někteří hovoří o tom, že evoluce a stvoření se navzájem nevylučují. Vysvětlují to tím, že stvořením nechápou jen stvoření prvotní hmoty, ale celou vývojovou epochu až po dnešní dobu. Pokoušejí se spojit dva pohledy v jeden. „*Člověk*

---

¹²⁷ Duda, D., Moskala, J.: *Evangelium pro dnešek*. Praha : Advent-Orion, 2002, s. 313.

¹²⁸ Narušení vztahu s Bohem – upřednostnění vlastní vůle člověka, vstup hříchu.

¹²⁹ Whiteová, E.G.: *Na úsvitu dějin*. Praha : Advent-Orion, 2001, s. 15, 21.

¹³⁰ Evoluce [online]. 2003-2008 [cit. 2009-06-27]. Dostupné na internetu:

<<http://genetika.wz.cz/evoluce.htm>>.

je totiž jakýmsi mikrokosmem, který v sobě obsahuje vrchol celého dosavadního vývoje vesmíru, a tím je také nejvýznamnějším projevem důmyslu a moci Boha Stvořitele.“¹³¹

V současnosti vedou věda i víra dialog. Například na půdě AV ČR probíhají diskuse, které mají vést k objasnění stanovisek, která věda i teologie zastává. „*Většina přírodních vědců si neklade otázku, jak je vůbec možné, že svět a vesmír jsou poznatelné, že v evoluci jednou vzniklo vědomí, schopnost poznávat, schopnost reflexe a schopnost transcendence. Tím, že se neptá po smyslu, nemůže věda ani anticipovat nějaký cíl Stvoření.*“¹³²

Prorektor UK Praha profesor Jan Bednář řekl: „*Věda a teologie jsou dvě autonomní oblasti, a kdykoli nebyla tato skutečnost v minulosti respektována, docházelo ke kolizím. Křesťanský pohled na svět, křesťansko-židovský monoteismus a přírodní vědy tu stojí jako dva základní pilíře euroatlantické civilizace (třetím je římské právo) a pokud by se zdálo, že po společné cestě starověkem a středověkem se jejich cesty v novověku rozcházejí, že dochází ke změně paradigmatu a že krize bude možná fatální, neznamená to nutně neštěstí. Svět bez krizí, bez rizik by byl světem bez impulsů, vedl by ke ztrátě identity, což by možná bylo riziko ze všech největší.*“¹³³

I když zde existuje snaha o vzájemný dialog, lze vnímat převahu evolučního pojetí a tendence „zvědět“ biblickou zprávu o stvoření. Přesto se ztotožňuji s vyjádřením vicekancléře a poradce prezidenta republiky Petra Hájka: „*Nevím, jak vy, ale já z opice nepocházím. Vím to tak jistě, jakože je živý Bůh nade mnou.*“¹³⁴

3.2 Řecko

Manželství a role v něm byly v klasickém období starého Řecka¹³⁵ poněkud různorodého charakteru. Ve Spartě sice existovalo párové manželství, ale svazek byl velmi volný. Muži i ženy¹³⁶ udržovali vztahy i s mimomanželskými partnery. Muži se zdržovali

---

¹³¹ Eduard Krumpolc, *Stvoření z pohledu vědy a víry*. [online]. [cit. 2009-06-28].

Dostupné na internetu: <<http://www.katyd.cz/index.php?cmd=page&type=11&article=112>>.

¹³² Sylva Daníčková, *Věda a víra aneb O dorozumívání 2*. [online]. 25.6.2008 [cit. 28.6.2009].

Dostupné na internetu: <<http://abicko.avcr.cz/cs/2007/10/06/veda-a-vira-aneb-o-dorozumivani-2.html>>.

¹³³ Věda a víra aneb O dorozumívání 1. [online]. 25.6.2008 [cit. 28.6.2009]. Dostupné na internetu:

<<http://abicko.avcr.cz/cs/2007/9/06/veda-a-vira-aneb-o-dorozumivani-1.html>>.

¹³⁴ Kulturně-hospodářská revue *Fragmenty*, ročník XIV, 2009.

[online]. 2009 [cit. 28.6.2009]. Dostupné na internetu:

<<http://www.fragmenty.cz/archiv/iy074.htm>>.

¹³⁵ 490 – 339 př.n.l. Klasické Řecko [online]. 2005 [cit. 20.6.2009]. Dostupné na internetu:

<<http://www.eruditus.cz/knihy/michael-grant/klasicke-recko>>.

¹³⁶ Ženy mohly navazovat takové styky bez následného trestu.

ve vojenských táborech, proto správu majetku obstarávala žena a požívala vcelku velkého vlivu.¹³⁷

V Aténách byla situace naprosto odlišná. Vládla zde přísná monogamie, žena byla celý život pod „dohledem“ muže¹³⁸, nebylo jí dovoleno vystupovat na veřejnosti a byla odkázána vykonávat domácí práce a starat se o děti. Svazek mohl být zrušen tím, že muž vyhnal ženu z domu, pokud chtěla žena ukončit manželství, pak byl rozvod možný po náročném procesu u soudu.¹³⁹

3.3 Řím

Manželství bylo podle římských právníků definováno jako „*trvalé a úplné společenství života muže a ženy, jehož účelem je zplození legitimních dětí.*“¹⁴⁰ Nejstarší způsob uzavření sňatku se nazývá *confarreatio*, náboženský obřad v přítomnosti 10 svědků. Během něj byl symbolicky rozlomen koláč, což byl symbol začátku jejich společného soužití. Mladší typ uzavírání sňatku se nazývá *coemptio*, jednalo se o prodej nevěsty. Nejprve skutečný, později symbolický. Obě výše zmíněné formy patřily mezi tzv. manželství přísná. Nevěsta přecházela do područí manžela. Od posledních staletí republiky (datace římské republiky 5. století př.n.l. – asi 31 př.n.l.) převládlo tzv. manželství volné.¹⁴¹ To mělo poněkud nestabilní charakter, trvalo do té doby, dokud trvala vůle obou manželů setrvat v tomto svazku. Podmínkami pro vznik tohoto manželství bylo viditelné soužití a vřelý manželský vztah. Pokud vřelý vztah pominul, manželství bylo zrušeno. Tento typ manželství se svým volným charakterem spíše blížil konkubinátu, lišil se však od něj tím, že žena přinášela věno a existoval oficiální vztah muže a ženy. S nástupem křesťanství je manželství chápáno jako svátost, svazek, který je nerozlučitelný.¹⁴²

Děti byly vychovávány doma do sedmi let, ve vyšších vrstvách byla najímána kojná, která dítě nejen kojila a později i vychovávala. Chlapce vychovávali otci, zámožnější

---

¹³⁷ Klabouch, J.: *Manželství a rodina v minulosti*. Praha : Orbis, 1962, s. 30.

¹³⁸ Během dětství a dospívání pod dohledem otce, po sňatku podléhala vládě svého manžela, pokud ovdověla, pak nad ní „bděl“ buď její bratr anebo nejstarší syn.

¹³⁹ Klabouch, J.: *Manželství a rodina v minulosti*. Praha : Orbis, 1962, s. 30-31.

¹⁴⁰ *Ibid.*, s. 33.

¹⁴¹ *matrimonium sine manu*

¹⁴² Římské právo 2 [online]1998 [cit. 20.6.2009].

Dostupné na internetu: <<http://sw.plzen.juristic.cz/204499>>.

rodiny si pořízovaly za vychovatele otroky.¹⁴³ Matky vychovávaly své dcery a předávaly jim své zkušenosti s domácími pracemi.¹⁴⁴

Podle římského práva manželství mezi otroky vzniknout nemohlo, záleželo však na majiteli, zda byl nakloněn jejich faktickému vztahu a dovolil jim takový vztah, který se manželství blížil. Původně bylo mateřství otrokyně pro majitele nevýhodné, poněvadž se nemohla podílet na pracovním procesu. Později při nedostatku otroků byla otrokyně propuštěna na svobodu, pokud majiteli porodila alespoň tři děti.¹⁴⁵

3.4 Středověk

Pohled na středověké postavení žen je ztížen existencí nemnohých písemných zdrojů, respektive o způsobu života, manželství, postavení ženy pojednávají, ale jen velmi okrajově a některé prameny jsou silně subjektivní¹⁴⁶, jak poznamenává Kopiczková.¹⁴⁷

Kroniky zaznamenávají především činy mužů, ženy hrají pouze doplňující roli, způsob ženského života je vnímán jako reflexe života muže. Nejvíce údajů skýtají prameny o životě žen z vyšších a nejvyšších společenských vrstev (královny, šlechtičny, kněžny), hagiografická díla¹⁴⁸ vyzdvihují ženy, které se zasloužily o šíření křesťanství. Dalším zdrojem k pochopení života ženy mohou být i zpovědní zrcadla, ve kterých lze nalézt zmínky o rodinném životě žen, jejich chování, jsou zdrojem informací z intimních oblastí života jako nemanželské vztahy či způsoby antikoncepce. Pro studium problematiky lze využít i osobní korespondenci či světskou poezii, ve které se začíná objevovat žena jako objekt hodný milostného obdivu. Milostné vztahy mezi mužem a ženou se objevují i ve veršované epice s rytířským námětem, nalezneme i díla oslavující manželskou věrnost.

Prameny právního charakteru jsou dalším zdrojem poznání života žen ve středověku – právní postavení šlechtičen, právo na věno, z knih městského práva se můžeme dozvědět, že žena vystupovala i jako svědkyně, žalobce, smluvní partner, tedy aktivní subjekt. Církevní prameny jsou zdrojem informací o životě středověkých žen – předmanželský život, tajné sňatky, rozvody, nemanželské děti či prostitute.

---

¹⁴³ Po 2. punské válce (218-201 př. n. l.) se do Říma dostávali řečtí otroci, kteří zastávali funkci vychovatelů.

¹⁴⁴ Klabouch, J.: *Manželství a rodina v minulosti*. Praha : Orbis, 1962, s. 37.

¹⁴⁵ *Ibid.*, s. 47.

¹⁴⁶ Duchovní vnímali ženy spíše v negativním smyslu.

¹⁴⁷ Kopiczková, B.: *Historické prameny k studiu postavení ženy v české a moravské středověké společnosti*. Praha : Historický ústav, 1992, s. 7.

¹⁴⁸ Hagiografická díla pojednávají o životě a činech světců.

Nepříznivý obraz ženy byl předurčen její slabší tělesnou konstitucí a s tím související nižší schopností zastat určitý objem práce v porovnání s mužem. Zároveň nesprávný výklad biblických textů přispěl k představě, že muž má nad ženou vládnout. Žena byla považována za nositelku prvotního hříchu, Aristotel ji nazval „omyl přírody“, Tomáš Akvinský spolu s Albertem Velikým ve svých dílech neskrývali své protizenské názory – za člověka je podle nich považován pouze muž, žena je jen rodička. Není to ovšem jediný pohled na ženu ve středověku. Svatý Řehoř, papež, vyzdvihoval ctihodné křesťanské matky. Další učenci proklamují nejen povinnosti žen vůči mužům, ale i naopak. Dokonce Anselm z Cantebury považuje za prvotní hřích odpovědnou jak Evu, tak Adama. Můžeme zde vidět jistý protipól pohledu – v počátku je díky církvi žena viděna jako hříšnice,¹⁴⁹ „nástroj ďábla“, později jako nositelka života a matka.¹⁵⁰

Dominantní manželskou formou byla monogamie¹⁵¹, měla patriarchální charakter, i když stále muži inklinovali k mnohoženství a sklonu vyžadovat věrnost ze strany ženy. Zaznamenáváme sílící prosazování křesťanských manželských zásad, jako je např. jednoženství, zákaz předmanželských sexuálních styků, zákaz zapuzování manželek, zdrženlivost v sexuálních stycích a povinnost věrnosti platící stejně pro muže i ženu. Součástí křesťanské věrouky se stala přísná monogamie a nerozlučitelnost manželství za života manželů. Díky nesprávnému či záměrně pokroucenému vnímání biblického pojetí vztahu mezi mužem a ženou, byla žena degradována na méněcennou bytost, která musí poslouchat a podřizovat se svému muži.¹⁵²

Nejprve byla žena podřízena svému otci, po sňatku manželovi. Nezávislého způsobu života si mohla dopřát vdova, pokud byla movitější. V případě, že neměla prostředky pro svou obživu, byla nucena se znovu vdát, aby ji zabezpečil manžel. Ženy neměly přístup k úřadům a politice, byly za stejné delikty trestány hůře než muži, nevěra se u žen netolerovala a byla přísně postihována, u mužů se jednalo více méně o společensky tolerovanou záležitost. V případě společenské příslušnosti k určité společenské vrstvě, žena většinou nabývala stejného stavu jako její muž, ovšem pokud uzavřel sňatek nešlechtic se šlechticnou, nestal se příslušníkem šlechtického stavu. Postavení žen na druhou stranu záviselo i na přístupu jejího manžela. Mohly se těšit větší či menší svobodě dle jeho

¹⁴⁹ Primární pohled na ženu jako biblickou Evu.

¹⁵⁰ Postavení žen ve středověku a raném novověku[online]1.2.2009 [cit. 18.3.2009].

Dostupné na internetu: < <http://www.e-stredovek.cz/rservice.php?akce=tisk&cisloclanku=2009020001>>.

¹⁵¹ Šlechtické rodiny žily ve faktickém mnohoženství. Královské milenky nebyly výjimečným zjevem, jejich role byla spojena se zápasy o vliv a tím s možností politických intrik.

¹⁵² Klabouch, J. *Manželství a rodina v minulosti*. Praha: Orbis, 1962, s. 62-64.

uvážení, v přítomnosti manžela se staraly o chod hospodářství, ale hlavním úkolem ženy ve středověku bylo porodit a vychovat svému manželovi nástupce a také pokud možno několik dcer, starat se o chod domácnosti, případně svého manžela dostatečně reprezentovat navenek a projevovat křesťanské dobrodiní.¹⁵³

Funkce manželství a rodiny, celý způsob manželského a rodinného života, charakter vzájemných vztahů a rolí byly ovlivněny příslušností k jednotlivým třídám ve společnosti a taktéž jejich poměru k výrobním prostředkům. Z důvodu možného odlivu poddanských pracovních sil ze svých panství se vrchnost snažila klást zábrany sňatkům svých poddaných¹⁵⁴, po třicetileté válce dokonce vrchnost dostává *právo povolovat* sňatky u všech kategorií poddanského obyvatelstva. V manželském životě poddaných se odráží jejich hlavní funkce, a to pracovat ve prospěch svých pánů. Manželka a děti poddaného představovaly levnou pracovní sílu. Jejich vnitrorodinné záležitosti stály na samém okraji zájmu. Na selských usedlostech byla žena nezbytnou silou při práci na poli, či hrála nezastupitelnou roli hospodyně, která zajišťovala stravu. V případě úmrtí manžela či jeho nemoci byla nucena postarat se o chod celého hospodářství a tím získávala na důležitosti a nezávislosti.¹⁵⁵

Městská chudina a čeleď měla podobné vyhlídky pro uzavření sňatku jako poddaní na vesnicích. Při výběru manželského partnera v měšťanských kruzích hrál primární roli původ¹⁵⁶, výbava a věno dívky. Tudíž uzavření manželství v těchto intencích bylo záležitostí majetkové výhodnosti a existenčních jistot.¹⁵⁷ Rodiče ženicha nejprve dohodli výši věna a zajištění manželky pro případ vdovství. Souhlas nevěsty se sňatkem byl pouze formální, její role byla pasivní. Ve velkém procentu případů se pár ani před svatbou neznal, city hrály v měšťanských kruzích nedůležitou roli. Stejně jako vesnické ženy, byly měšťanské ženy zapojeny v pracovním procesu, což obdobně mělo vliv na jejich důležitost a jistý druh nezávislosti.¹⁵⁸

---

¹⁵³ Postavení žen ve středověku a raném novověku[online]. 1.2.2009 [cit. 18.3.2009].

Dostupné na internetu: < <http://www.e-stredovek.cz/rservice.php?akce=tisk&cislocianku=2009020001>>.

¹⁵⁴ Nejprve bylo zakázáno vdovám se provdat na cizí panství bez povolení vrchnosti, v 16. století se zákaz rozšířil na sirotky, kteří museli nejprve odpracovat několik let na panských pozemcích, než jim byl povolen sňatek.

¹⁵⁵ Klabouch, J. *Manželství a rodina v minulosti*. Praha: Orbis, 1962, s. 81-84.

¹⁵⁶ Pokud nechtěl řemeslník pozbýt cechovní příslušnosti, pak si nesměl vzít dívku nemanželského původu.

¹⁵⁷ V případě, že se dcera nechtěla podvolit ujednanému sňatku, rodiče ji mohli vydědit, citelně hmotně omezit či jinak krutě trestat.

¹⁵⁸ Ibid. s. 91-93.

Vstup šlechticů do manželství byl obdobně jako v měšťanských kruzích spíše chladným kalkulem, souvisel s vhodným spojením mezi rody, majetkovými záležitostmi a politickými vlivy. Většinou mělo manželství v šlechtických kruzích obdobný scénář. Dívka byla vychována v klášteře, rodiče domluvili výhodný sňatek, ona sama nemohla situaci nijak ovlivnit a byla nucena si vzít určeného muže. Její hlavní rolí bylo přivést na svět legitimní potomky, nejlépe několik, aby v případě úmrtí některého z dětí byla zachována kontinuita rodu. Poté se většinou pár zcela odcizil a intimní vztah se odehrával mimo manželství. Šlechtična nebyla nucena se účastnit výrobního procesu a také péče o domácnost nebyla po ní vyžadována, byla spíše formálního charakteru. Její pozornost se obracela na společenský život, kde našla rozptýlení a alespoň částečně mohla nalézt náplň svého osobního života. S tím souvisí její maximální snaha o přitažlivý zevnějšek, zdokonalení konverzace a ovládnutí vybraných způsobů chování. Jiří Klabouch postavení a roli šlechtických žen charakterizuje velmi lakonicky: „*Kurtoázie*¹⁵⁹, *obklopující šlechtické ženy ... byla ovšem jen pozlátkem, pod kterým se skrývalo jejich podřízené postavení, jež obráželo celkovou zbytečnost a prázdnotu jejich života. Naprostá majetková závislost žen na mužích a podřízené postavení v dědickém právu jen zvyšovaly jejich funkci dráždivé hračky rozkoše a pouhého reprezentativního kusu vybavení velmožovy domácnosti, určeného k dekoraci a udržování rodu, avšak bez existenčního ospravedlnění nějakým užitkem pro společnost.*“¹⁶⁰ Šlechtická žena byla v případě nevěry potrestána ztrátou společenského postavení i majetku a muž ji směl potrestat dle svého rozhodnutí.¹⁶¹ Naproti tomu mužova nevěra byla tolerována, jeho pověst tím nebyla poškozena, nevěra byla součástí jeho šlechtického způsobu života.

3.5 Novověk 2. polovina 17. století – 19. století

Velká francouzská revoluce způsobila změnu pohledu na manželství – je vnímáno jako občanská (světská) smlouva, muž je sice hlavou rodiny, ale postavení ženy se zrovnoprávňuje - patriarchální forma dostává volnější charakter. Dochází k odstraňování

---

¹⁵⁹ Pojetí kurtoázie jako dvorské normy... kde se dámy těší velké přízni mužů a je jim věnovaná odpovídající pozornost. Kurtoázie [online] 2009 [cit. 18. března 2009].

Dostupné na internetu: <<http://www.e-stredovek.cz/view.php?cislocianku=2007030003>>.

¹⁶⁰ Klabouch, J. *Manželství a rodina v minulosti*. Praha: Orbis, 1962, s. 108.

¹⁶¹ Tresty byly různé, od příkazu mlčet až po zaldění za živa, či pití z lebky zavražděného milence.

omezení při vstupu do manželského svazku.¹⁶² Zrušení manželství rozvodem lze provést z několika důvodů, např. špatné zacházení nebo odsouzení k trestu, ale dokonce i pro různost povah. Po nástupu Napoleona Bonaparte k moci byl občanským zákoníkem muž povinen ženu ochraňovat, žena musela svého muže poslouchat, vytratila se rovnoprávnost, žena musela svého muže následovat, nemohla disponovat s majetkem, rozluka byla možná jen v určitých případech a stejný vzorec při posuzování nevěry je zachován jako v předchozích historických obdobích.¹⁶³

Za vlády Josefa II. přináší v našich zemích Patent o zrušení nevolnictví v roce 1781 možnost u poddaných uzavírat manželství bez povolení vrchnosti, tolerančním patentem z roku 1781 je otevřena možnost sňatků jinověrců¹⁶⁴, manželský patent z roku 1783 přenáší právo rozhodovat o sporech manželů z církve na stát.¹⁶⁵

Ve Všeobecném občanském zákoníku (1811) v rakouské monarchii je uvedeno, že je žena podřízena muži, muž je jejím zástupcem před soudem a úřady, muž rozhoduje o jejím zaměstnání, disponuje s majetkem. Manželka byla závislá na muži, musela ho následovat do jeho bydliště a plnit jeho příkazy v domácnosti. Bylo jí ale zaručeno mimo jiné také svobodné uzavírání manželství bez rozdílu náboženské, stavovské a národnostní příslušnosti.¹⁶⁶ V roce 1813 došlo k jednání mezi císařem Františkem a papežem v Římě, dochází k posílení moci církve nad záležitostmi manželství – duchovní mohou odepřít uzavření sňatku, i přes překážky, které stát neuznává. Od roku 1857 jsou zřizovány diecézní konzistorní soudy a jen ty měly právo rozhodovat o platnosti manželství. Manželství bylo nerozlučitelné, i když byl jen jeden z manželů katolického vyznání. V roce 1867 byla pro katolíky obnovena platnost manželského práva občanského zákoníku. V roce 1869 byla vypracována předloha jednotného manželského práva pro všechny bez rozdílu vyznání, předepsán obligatorní civilní sňatek. Zákon však nebyl přijat. V té době bylo Rakousko díky neuskutečněným reformám manželského práva jedním z nejzaostalejších zemí v Evropě.¹⁶⁷

Situaci v rodině 19. století popisuje Lenderová velmi výmluvně. „*Muž zastupoval rodinu navenek, platil daně, disponoval penězi, určoval rámcově rodinný rozpočet, rozhodoval o osudu manželky a dětí. Měl doma všechny pravomoci ‚šéfa‘, vyžadoval*

¹⁶² Omezení se týkalo sňatku v přímé linii a sourozence.

¹⁶³ Klabouch, J. *Manželství a rodina v minulosti*. Praha: Orbis, 1962, s. 115.

¹⁶⁴ Do té doby si katolíci nesměli brát snoubence z jiné církve.

¹⁶⁵ Klabouch, J. *Manželství a rodina v minulosti*. Praha: Orbis, 1962, s. 120.

¹⁶⁶ *Ibid.*, s. 123.

¹⁶⁷ Klabouch, J. *Manželství a rodina v minulosti*. Praha: Orbis, 1962, s. 123 – 146.

absolutní podřízenost a poslušnost, navíc vlídné chování, péči, úctu a lásku. K tomu ho opravňovala nejen jeho role živitele rodiny, ale i vyšší vzdělání, větší společenský rozhled. Pro manželku platila závazná pravidla chování. Měla být něžná, zdrženlivá a stydlivá, upravená, ale nikoli marnivá nebo fintivá, schopna respektovat „libůstky“ svého muže, zajistit útulné prostředí domova, za žádných okolností se nesměla protivit svému údělu, ale ani si na něj komukoli stěžovat. Žofie Podlipská načrtla obraz ideální české manželky konce 19. století následujícím způsobem: ‚Celý den na nohou, vše mít sama v rukou, večer pak vedle milého muže posedět a společně s ním číst milou nějakou knihu: toť krátký blažený obsah manželského žití z lásky. Netoužíš po ničem na světě než po spokojenosti mužově, vše ostatní jest ti lhostejné.‘ Zdá se, že v té době se této normě nebránily ani ženy na svou dobu mimořádně vzdělané. Respektovaly svého muže jako hlavu rodiny, vzdalovaly ho ‚všech prosaických otázek všedního života‘. Manželé je na oplátku (v některých případech jen navenek) považovali za partnerky, opory a snad i rádkyně v obtížných životních situacích.“¹⁶⁸

Podle občanského zákoníku měl muž zajišťovat rodinu finančně, žena měla pečovat o domácnost, respektive ve vyšších kruzích dohlížet na služebnictvo, řídit jejich práci a vychovávat děti. V nižších vrstvách ani manželův plat nestačil, proto do výrobního procesu byla nucena vstoupit i žena. Ženská práce byla pro zaměstnavatele výhodná, jelikož ženy pracovaly i za horších podmínek než tomu bylo u mužů, byly poddajnější vůči požadavkům zaměstnavatelů, byly ochotny pracovat za nižší plat. Pracovaly 10-12 hodin denně v továrně, a pak se ještě staraly o domácnost a o děti.

Teoreticky bylo zakotveno právo každého uzavřít sňatek, komu nevadí zákonná překážka. Svolení k uzavření manželství ale museli žádat Židé – směl se oženit jen nejstarší syn. Souhlas se sňatkem byl požadován v případě drobných řemeslníků, rolníků – hlavní podmínkou povolení sňatku byla schopnost trvale uživit rodinu. Státní úředníci se směli oženit až po dosažení určitého postavení a minimálního platu. Učitelé se směli oženit, jen když zastávali funkci řídicího. Nesměli se ženit například vysokoškolští asistenti, učitelky, ženy vykonávající kancelářské služby na úřadech, zaměstnankyně železnic, sekundární lékaři. Vojákům bylo povoleno uzavřít manželství první nebo druhé třídy.¹⁶⁹

---

¹⁶⁸ Lenderová, M.: *K hříchu i k modlitbě. Žena v minulém století*. Praha : Mladá fronta, 1999, s. 99.

¹⁶⁹ Manželství první třídy – žena vojáka žila s dětmi v kasárnách a stěhovala se s plukem spolu se svým mužem. Takové manželství mohlo uzavřít jen 4-8% vojáků. Manželství druhé třídy znamenalo nežít

V souvislosti s ekonomickou sférou rodiny je třeba zmínit věno, které přinášeli rodiče nevěsty, na rozdíl od ženicha a jeho rodičů, kteří mohli, ale nemuseli tzv. obvěnění dávat. Rodiče ženicha byli povinni poskytnout synovi „jen“ nezbytnou výbavu pro domácnost. Bez zajímavosti rovněž není, že kromě věna, jehož výše byla přiměřená společenskému postavení rodičů, většinou nevěsta do manželství přinášela i svou výbavu. Z výše uvedeného vyplývá, že mnohem vyšší náklady byly spojeny s vdavky dcery než se ženitbou syna.

Zpočátku muž spravoval majetkové záležitosti, později bylo možné smluvně upravit právo s nakládáním majetku – oddělené jmění, částečné oddělení, spojení majetku. I přes tato opatření ve většině případů s majetkem disponoval muž. Muž byl hlavou rodiny, řídil domácnost, žena byla na muži ekonomicky závislá, byla povinna pracovat v domácnosti, eventuálně sama svou výdělečnou činností přispívat do rodinného rozpočtu.

Kromě manželství existovaly samozřejmě i právně nezakotvené vztahy, tzv. konkubináty. Zvláště se k takovému vztahu uchýlovali lidé, kteří by uzavřením manželství ztratili zaměstnání (o nich jsme hovořili v textu výše), vdovy, které by ztratily nárok na penzi po zemřelém manželovi, rozvedení, kteří nesměli uzavřít znovu sňatek, ale i vyznavači volných svazků. V souvislosti s narůstáním počtu těchto svazků byly snahy o jejich rozlučování, ovšem nakonec byla vytvořena instituce druh-družka.¹⁷⁰

I následky nevěry se postupem času měnily. Za cizoložství mohl být kdysi udělen i trest smrti¹⁷¹, později bylo možné udělit trest odnětí svobody nejvýše na tři měsíce. Původně mohl provinilce udat každý, později pouze podvedený manžel do 6 týdnů po zjištění nevěry své manželky.

V Rakousku v 19. století byl rozvod povolen Židům¹⁷² a nekatolíkům, evangelíkům nebyla povolena rozluka vzájemnou dohodou, jen v několika případech¹⁷³, u katolíků byla možná pouze rozluka od stolu a lože, formálně však trvalo dál a nesměli uzavřít další sňatek. Pokud nebylo možné takto svazek ukončit, mohlo dojít k prohlášení manželství za neplatné. To ovšem bylo možné jednak jen za určitých okolností stanovených

---

spolu s manželem, spolu mohli být pouze, když dostal muž dovolenou, žena ani děti neměli nárok na výživu, proto rodinu živila žena.

¹⁷⁰ Z právního hlediska měly např. družky nárok na vyživovací příspěvky, pokud jejich druh byl povolán jako voják, další výhody skýtala právní záštita v oblasti dědického práva atd.

Klabouch, J. *Manželství a rodina v minulosti*. Praha: Orbis, 1962, s. 212.

¹⁷¹ U nás byl uzákoněn ještě v tereziánském zákoníku z r. 1768.

¹⁷² Pro manželčinu nevěru, vzájemnou dohodou anebo rozlukovým lístkem, který muž napsal manželce.

¹⁷³ Nevěra, odsouzení do vězení na dobu trvání 5 let, úklady o život a zdraví, pro nepřekonatelný odpor a špatné zacházení.

zákoníkem a jednak předpokládalo nemalou odměnu pro právníka. Často využívaným způsobem byla změna státní příslušnosti a rozvod v zemi, jejíž zákony rozvod povolovaly. Pokud se ale vrátili zpět, byli nuceni snášet nelibost vlády. I tento způsob byl ale dosažitelný pro movitější.¹⁷⁴

3.6 20. a 21. století

Lenderová poznamená, že „společenské změny přelomu 19. a 20. století vytvořily předpoklady pro kvalitativní změny ve vztazích mezi ženou a mužem, ve vztazích uvnitř rodiny vůbec. Mezinárodní kongres žen konaný v Paříži roku 1900 u příležitosti světové výstavy proklamoval nutnost odstranění nadvlády manžela nad manželkou, za jediné oprávněné prohlásil manželství uzavřené na základě svobodné dohody. Narůstající vzdělanost žen a jejich schopnost obstat v zaměstnáních dosud určených výhradně mužům důkladně podkopaly mužskou dominanci ve společnosti i v rodině. Přibývalo rozvodů, ubývalo dětí v rodinách. Přesto zkusme přiznat začínajícímu 20. století jeden klad: lidé uznali, že láska je dostatečným důvodem¹⁷⁵ ke vstupu do manželství.“¹⁷⁶

Zákonem byly u nás upraveny podmínky pro rovnoprávné postavení muže a ženy v manželství, mají stejné povinnosti, o všech důležitých záležitostech mají rozhodovat společně, péče o uspokojování potřeb domácnosti je uložena oběma manželům. Výchova dětí a starost o domácnost je hodnocena stejně jako výdělečná činnost. Dalším prvkem rovnoprávnosti je možnost volby společného jména – ponechat si buď vlastní, přijmout manželovo či manželčino příjmení. Existuje vzájemná právní zástupnost a veškerý majetek získaný během manželství se v případě rozvodu dělí mezi oba manžele.

Stále více se v 21. století projevují snahy o rovnoprávné postavení muže a ženy v manželství, o demokratické rozdělení rolí v domácnosti, se zvyšující se vzdělaností žen přibývá dvoukariérových manželství, ženy nejsou na muži existenčně závislé. V souvislosti s péčí o dítě existuje prostor i pro muže zůstat na rodičovské dovolené.

V současnosti se v České republice takto realizuje asi 1% mužů.¹⁷⁷ Důvodem pro jejich rozhodnutí je jednak kariéra manželky, nezaměstnanost v určitém kraji, kde je pro ženu

¹⁷⁴ Klabouch, J. *Manželství a rodina v minulosti*. Praha: Orbis, 1962, s. 212.

¹⁷⁵ Doposud byly hlavním motivem ke sňatku ekonomické, politické a společenské důvody.

¹⁷⁶ Lenderová, M.: *K hříchu i k modlitbě. Žena v minulém století*. Praha: Mladá fronta, 1999, s. 104.

¹⁷⁷ Muž na mateřské dovolené. [online]. 2009 [cit. 5.6. 2009].

Dostupné na internetu: <http://www.mojedite.cz/article_detail.php?id=148>.

snazší nalézt zaměstnání či jejich touha zůstat s dítětem doma. V praxi ale stále přetrvává tradiční model muže živitele a ženy, která je zaměstnaná, podílí se tak na finančním zabezpečení rodiny, stará se o domácnost a děti. Nepostradatelnou roli hrají muži ve výchově dětí a aktivitách ve volném čase.

Rekapitulaci historických epoch, typu manželství, postavení ženy a muže, jejich rolí, vnímání věrnosti, správy majetku, hlavních funkcí a probíhajících změn jsme pro přehlednost podali ve formě tabulky, která je součástí příloh.

4. OČEKÁVÁNÍ MUŽE A ŽENY OD MANŽELSTVÍ V SOUČASNÉ ZÁPADNÍ KULTUŘE

V souvislosti s manželstvím se krátce dotkneme tématu očekávání muže a ženy od manželství. Výzkumné šetření, které je součástí této práce, je zaměřeno mimo jiné i na tuto problematiku. Chtěli bychom se tedy zmínit o tom, jaká jsou předkládána očekávání mužů a žen v literatuře, v analýze výstupů z výzkumného šetření je porovnat a alespoň zčásti ověřit jejich platnost.

4.1 Očekávání muže

Muž očekává, že v manželství budou saturovány jeho základní potřeby – útulná uklizená domácnost, teplé chutné jídlo, čisté a vyžehlené prádlo. Očekává, že žena zastane takové práce jako praní, žehlení, případně opravu oblečení. Muž raději „přenechává“ pomocné práce při vaření na manželce a neočekává, že by na nich měl participovat.

K dalším očekáváním muže patří uspokojování jeho sexuálních potřeb, co se týká frekvence, způsobu i kvality. Očekává od ženy, že bude k sexu přistupovat aktivně a bude jej jako sexuálního partnera obdivovat a oceňovat.

Muž touží po ocenění. Očekává, že ho bude žena zahrnovat obdivem a bude oceňovat jeho fyzické přednosti, dovednosti, inteligenci, rozhodnutí, schopnost finančně zajistit rodinu, schopnost překonávat překážky. Předpokládá a očekává, že ho žena nebude chválit jen v soukromí, ale že se jím bude „chlubit“. Potřebuje vědět, že žena důvěřuje jeho schopnostem. Očekává, že mu žena bude spíše něco nesměle navrhnout nebo žádat, nikoliv nařizovat nebo instruovat.

Očekávání muže se pojí s jeho touhou nebýt zatěžován starostmi, chce, aby jej manželka „nebombardovala“ požadavky spojenými s domácností. Muž očekává, že mu manželka nechá prostor, když potřebuje být o samotě a nebude mu jeho touhu být sám vyčítat. Muž očekává a přeje si, aby ho žena přijala takového, jaký je a nepokoušela se ho měnit. Žena své rady a doporučení vnímá jako péči, muž jako snahu o ovládnutí.

V anketě Hiteové, která proběhla v roce 1987, ženy uvedly požadavky mužů následovně. *„Žena nemá muže zatěžovat ‚svými problémy‘, které nejsou tak významné jako jeho. Muž by si chtěl ženu ‚zapnout a vypnout‘ jako televizor podle své okamžité nálady.*

*Muž předpokládá, že bude ve vztahu ‚hvězdou‘, chce být ve všem na prvním místě a všechno musí být po jeho. Žena mu má být ‚k dispozici‘. Některé ženy se tomu přizpůsobují a dávají veřejně najevo, že mínění muže je důležitější než jejich. Takové ženy také říkají, že se cítí milovány, když je muž ‚potřebuje‘.*¹⁷⁸

Muž chápe manželství jako pohodlnou a bezpečnou základnu, ze které si odchází, kam se mu zachce. Pro muže není obvykle v jeho hodnotách láska na prvním místě. Spíše je to jeho pracovní uplatnění nebo oblast, ve které může získat co nejvíc obdivu. Láska je v životě muže spíše druhořadou záležitostí.¹⁷⁹

Sonet poznamenává, že muž očekává od ženy fyzický půvab, morální hodnoty, průzračnost, schopnou pečovatelku o domácnost, diskrétní přítomnost a péči. Muži není lhostejné, jak žena doma vypadá, očekává, že i pro něj bude pěkně vypadat. K morálním hodnotám Sonet uvádí, že „žena musí ve svém manželském životě uvést v soulad stránku smyslnou a duchovní. Musí se naučit prožívat beze studu ty nejintimnější tělesné skutečnosti.“¹⁸⁰ Průzračností míní otevřenost ženy, její jasné vyjádření, pokud se jí něco nelíbí nebo se jí něco dotkne. K oblasti péče o domácnost dodává, „i když se moderní muž dovolává sebekrásnějších teorií, pokud se má někdo ujmout domácích prací, očekává to od ženy... Instinktivně si vždycky přeje, aby jeho žena byla schopná hospodyňka, i když intelektuálně naprosto souhlasí s tím, aby se hodně nahlas vyhlášovala rovnost mužů a žen ve vztahu k domácím pracím.“¹⁸¹ Očekává, že mu žena poskytne volný prostor a nebude jej zahrnovat radami a napomenutími. Naopak v péči bude velmi vděčný, pokud jej žena zahrne svou pozorností, jako to kdysi během dětství dělala jeho matka.¹⁸²

4.2 Očekávání ženy

Žena se potřebuje sdílet se svými pocity, zážitky, zklamáním, obavami, starostmi a předpokládá, že muž bude naslouchat a projeví patřičně svůj zájem. Většinou se od muže neočekává jeho rada, ale povzbuzení, potěšení, pochopení, podpora. Současně žena

¹⁷⁸ Kratochvíl, S.: *Manželská terapie*. Praha : Portál, 2000, s. 105.

¹⁷⁹ Kratochvíl, S.: *Manželská terapie*. Praha : Portál, 2000. s. 101-105.

Trobisch, I.: *Jaký je muž a co by o tom měla vědět žena*. Olomouc : Velehrad, 1994.

Gray, J.: *Mars a Venuše se mají rádi*. Práh, 1997.

Katz, E.: *Buď silným mužem! Takovým, jakého ženy chtějí mít*. Praha : Práh, 2008.

¹⁸⁰ Sonet, D.: *Dobrý partnerský vztah*. Praha : Portál, 1995, s. 67.

¹⁸¹ Ibid., s. 69.

¹⁸² Ibid., s. 66-70.

očekává, že se muž projeví stejným způsobem, aby se mohli vzájemně sdílet a budovat komunikační dimenzi vztahu a tím se více sblížit. Pokud žena naslouchá muži, reaguje několika způsoby – dává najevo svůj zájem, povzbuzuje, utěšuje, poskytuje rady, obdivuje.

Žena očekává duševní porozumění, tedy otevřenost ve svém projevu, bez obav, že by byla nějak nepochopena nebo zesměšněna. Očekává nejen naslouchání, ale i porozumění tomu, jak ona věci vidí, prožívá. Existence vzájemného porozumění je předpokladem pro možnost hovořit o životních strastech, problémech, náhledech na život, přáních, chybách velmi otevřeně, bez obav, že to během krize či hádky bude použito proti ní. Součástí duševního porozumění je sdílení pěkných zážitků, projevy vzájemné náklonnosti, angažovanost ve vztahu, upřímnost a vyjádření svých citů a pocitů. Žena očekává, že bude moci s manželem prožívat pocit bezpečí, důvěřovat mu a spolehnout se na něj, že jí bude oporou.

Stejně naladěná, schopnost vycítit, co potřebuje, aniž by musela cokoli vysvětlovat, to patří mezi další přání či očekávání ženy od muže. Muž je schopen vnímat změny v chování a náladách ženy, vycítí, kdy potřebuje povzbudit, či pomoci. Sám se iniciativně chopí nějaké práce a je ochoten ulehčit manželce v domácích povinnostech či v péči o děti.

Manželka očekává, že ji muž bude chválit, povzbuzovat, budovat její sebevědomí a hrdost na to, že je žena. Přeje si být zahrnována drobnými dárky či květinami – nejen k narozeninám, ale také jako drobnou pozornost - důkaz své lásky k ní.

V sexuální oblasti očekává, že bude muž respektovat její přání, že bude rozlišovat, kdy potřebuje jen objetí a políbení a kdy je prostor pro celou škálu erotické blízkosti.

Pro ženy je ve vztahu nepostradatelná láska. Reagují na slovní a tělesné podněty (na rozdíl od mužů - pro ně je primární zrakový impuls), potřebují proto, aby jim muž vyjadřoval svou lásku všemi dostupnými prostředky. Slovy lásky, uznání a obdivu, projevy úcty, poděkování za její obětavost a péči, objetím, drobnými pozornostmi, dává najevo, že je pro něj jedinečná a že jeho život má tu správnou dimenzi jen ve spojení s ní. Muž má porozumění pro její potřeby, v důležitých momentech a krizích je vždy k dispozici.

Žena hledá takového muže, který ji potřebuje a touží po jejím obdarování.¹⁸³ Žena očekává, že muž bude silný a jistý sám sebou, vedle kterého se bude cítit bezpečně a bude si ho moci vážít. Očekává, že muž převezme plnou odpovědnost za svá rozhodnutí a činy, bude děti vést k disciplíně, bude vzorem pro své děti¹⁸⁴, bude rozhodný a zásadový

---

¹⁸³ Trobisch, I.: *Jaký je muž a co by o tom měla vědět žena*. Olomouc : Velehrad, 1994, s. 16.

¹⁸⁴ Samson Raphael Hirsch řekl, že muž bude trpce litovat, jestli si bude myslet, že peníze stačí k tomu, aby

a odvahu řešit problémy. Očekává, že si společně vytýčí cíle, za kterými spolu půjdou, které dají jejich životu smysl a pomohou utužovat jejich vzájemný vztah. Žena si přeje, aby muž dokázal ovládat svoje emoce a dokázal taktně vyjádřit svou kritiku.

Žena touží muže nejen milovat, ale chce ho mít cele pro sebe. Tato touha ovšem muže zneklidňuje, domnívají se, že je žena chce zbavit nezávislosti.¹⁸⁵

Žena touží po porozumění beze slov, pozornosti muže a jeho snahy všimát si jejího rozpoložení. Muž naopak preferuje jasné a věcné vyjádření problému bez zbytečných emocionálních doprovodů. V intimní oblasti je pro ženu emoční vztah hlubší než sexuální vyjádření – sexualita je více u žen než u mužů spojena se vztahem, soužitím, u mužů je sexualita spojena s „výkonem, dobytím podmaněním a ukojením.“¹⁸⁶

Sonet shrnuje očekávání ženy do několika bodů. Říká, že žena potřebuje vnímat stabilitu a bezpečí, laskavé jednání, očekává komunikaci, pozornost k její přítomnosti a mužovu eleganci. Jinými slovy, potřebuje se o muže opřít, mít v něm jistotu citovou i ekonomickou a vědomí, že muž dokáže být v rozhodování iniciativní. Je ráda, pokud může s mužem vést naplňující rozhovor a věnuje-li jí muž čas a soustředí se zcela na ni.¹⁸⁷

Psychoanalýza k rozdílným představám ženy a muže o vztahu říká, že velkou roli hrají „rozdílné životní zkušenosti od samého narození ve vztahu k ženskému i mužskému prvku.“¹⁸⁸ Takto naučené vzorce chování máme sklon opakovat. V počátcích vztahu je představa ženy o naplňující komunikaci a vztahu odrazem její zkušenosti ve vztahu s matkou. Partner by měl naplňovat ideální obraz otce, měl by vyzařovat přirozenou autoritu, poskytovat oporu a potvrzovat její ženství. Muž počátky vztahu se ženou vidí na základě svého vztahu s matkou, kterou byl obdivován a opečováván. Žena potřebuje ve vztahu spolehlivé zakotvení, muž oceňuje bezkonfliktnost a možnost separace a individuace. Různá očekávání od vztahu tedy mohou vést ke konfliktům. Ženě se nedostává bohaté komunikace a muž je nespokojen, když mu žena nedá prostor k volnosti. Muž se podle psychoanalýzy snaží bránit splnutí s mateřským prvkem, žena má tendenci jej mít pro sebe nebo měnit. „Zde často pomáhají dvě věci: jednak uvědomění si rozdílů a jejich akceptace, jednak zásada, že teprve upevnění vlastní identity (u muže) a vztahovosti (též její nevynutitelnosti ze strany ženy) umožní příklon k druhému,

---

byl opravdovým otcem.

¹⁸⁵ Kratochvíl, S.: *Manželská terapie*. Praha : Portál, 2000, s. 96-100.

¹⁸⁶ Poněšický, J.: *Fenomén ženství a mužství*. Praha : Triton, 2004, s. 110.

¹⁸⁷ Sonet, D.: *Dobrý partnerský vztah*. Praha : Portál, 1995. s. 61 – 64.

¹⁸⁸ Poněšický, J.: *Fenomén ženství a mužství*. Praha : Triton, 2004, s. 108.

vzájemnému vcítění. Když žena muži umožní, či dokonce mu přeje rozlet, ono „ven do světa“, tak se k ní o to raději vrací, a naopak, když se muž ženě opravdu intenzivně věnuje, prokazuje jí svou lásku, dává jí ve vztahu jistotu a partnerskou výměnu dle přísloví: společná radost – dvojitá radost a společné trápení – poloviční trápení, pak mu ráda jeho svobodu poskytuje.“¹⁸⁹

To, co je zde od Poněšického citováno, vnímám obdobně. V předchozích kapitolách jsme hovořili o mužství a ženství, o jejich rozdílnosti a chápání obrazu ženy a muže. Různí autoři předkládají specifické potřeby mužů i žen. I z předchozího textu, který popisuje očekávání mužů a žen, lze zaznamenat jejich odlišné potřeby. Nejedna autor se zmiňuje o tom, že muž potřebuje mít pro sebe prostor a čas, že žena potřebuje mít s partnerem úzký vztah. Rozdílnosti je třeba přijmout a vnímat, že vyjít vstříc, je strategie, která v partnerském vztahu má své nezastupitelné místo. Ostatně teorie je potvrzována praxí, i když platí, že výjimka potvrzuje pravidlo.

---

¹⁸⁹ Poněšický J.: *Fenomén ženství a mužství*. Praha : Triton, 2004, s. 109.

5. VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

5.1 Kvantitativně orientovaný výzkum

Podle Gavory „kvantitativní výzkum pracuje s číselnými údaji. Zjišťuje množství, rozsah nebo frekvenci výskytu jevů, resp. jejich míru (stupeň). Číselné údaje se dají matematicky zpracovat. Je možno je sčítat, vypočítat jejich průměr, vyjádřit je v procentech nebo použít další metody matematické statistiky.“¹⁹⁰ Cílem výzkumu dle Průchy, Walterové, Mareše je „objasňování jevů na základě vědecké teorie a ověřování hypotéz.“¹⁹¹

Za účelem výzkumného šetření bylo osloveno 148 respondentů v definovaném věkovém rozmezí 20 – 30 let věku, přičemž odpovědělo 94 žen a 54 mužů.

Před realizací samotného výzkumu byl proveden předvýzkum ke zjištění, zda je výzkumný nástroj nosný. Na náhodně vybraném vzorku čítajícím pět respondentů bylo pomocí interview ověřeno, zda je dostatečně jasná formulace otázek, zda jsou předloženy všechny možné varianty, jestli je dotazník dostatečně přehledný a neobjevují se termíny, jimž by respondent buď nerozuměl anebo rozuměl jen zčásti.

Uskutečnění předvýzkumu přineslo velmi cenné připomínky ke struktuře dotazníku, ke kterým bylo přihlédnuto, což přispělo k formulaci jednoznačnějšího zadání otázek. Přibližná časová dotace k vyplnění dotazníku nepřesahovala dvacet minut.

Ke zjišťování dat bylo použito strukturovaného dotazníku, jehož přesné znění je součástí příloh. Jeho bližší specifikace bude nastíněna dále v některé z dalších podkapitol.

5.2 Cíl výzkumného šetření

Záměrem výzkumného šetření kvantitativního charakteru bylo zjistit, jaké jsou představy o manželství a očekávání. Subjekty výzkumu byli mladí lidé ve věkovém rozpětí 20-30 let věku. Ověřovali jsme, jak nahlízejí na rozdělení činností v domácnosti, rozhodovací pravomoci, jaké role v manželství považují za důležité a méně podstatné, jaké

---

¹⁹⁰ Gavora, P.: *Úvod do pedagogického výzkumu*. Praha : Paido, 2000, s. 31.

¹⁹¹ Průchy, J. Walterové, E., Mareš, J.: *Pedagogický slovník*. Praha : Portál, 2003, s. 112.

vlastnosti považují u partnera za důležité, zda existuje něco, co by jejich manželský svazek mohlo ohrozit a jaká jsou jejich očekávání od manželství.

Jak uvádí Spousta et al. „výzkumné otázky souvisejí s ujasňováním výzkumného problému, představují dílčí prvky problému, jeho důležité strukturní stránky, které mají objasnit a na něž se hledá odpověď.“¹⁹² Pro účely výzkumu byly stanoveny následující výzkumné otázky:

1. Přiklánějí se stále mladí lidé k tradičnímu pojetí rozdělení rolí?
2. Jakou důležitost přiřítají muži a ženy jednotlivým rolím v manželství?
3. Ovlivňuje nějak stupeň vzdělání pohled na rozdělení rolí v rodině?
4. Kdo má rozhodující vliv při organizaci volného času rodiny?
5. Existuje úzká korelace mezi délkou vztahu a konkrétní představě o manželství?
6. Jaké vlastnosti jsou považovány u partnera za důležité?

5.3 Stanovení výzkumného problému a hypotéz

Výzkum začíná stanovením výzkumného problému, poté následuje vyslovení jedné či několika hypotéz. Pro naše zkoumání byl definován deskriptivní výzkumný problém, který „zjišťuje a popisuje situaci, stav nebo výskyt určitého jevu.“¹⁹³ Podle Průchy, Walterové, Mareše je hypotéza „tvrzení o předpokládaném či pravděpodobném zjištění, k němuž se má ve zkoumané oblasti dospět.“¹⁹⁴ Gavora dále myšlenku rozvíjí a uvádí, že „hypotézy ‚rozměňují na drobné‘ výzkumný problém, vedou linii celého výzkumu, přičemž se výzkum soustřeďuje na potvrzení nebo vyvrácení stanovených hypotéz.“¹⁹⁵

Výzkumný problém byl definován takto: Jaká jsou očekávání a představy o manželství u mladých lidí ve věku 20-30 let.

---

¹⁹² Spousta, V. et al.: *Vádemékum autora odborné a vědecké práce*. Brno : Masarykova univerzita, 2000, s. 84.

¹⁹³ Gavora, P.: *Úvod do pedagogického výzkumu*. Praha : Paido, 2000, s. 26.

¹⁹⁴ Průchy, J. Walterové, E., Mareš, J.: *Pedagogický slovník*. Praha : Portál, 2003, s. 77.

¹⁹⁵ Gavora, P.: *Úvod do pedagogického výzkumu*. Praha : Paido, 2000, s. 50.

Pro výzkumnou část jsme stanovili šest následujících hypotéz:

H1 – Muži častěji než ženy inklinují k rozdělení rolí – muž zabezpečuje činnosti spojené s finančním zajištěním rodiny a hospodařením, žena pečuje o domácnost.

H2 – Ženy považují roli profesně úspěšné a uznávané ženy za důležitější než muži.

H3 – Čím vyšší ukončené vzdělání, tím rovnoměrněji (demokratičtěji) jsou rozděleny role v rodině.

H4 – V pohledu mužů a žen na organizaci volného času rodiny je hodnocen jako důležitější muž.

H5 – Čím delší je společné soužití partnerů, tím jasnější a konkrétnější je představa o manželství a okolnostech, které by svazek mohly narušit.

H6 – Ženy častěji než muži považují věrnost za nejdůležitější vlastnost.

5.4 Kvantitativní dotazník

Ke zjišťování dat bylo použito strukturovaného dotazníku. Faktografické údaje tvoří první část dotazníku. Zajímala nás následující identifikace: pohlaví, místo bydliště, věk, stav, vzdělání, status quo, charakteristika orientační rodiny- role matky, otce, dominance, styl výchovy, postavení mezi sourozenci.

Druhá část se skládá ze šesti otázek, uzavřených, škálovaných i otevřených. Uzavřené otázky charakterizuje Gavora jako takové, které „*nabízí hotové alternativní odpovědi, úlohou respondenta je zaznačit vhodnou odpověď.*“¹⁹⁶ První otázka dotazníku reprezentuje tento druh otázek. Detailněji se zaměřuje na činnosti v domácnosti, kdo by je měl v rodině zastávat či vykonávat a zabývá se též okruhem rozhodovacích pravomocí. Respondenti mohli ke 48 činnostem resp. pravomocím přiřadit tyto možnosti: muž, většinou muž, oba, žena, většinou žena, nikdo/jiný.

Škálované otázky tvoří prostřední část výzkumu. Druhá a třetí otázka se soustředí na role muže a ženy v manželství. Zabývají se pěti okruhy- profesním růstem, společenskou angažovaností, domácností, výchovou dětí a volným časem. Ženy i muži

---

¹⁹⁶ Gavora, P.: *Úvod do pedagogického výzkumu*. Praha : Paido, 2000, s. 102.

hodnotí pořadovou posuzovací škálou 1 až 5, jak vnímají důležitost jednotlivých rolí nejen u sebe, ale i u opačného pohlaví. Čtvrtá otázka je zacílena na vlastnosti, které respondenti považují u partnera za důležité. Z dvaceti vlastností lze vybrat a obodovat jen ty podstatné, přičemž má respondent k dispozici pouze deset bodů a jedné vlastnosti je možno přidělit nejvýše tři body.

V otevřených otázkách je dle Gavory „respondentům dána velká volnost, neomezují respondenta a jsou zdrojem nových údajů, informací, které by výzkumník nemohl získat pomocí uzavřených otázek.“¹⁹⁷ Celý dotazník je uzavřen tímto typem otázek. Otázka pátá se soustředí na okolnosti, které by mohly způsobit rozpad manželství. Poslední, šestá otázka dává prostor respondentům vyjádřit, co osobně od manželství očekávají.

Při sestavování dotazníku jsem se nechala u první otázky inspirovat materiálem vydaným Církví adventistů s.d. Příprava pro manželství¹⁹⁸ a upravila jsem jej pro výzkumné šetření. Dotazník sestavený pro tento výzkum je součástí přílohy.

5.5 Výběrový soubor

Dle Gavory „se snaží kvantitativní výzkum vybírat zkoumané osoby tak, aby co nejlépe reprezentovaly jistou populaci. Nejlepší výběr je náhodný, protože odpovídá požadavkům matematické teorie pravděpodobnosti. Když jsou zkoumané osoby dobře vybrány, je možno výsledky zevšeobecňovat na celou populaci.“¹⁹⁹

Podle Českého statistického úřadu²⁰⁰ bylo k 31.12.2008 evidováno v České republice 1 674 131 mladých lidí ve věkovém rozpětí 20-30 let, 865 200 mužů, 808 931 žen, což činí 16 % z celkové populace ČR. Svobodných mužů bylo evidováno 726 201, ženatých 126 938, rozvedených 11 961 a ovdovělých 100. Svobodných žen v tomto věkovém rozpětí bylo 572 422, vdaných 213 114, rozvedených 22 730 a ovdovělých 665. Přehled poskytuje graf 1 a graf 2. Naším cílem ovšem nebyl výzkum na celostátní úrovni čítající několik tisíc osob, nýbrž poněkud skromnější výběrový soubor, který by představoval celkem alespoň sto respondentů z věkově ohraničené populace.

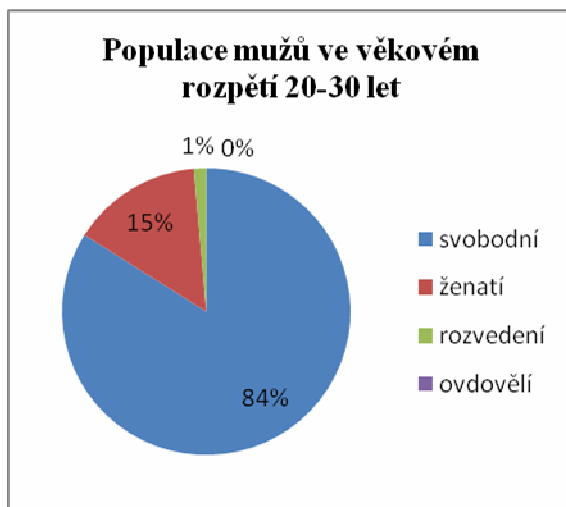
¹⁹⁷ Ibid. s. 104.

¹⁹⁸ Kolektiv autorů: Příprava pro manželství. Ostrava : JUPOS, 1985.

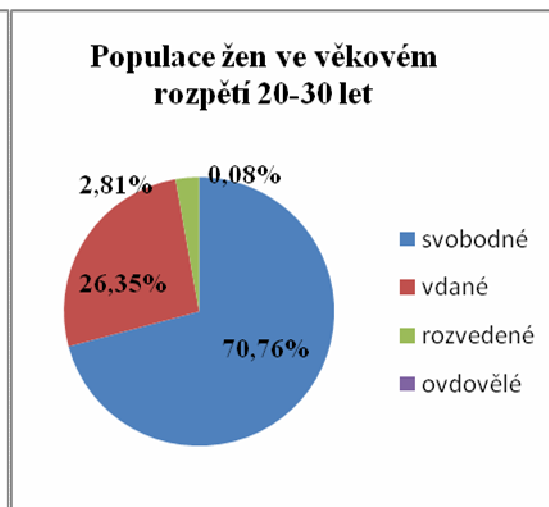
¹⁹⁹ Gavora, P.: Úvod do pedagogického výzkumu. Praha : Paido, 2000, s. 32.

²⁰⁰ Celkový počet obyvatelstva k 31.12. 2008 činil 10 467 542. [Věkové složení obyvatel v ČR k 31.12. 2008 \[online\]. 30.4. 2009, aktualizováno 13.5. 2009 \[cit. 2009-05-14\]. Dostupné na internetu: <\[http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/publ/4003-09-_v_roce_2008_\]\(http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/publ/4003-09-_v_roce_2008_\)>.](http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/publ/4003-09-_v_roce_2008_)

Graf 1

Graf 2

5.6 Zpracování zjištěných údajů, jejich analýza a interpretace

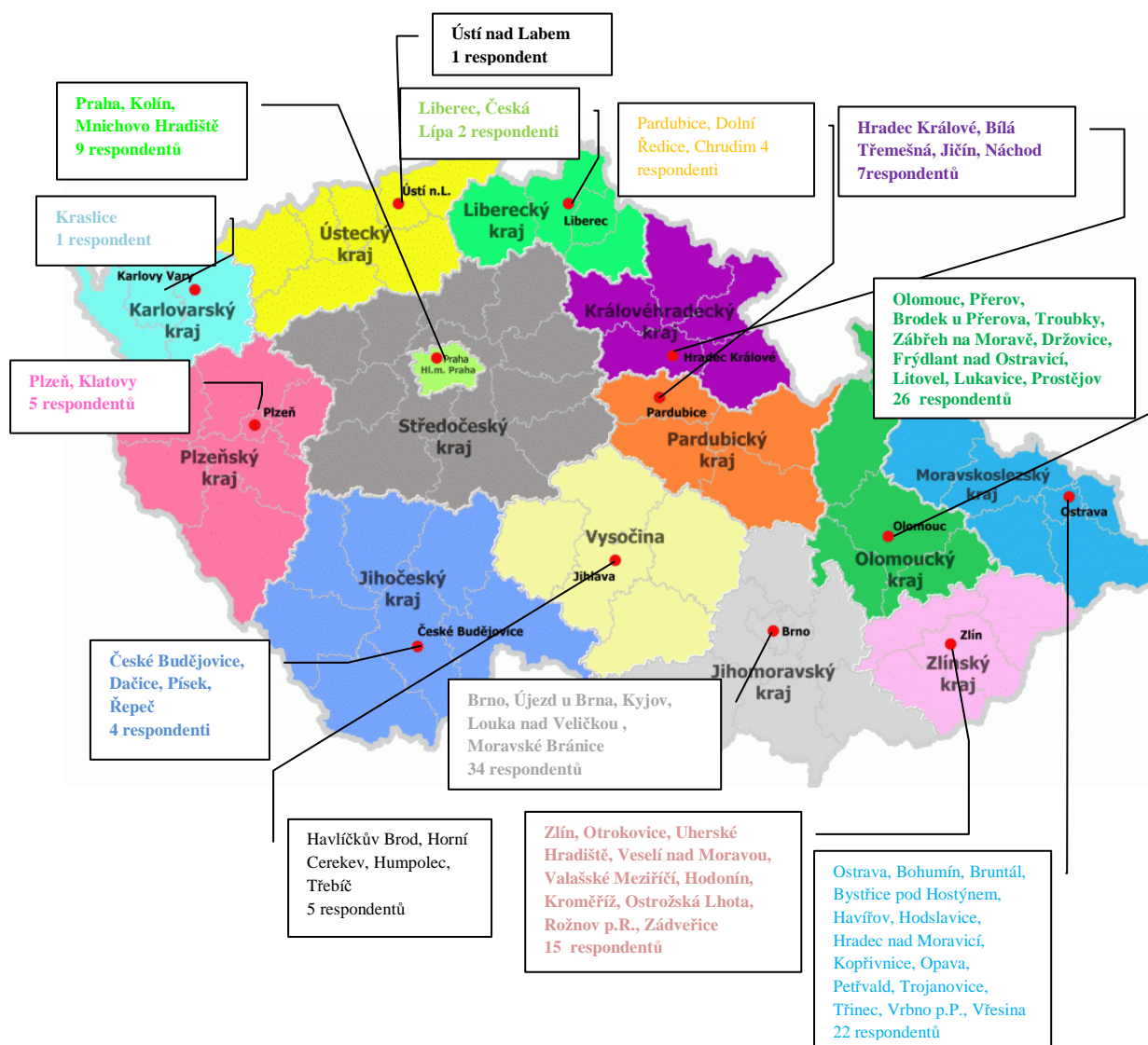
Za účelem výzkumného šetření bylo získáno 148 respondentů v definovaném věkovém rozmezí 20 – 30 let věku, přičemž 94 bylo žen a 54 mužů. Poměr mezi respondenty ženami a muži je dán ochotou zabývat se tématem manželství, které je přece jen bližší ženám.

Nejvíce respondentů uvedlo jako své bydliště Brno, celkem 30. Po 9 respondentech uvedlo jako své bydliště Ostravu a Olomouc, 7 označilo za své bydliště Prahu a Přerov, 4 respondenti Hradec Králové a Uherské Hradiště, 3 respondenti Bratislavu a Klatovy, po 2 respondentech bydlí v Brodce u Přerova, Havlíčkově Brodě, Pardubicích, Plzni, Veselí nad Moravou, Zábřehu na Moravě a Zlíně. Po jednom účastníku výzkumu prohlásilo že jejich bydlištěm je Bílá Třemešná, Bohumín, Bruntál, Bystřice pod Hostýnem, Česká Lípa, České Budějovice, Dačice, Dolní Ředice, Držovice, Frýdlant nad Ostravicí, Havířov, Hodonín, Hodslavice, Horní Cerekev, Hradec nad Moravicí, Humenné, Humpolec, Chrudim, Jičín, Kassel, Kolín, Kopřivnice, Kraslice, Kroměříž, Kyjov, Liberec, Litovel, Louka nad Veličkou, Lukavice, Mnichovo Hradiště, Moravské Bránice, Náchod, Opava, Ostrožská Lhota, Otrokovice, Petřvald u Karviné, Písek, Prievidza, Prostějov, Revúca, Rožnov pod Radhoštěm, Řepeč, Trojanovice, Troubky, Třebíč, Třinec, Újezd u Brna, Ústí nad Labem, Valašské Meziříčí, Vrbno pod Pradědem, Vřesina u Hlučína, Zádveřice a Žilina. 5 respondentů odmítlo uvést místo svého bydliště.

5.6.1 Rekapitulace faktografických údajů

135 respondentů je z celé České republiky - 38 mladých lidí pochází z Čech (26 %), 97 z Moravy (65,5 %), 7 respondentů je ze Slovenska, 1 z Německa, a 5 své bydliště neuvedlo. Dotazník vyplnili mladí lidé ve věku 20-30 let ze všech krajů České republiky, přesnější pohled poskytuje mapa se zastoupením respondentů.

Mapa ČR - zastoupení respondentů 1

Gavora hovoří o zadávání dotazníků a návratnosti. Dotazníky lze osobně ve zvolené skupině rozdat a počkat na vyplnění, druhou možností je rozdat a nečekat na vyplnění dotazníků – repondenti dotazník zašlou nebo předají výzkumníkovi. Třetí možností

je zasílání dotazníků poštou. U druhé a třetí varianty počítáme dle Gavory návratnost v procentech.²⁰¹ Pro náš výzkum jsme zvolili kombinaci první a druhé možnosti. Návratnost dotazníků byla 79 %. Dle zmíněného autora se považuje za požadovanou minimální návratnost 75 %.

Věkovou strukturu respondentů, rodinný stav, vzdělání a status quo uvedeme pro přehlednost a názornost v následujících grafech. Největší zastoupení měla věková kategorie 23 let – 20 respondentů, shodně po 17 mladých lidech připadlo na věk 24 a 26 let, na dotazník odpovídalo po 15 respondentech z věkové kategorie 20, 21, 25 let, následovalo 14 respondentů ve věku 22 let, 12 respondentů ve věku 30 let, 10, 7 a 6 dotazníků bylo vyplněno respondenty ve věku 27, 28 a 29 let. Mladí lidé od 20 do 25 let tedy tvoří necelých 65 % z celkového výzkumného vzorku. K věkovým údajům můžeme ještě poznamenat, že se průzkumu zúčastnily ročníky 1979 – 1989. Graf 3 přehledně zaznamenává počet respondentů dle věku.

Graf 3

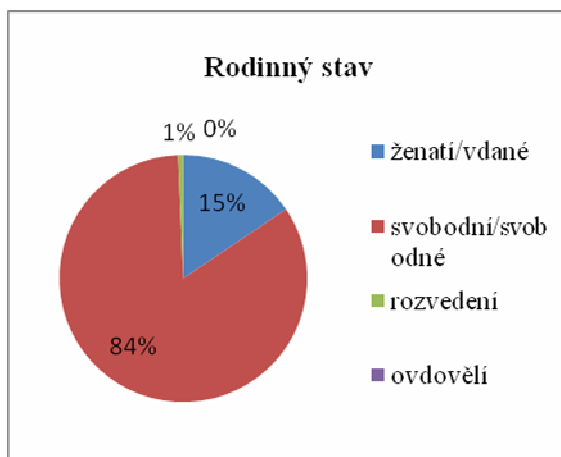
124 respondentů uvedlo, že jsou svobodní, 23 ženatí nebo vdané, 1 rozvedený, žádný z nich nebyl ovdovělý. Ve skupině svobodných bylo 50 bez partnera, 44 má partnera, ale nežijí ve společné domácnosti – se svým partnerem jsou v průměru 2,2 roky, v 7 případech vztah trval déle než 3 roky. 30 svobodných žije s partnerem ve společné

²⁰¹ Gavora, P.: *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno : Paido, 2000, s. 107.

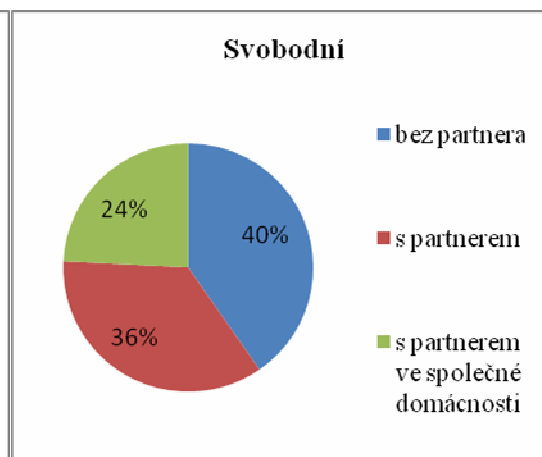
domácnosti, jejich vztah trvá průměrně 2,5 roku, v 6 případech byl uveden vztah trvající více než 3 roky.

23 respondentů uvedlo, že žijí v manželském svazku. Průměrná délka manželství byla něco málo přes tři roky (3,1), přičemž pouze ve čtyřech případech udávali respondenti alespoň 5 let trvající manželství. Grafy 4 a 5 znázorňují procentuální vyjádření struktury respondentů dle rodinného stavu.

Graf 4

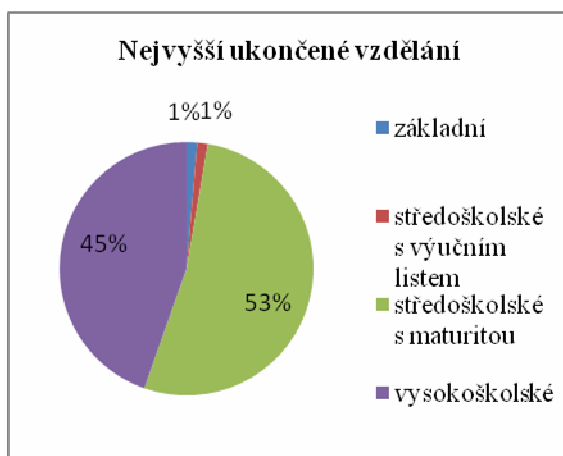

Graf 5

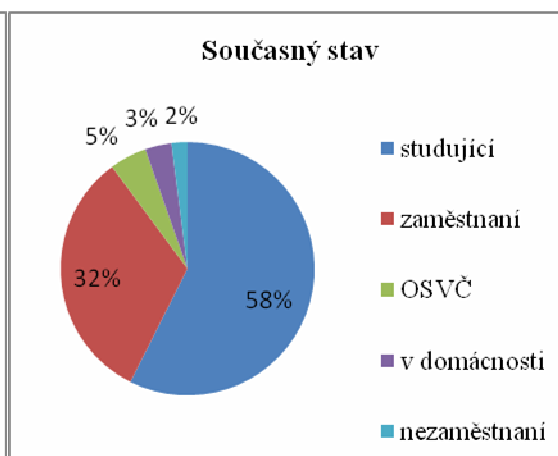

Další faktografický údaj, který nás zajímal, bylo nejvyšší ukončené vzdělání. 2 respondenti uvedli základní vzdělání, 2 středoškolské s výučním listem, 78 středoškolské s maturitou a 66 je vysokoškolsky vzdělaných. V současnosti jich 85 studuje, 48 chodí do zaměstnání, 7 respondentů jsou osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ), 5 respondentů je v domácnosti a 3 uvedli, že jsou nezaměstnaní. Tyto skutečnosti v procentuálním rozvrstvení naznačují grafy 6 a 7.

Graf 6

Graf 7

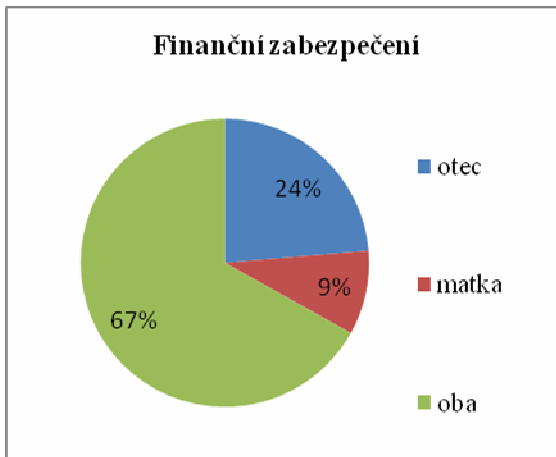
Zjišťovali jsme rozdělení rolí v primární rodině respondentů a dospěli jsme k následujícím výsledkům:

	OTEC	MATKA	OBA	NIKDO
FINANČNÍ ZABEZPEČENÍ	35	14	99	
DOHLED NAD FINANCEMI	22	58	68	
ORGANIZACE VOLNÉHO ČASU	20	44	84	
VAŘENÍ	5	123	21	
ÚKLID	3	112	33	
DROBNÉ OPRAVY V DOMÁCNOSTI	103	20	25	
DOHLED NAD VZDĚLÁVÁNÍM DĚTÍ	9	83	56	
VÝCHOVA DĚTÍ	0	38	110	
VEDENÍ K NÁBOŽENSKÝM HODNOTÁM	6	26	45	71

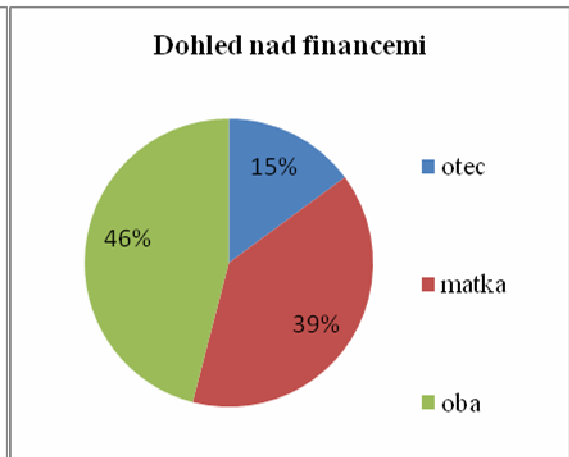
Nejmarkantnější výsledek lze zaznamenat u následujících činností. 103 (69,5 %) otců provádí drobné opravy v domácnosti, touto činností se zabývá jen 20 (13,5 %) matek, naproti tomu doménou matek respondentů je vaření a úklid, tyto činnosti sami otcové vykonávají jen v mizivém procentu případů (5,4 %), 36,5 % otců se na vaření a úklidu podílí. Dohled nad vzděláváním dětí měla v 56 % matka, v 6 % otec, necelých 38 % se v této roli střídalo. Na druhou stranu výchova dětí byla ze 74 % v režii obou rodičů, 26 % žen mělo na starosti výchovnou funkci, žádný muž nevychoval děti bez pomoci ženy.

Největší podíl kooperace kromě výchovy dětí můžeme vidět při finančním zabezpečení rodiny, dohlížení nad financemi a při organizaci volného času. Nejmenší podíl vzájemné spolupráce či podílení se na činnostech vidíme u vaření, úklidu a drobných oprav. Následující grafy 8-16 zaznamenávají procentuální zastoupení v jednotlivých činnostech a rolích.

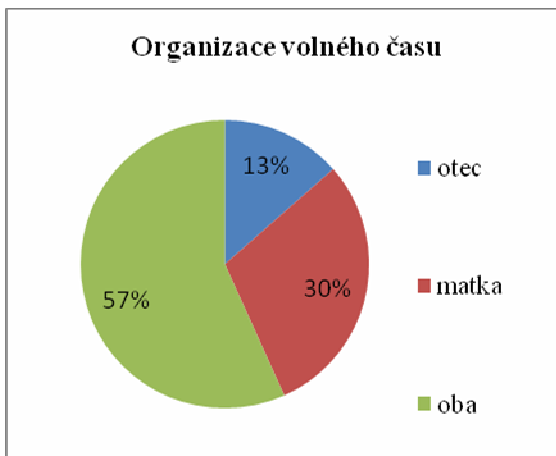
Graf 8

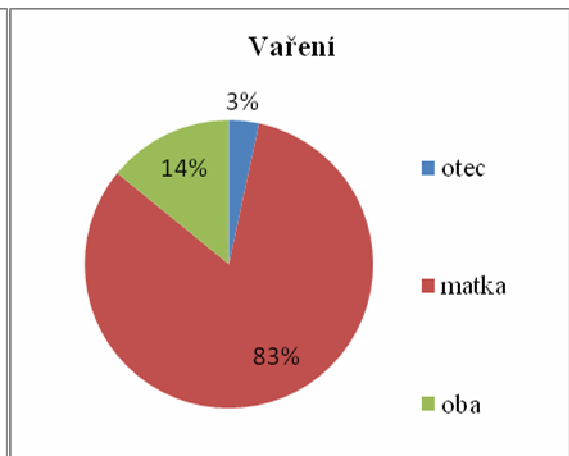
Graf 9

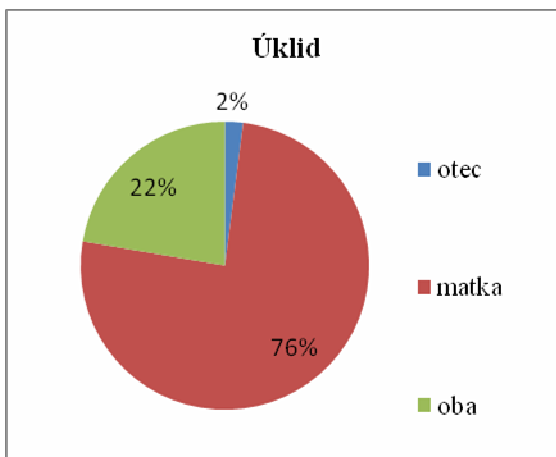
Graf 10

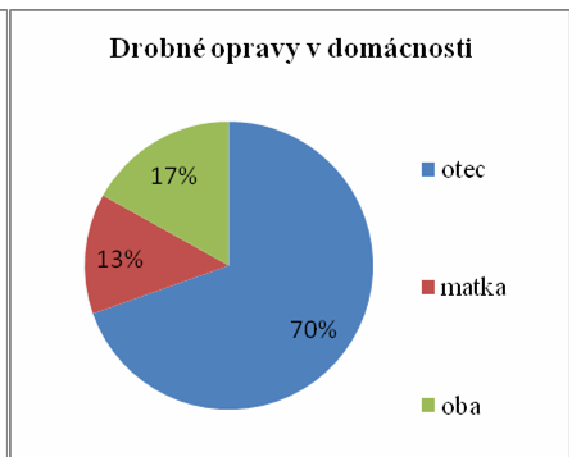
Graf 11

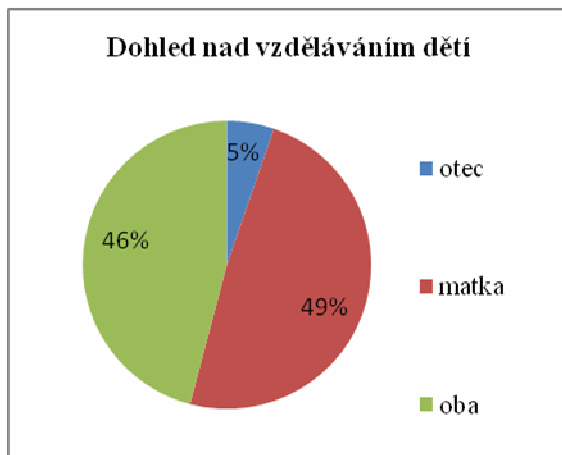
Graf 12

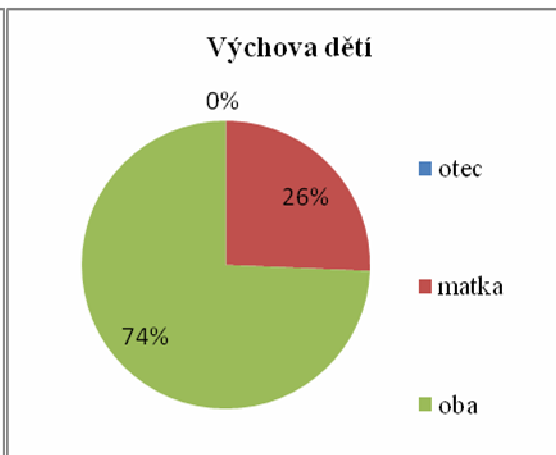
Graf 13

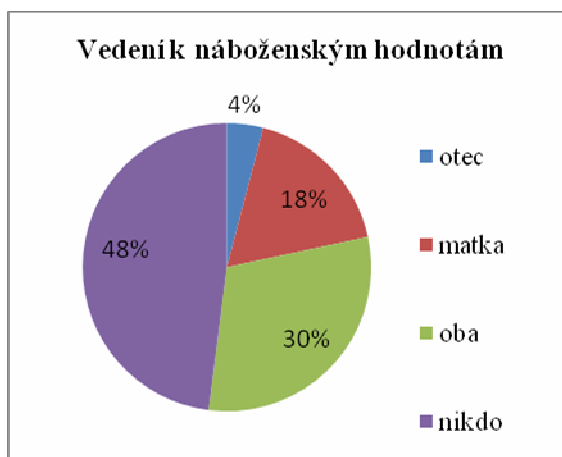
Graf 14

Graf 15

Graf 16

V rodinách respondentů měli v 67 případech rodiče stejnou moc, v 41 rodinách měl dominantní postavení otec, 40 respondentů mělo dominantní matku. V 90 rodinách byl praktikován demokratický výchovný styl, ve 47 autoritativní a v 11 případech byli respondenti vychováni v liberálním rodinném prostředí. Na dotazníky odpovídalo 65 prvorozených, 47 benjamínků, 29 prostředních a 7 jedináčků.

Pokud bychom chtěli sestavit obraz průměrného respondenta, pak jím je svobodná mladá žena z Brna, které je 24 let, narozená jako první dítě v rodině, je bez partnera, má středoškolské vzdělání s maturitou a momentálně studuje. Vyrůstala v rodině, kde převládal demokratický přístup ve výchově a oba rodiče měli stejnou moc a autoritu. V primární rodině se o finanční zabezpečení, hospodaření s financemi i organizaci volného času rodiny starali oba rodiče, vaření a úklidu se věnovala matka a otec zabezpečoval

drobné opravy v domácnosti. Výchově dětí se věnovala převážně matka, ale na vzdělávání dětí a jejich vedení k náboženským hodnotám se podíleli oba rodiče společně.

5.6.2 Druhá část dotazníku: činnosti, role, očekávání od manželství

5.6.2.1 První otázka dotazníku

V první otázce dotazníku byl respondentům předložen výčet 48 činností či důležitých rozhodnutí v rodině – jejich přesné znění ukazuje tabulka 1. Respondenti byli požádáni, aby ke každé činnosti uvedli, kdo by dle jejich názoru měl v rodinně tuto činnost zastávat. Na výběr měli možnosti: muž, většinou muž, oba, většinou žena, žena, nikdo/jiný. V tabulce 1 uvádíme výsledky výzkumu.

Tabulka 1

KDO BY MĚL PODLE VÁS V RODINĚ ZASTÁVAT NÁSLEDUJÍCÍ ČINNOSTI	MUŽ	VĚTŠINOU MUŽ	OBA	VĚTŠINOU ŽENA	ŽENA	NIKDO JINÝ
ROZHODOVAT O ZAMĚSTNÁNÍ MANŽELA	73-49%	41-28%	32-22%	0- 0%	0- 0%	2- 1%
ROZHODOVAT O ZAMĚSTNÁNÍ MANŽELKY	1- 1%	1- 1%	36-24%	43-29%	65-44%	2- 1%
VYDĚLÁVAT PENÍZE	5- 3%	20-14%	122-82%	0- 0%	0- 0%	1- 1%
PLATIT ÚČTY	7- 5%	27-18%	111-75%	2- 1%	0- 0%	1- 1%
ROZHODOVAT O VĚTŠÍCH NÁKUPECH	1- 1%	1- 1%	131-88%	13- 8%	1- 1%	1- 1%
PLÁNOVAT RODINNÝ ROZPOČET	3- 2%	5- 3%	135-91%	4- 3%	0- 0%	1- 1%
DOHLÍŽET NA VÝDAJE	3- 2%	9- 6%	126-85%	7- 5%	2- 1%	1- 1%
ROZHODOVAT O DALŠÍM VZDĚLÁNÍ MANŽELA	73-49%	42-29%	31-21%	0- 0%	0- 0%	2- 1%
ROZHODOVAT O DALŠÍM VZDĚLÁNÍ MANŽELKY	2- 1%	0- 0%	34-24%	45-30%	65-44%	2- 1%
VYBÍRAT BYDLENÍ	0- 0%	2- 1%	145-98%	0- 0%	0- 0%	1- 1%
VYBÍRAT VYBAVENÍ BYTU/DOMU	0- 0%	1- 1%	124-83%	21-14%	1- 1%	1- 1%
PLÁNOVAT JÍDELNÍČEK	0- 0%	1- 1%	56-38%	73-49%	15-10%	3- 2%
NAKUPOVAT POTRAVINY	0- 0%	5- 3%	88-59%	51-35%	4- 3%	0- 0%
PŘIPRAVOVAT JÍDLO	0- 0%	1- 1%	65-44%	71-48%	11- 7%	0- 0%
MÝT NÁDOBÍ	2- 1%	3- 2%	101-69%	33-22%	7- 5%	2- 1%
LUXOVAT/ZAMETAT	2- 1%	8- 5%	107-73%	25-17%	5- 3%	1- 1%
VYNÁŠET ODPADKY	6- 4%	26-18%	108-73%	6- 4%	0- 0%	2- 1%
ČISTIT LEDNÍČKU	2- 1%	8- 5%	68-46%	57-39%	11- 8%	2- 1%
ČISTIT SPORÁK	2- 1%	4- 3%	64-43%	66-45%	12- 8%	0- 0%
UKLÍZET KOUPELNU	1- 1%	2- 1%	79-53%	50-34%	15-10%	1- 1%
MÝT OKNA	1- 1%	4- 3%	64-43%	62-42%	17-11%	0- 0%
PŘEVLEKAT POSTELE	0- 0%	1- 1%	65-44%	61-41%	21-14%	0- 0%
STLÁT POSTELE	0- 0%	1- 1%	106-72%	28-19%	11- 7%	2- 1%
PRÁT	0- 0%	2- 1%	44-30%	80-54%	22-15%	0- 0%
ŽEHLIT	1- 1%	1- 1%	31-21%	85-57%	30-20%	0- 0%
UKLÁDAT ČISTÉ PRÁDLO	0- 0%	1- 1%	51-34%	69-47%	27-18%	0- 0%
PROVÁDĚT MENŠÍ OPRAVY V DOMÁCNOSTI	42-28%	79-53%	26-18%	1- 1%	0- 0%	0- 0%
ODPOVÍDAT ZA VĚTŠÍ OPRAVY	77-52%	58-39%	11- 8%	0- 0%	0- 0%	2- 1%
STARAT SE PŘÍPADNĚ O ZAHRADU	15-10%	23-15%	102-69%	6- 4%	1- 1%	1- 1%
ROZHODOVAT O TYPU KUPOVANÉHO VOZIDLA	21-14%	47-32%	80-54%	0- 0%	0- 0%	0- 0%
PEČOVAT O VNITŘEK VOZIDLA	33-22%	61-41%	50-34%	4- 3%	0- 0%	0- 0%
PEČOVAT O VNĚJŠEK VOZIDLA	38-26%	78-53%	32-21%	0- 0%	0- 0%	0- 0%
ROZHODOVAT O DRUHU ZÁBAVY	0- 0%	6- 4%	142-96%	0- 0%	0- 0%	0- 0%

PLÁNOVAT DOVOLENOU	0- 0%	3- 2%	144-97%	1- 1%	0- 0%	0- 0%
ZVÁT PŘÁTELE NA NÁVŠTĚVU	0- 0%	0- 0%	145-98%	3- 2%	0- 0%	0- 0%
ROZHODOVAT O FREKVENCI SEX. STYKU	0- 0%	2- 1%	143-97%	0- 0%	2- 1%	1- 1%
ROZHODOVAT O ANTIKONCEPCI	0- 0%	0- 0%	102-69%	34-23%	10- 7%	2- 1%
ROZHODOVAT O TOM, ZDA MÍT DĚTI	0- 0%	0- 0%	143-96%	4- 3%	0- 0%	1- 1%
ROZHODOVAT O POČTU DĚTÍ	0- 0%	0- 0%	139-94%	4- 3%	3- 2%	2- 1%
VYBÍRAT JMÉNA DĚTÍ	0- 0%	0- 0%	144-97%	3- 2%	1- 1%	0- 0%
PŘEBALOVAT DĚTI	1- 1%	0- 0%	92-62%	44-30%	11- 7%	0- 0%
KOUPAT DĚTI	0- 0%	2- 1%	106-72%	34-23%	6- 4%	0- 0%
HRÁT SI S DĚTMI	1- 1%	2- 1%	141-95%	4- 3%	0- 0%	0- 0%
STARAT SE O DĚTI V NEMOCI	0- 0%	0- 0%	102-69%	44-30%	2- 1%	0- 0%
VYCHOVÁVAT DĚTI	0- 0%	0- 0%	145-98%	3- 2%	0- 0%	0- 0%
DĚLAT S DĚTMI DOMÁCÍ ÚKOLY	0- 0%	2- 1%	127-86%	17-11%	1- 1%	1- 1%
ROZHODOVAT O PŘÍPADNÉ ADOPCI	0- 0%	0- 0%	148-100%	0- 0%	0- 0%	0- 0%
ROZHODOVAT, JAKÉ DÍTĚ ADOPTOVAT	0- 0%	1- 1%	145-97%	1- 1%	0- 0%	1- 1%

Kompletní výsledky první otázky včetně rozdělení dílčích výsledků na muže a ženy, respondenty se vzděláním středoškolským a nižším, respondenty s vysokoškolským vzděláním, respondenty, kteří jsou nezadaní, případně spolu nežijí déle než rok a respondenty, kteří spolu žijí déle než rok v manželském svazku, případně jako partneři ve společné domácnosti.

Pokud bychom výsledky průzkumu zjednodušili a činnosti rozdělili na ty, kde převládá názor respondentů, že by je měl vykonávat muž nebo většinou muž, na ty, které by měla vykonávat žena nebo většinou žena a činnosti, které by měli vykonávat oba partneři, pak by výsledná fakta vypadala následovně – viz tabulka 2.

Tabulka 2

Tabulka rozdělení činností

Činnosti, které by měl vykonávat muž nebo většinou muž
rozhodovat o zaměstnání manžela rozhodovat o dalším vzdělání manžela provádět menší opravy v domácnosti odpovídat za větší opravy pečovat o vnitřek vozidla pečovat o vnějšek vozidla
Činnosti, které by měla vykonávat žena nebo většinou žena
rozhodovat o zaměstnání manželky rozhodovat o dalším vzdělání manželky plánovat jídelníček připravovat jídlo čistit sporák

mýt okna
převlékat postele
prát
žehlit
ukládat čisté prádlo

Činnosti, které by měli vykonávat oba partneři

vydělávat peníze
platit účty
rozhodovat o větších nákupech
plánovat rodinný rozpočet
dohlížet na výdaje
vybírat bydlení
vybírat vybavení bytu/domu
nakupovat potraviny
mýt nádobí
luxovat/zametat
vynášet odpadky
čistit ledničku
uklízet koupelnu
stlát postele
starat se případně o zahradu
rozhodovat o typu kupovaného vozidla
rozhodovat o druhu zábavy
plánovat dovolenou
zvat přátele na návštěvu
rozhodovat o frekvenci sexuálního styku
rozhodovat o antikoncepci
rozhodovat o tom, zda mít děti
rozhodovat o počtu dětí
vybírat jména dětí
přebalovat děti
koupat děti
hrát si s dětmi
starat se o děti v nemoci
vychovávat děti
dělat s dětmi domácí úkoly
rozhodovat o případné adopci
rozhodovat jaké dítě adoptovat

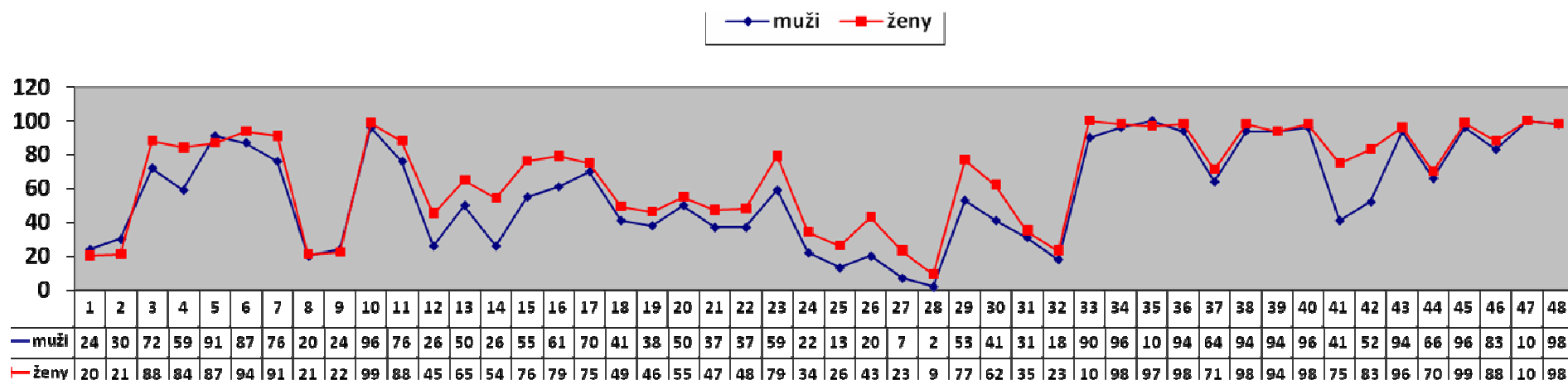
Rozdělení respondentů dle pohlaví

Pokud jsme přihlédli k rozdělení respondentů dle pohlaví, byly výsledky až na výjimky totožné s celkovou výslednou tabulkou. Tuto výjimku představoval pohled na přípravu jídla, kdy u mužů převládal názor, že tuto činnost v domácnosti by měla zajišťovat žena nebo většinou žena a u žen dominoval názor, že by se měli podílet oba partneři. Stejná situace byla u přebalování dětí, kde se opět ženy na rozdíl od mužů domnívaly, že by se měli zapojit oba partneři. Odlišná situace nastala u otázky týkající se kupování vozidla, kde se muži domnívali, že výběr typu vozu by měla být mužská záležitost a ženy měly názor, že by se na rozhodnutí měli podílet oba partneři.

Výrazněji tyto rozdílné pohledy vyniknou, pokud nebudeme přihlížet pouze k převládajícímu názoru, ale podíváme se na procentuální rozložení názorů. Pro demonstraci jsme v grafu 17 uvedli kolik procent žen a kolik procent mužů mezi respondenty u dané činnosti uvedlo, že by ji měli zastávat oba dva partneři. Z uvedených hodnot zřetelně vyplývají dvě věci:

1. Ženy mají větší tendenci než muži usilovat o stav, aby uvedené činnosti dělali oba dva partneři, případně aby je dělali spolu. Muži mají tendence k výraznějšímu dělení rolí a to většinou tím směrem, aby určité činnosti vykonávala žena nebo většinou žena.
2. Obě křivky, ač občas s určitým procentuálním odstupem jsou si ale poměrně podobné, což odkazuje na rozdělení rolí v domácnosti. Znamená to, že rozdělení dle pohlaví není faktor, který by výrazně odlišoval pohled respondentů na role v domácnosti a rozdělení činnosti, které by měl ten který z partnerů vykonávat.

Graf 17

1. rozhodovat o zaměstnání manžela
2. rozhodovat o zaměstnání manželky
3. vydělávat peníze
4. platit účty
5. rozhodovat o větších nákupech
6. plánovat rodinný rozpočet
7. dohlížet na výdaje
8. rozhodovat o dalším vzdělání manžela
9. rozhodovat o dalším vzdělání manželky
10. vybírat bydlení
11. vybírat vybavení bytu/domu
12. plánovat jídelníček
13. nakupovat potraviny
14. připravovat jídlo
15. mýt nádobí
16. luxovat/zametat

17. vynášet odpadky
18. čistit ledničku
19. čistit sporák
20. uklízet koupelnu
21. mýt okna
22. převlékat postele
23. stlát postele
24. prát
25. žehlit
26. ukládat čisté prádlo
27. provádět menší opravy v domácnosti
28. odpovídat za větší opravy
29. starat se případně o zahradu
30. rozhodovat o typu kupovaného vozidla
31. pečovat o vnitřek vozidla
32. pečovat o vnějšek vozidla

33. rozhodovat o druhu zábavy
34. plánovat dovolenou
35. zvat přátele na návštěvu
36. rozhodovat o frekvenci sexuálního styku
37. rozhodovat o antikoncepci
38. rozhodovat o tom zda mít děti
39. rozhodovat o počtu dětí
40. vybírat jména dětí
41. přebalovat děti
42. koupat děti
43. hrát si s dětmi
44. starat se o děti v nemoci
45. vychovávat děti
46. dělat s dětmi domácí úkoly
47. rozhodovat o případné adopci
48. rozhodovat, jaké dítě adoptovat

Pokud bychom se zaměřili na kritérium rozdělení rolí, výsledky budou následující:

Tabulka 3

pohlaví	počet činností, které by měl/a vykonávat		
	muž/většinou muž	oba	žena/většinou žena
ženy	6	33	9
muži	7	29	12

Ke shodě nedošlo u přípravy jídla, čištění ledničky a přebalování dětí, kde se většina žen domnívají, že by se měli zapojit oba partneři, avšak většina mužů by tuto roli přisoudila ženám. Opačná situace je u rozhodování o typu kupovaného vozu, kde se muži domnívají, že by to měla být víceméně mužská záležitost a ženy by chtěli toto rozhodnutí svěřit oběma partnerům.

Vyčlenili jsme dvě skupiny činností, které mají často tradiční zastoupení. První skupinu tvoří činnosti spojené s finančním zajištěním a hospodařením rodiny, do které jsme zařadili: vydělávat peníze, platit účty, rozhodovat o větších nákupech, plánovat rodinný rozpočet a dohlížet na výdaje. Do druhé skupiny patří činnosti spojené s péčí o domácnost, kam jsme zařadili: plánovat jídelníček, nakupovat potraviny, připravovat jídlo, mýt nádobí, luxovat/zametat, vynášet odpadky, čistit ledničku, čistit sporák, uklízet koupelnu, mýt okna, převlékat postele, stlát postele, prát, žehlit a ukládat čisté prádlo.

V obou skupinách jsme sečetli odpovědi na jednotlivé otázky a vypočítali průměr ze všech otázek dohromady. Tato výsledná čísla jsme poté srovnali se stejnými výsledky u respondentů ženského pohlaví. Výsledky představuje tabulka 4.

Tabulka 4

Činnosti spojené s finančním zajištěním a hospodařením rodiny

pohlaví	kdo by měl vykonávat dané činnosti					
	muž	většinou muž	oba	většinou žena	žena	nikdo/jiný
ženy	1%	6%	89%	3%	1%	1%
muži	6%	13%	77%	4%	0%	0%

Více podrobností lze nalézt i v kompletní nezkrácené tabulce 5: (muži a ženy)

Tabulka 5

Vybrané činnosti	muž	většinou muž	oba	většinou žena	žena	nikdo/ jiný
VYDĚLÁVAT PENÍZE	2-2% 3-6%	8-9% 12-22%	83-88% 39-72%	0-0% 0-0%	0-0% 0-0%	1-1% 0-0%
PLATIT ÚČTY	2-2% 5-9%	12-13% 15-28%	79-84% 32-59%	0-0% 2-4%	0-0% 0-0%	1-1% 0-0%
ROZHODOVAT O VĚTŠÍCH NÁKUPECH	0-0% 1-2%	1-1% 0-0%	82-87% 49-91%	9-10% 4-7%	1-1% 0-0%	1-1% 0-0%
PLÁNOVAT RODINNÝ ROZPOČET	0-0% 3-5%	3-3% 2-4%	88-94% 47-87%	2-2% 2-4%	0-0% 0-0%	1-1% 0-0%
DOHLÍŽET NA VÝDAJE	0-0% 3-6%	3-3% 6-11%	85-91% 41-76%	3-3% 4-7%	2-2% 0-0%	1-1% 0-0%

Z uvedených výsledků vyplývá, že podle provedeného výzkumu muži sice nikoliv ve většinovém pohledu, ale ve větší míře než dotázané ženy mají sklon přisuzovat muži roli „hospodáře domácnosti“, toho, který se primárně stará o vydělávání peněz, placení účtů a obecně hospodaření rodiny.

Dále jsme vyhodnocovali skupinu činností, které jsou tradičně přisuzovány ženám – domácí práce. Výsledky naznačuje tabulka 6.

Tabulka 6

	muž	většinou muž	oba	většinou žena	žena	nikdo/ jiný
ženy	0%	3%	55%	34%	8%	0%
muži	2%	4%	40%	42%	11%	1%

Více podrobností lze nalézt i v kompletní nezkrácené tabulce 7: (muži a ženy)

Tabulka 7

Vybrané činnosti	muž	většinou muž	oba	většinou žena	žena	nikdo/ jiný
PLÁNOVAT JÍDELNÍČEK	0-0% 0-0%	1-1% 0-0%	42-45% 14-26%	42-45% 31-57%	6-6% 9-17%	3-3% 0-0%
NAKUPOVAT POTRAVINY	0-0% 0-0%	3-3% 2-4%	61-65% 27-50%	27-29% 24-44%	3-3% 1-2%	0-0% 0-0%
PŘIPRAVOVAT JÍDLO	0-0% 0-0%	1-1% 0-0%	51-54% 14-26%	38-41% 33-61%	4-4% 7-13%	0-0% 0-0%
MÝT NÁDOBÍ	0-0% 2-4%	1-1% 2-4%	71-76% 30-55%	19-20% 14-26%	3-3% 4-7%	0-0% 2-4%

LUXOVAT/ZAMETAT	1-1% 1-2%	3-3% 5-9%	74-79% 33-61%	12-13% 13-24%	3-3% 2-4%	1-1% 0-0%
VYNÁŠET ODPADKY	3-3% 3-6%	17-18% 9-16%	70-75% 38-70%	3-3% 3-6%	0-0% 0-0%	1-1% 1-2%
ČISTIT LEDNIČKU	0-0% 2-4%	5-5% 3-6%	46-49% 22-41%	35-37% 22-41%	7-8% 4-6%	1-1% 1-2%
ČISTIT SPORÁK	0-0% 2-4%	1-1% 3-6%	43-46% 21-38%	44-47% 22-41%	6-6% 6-11%	0-0% 0-0%
UKLÍZET KOUPELNU	0-0% 1-2%	0-0% 2-4%	52-55% 27-50%	30-32% 20-37%	11-12% 4-7%	1-1% 0-0%
MÝT OKNA	1-1% 0-0%	3-3% 1-2%	44-47% 20-37%	36-38% 26-48%	10-11% 7-13%	0-0% 0-0%
PŘEVLEKAT POSTELE	0-0% 0-0%	1-1% 0-0%	45-48% 20-37%	36-38% 25-46%	12-13% 9-17%	0-0% 0-0%
STLÁT POSTELE	0-0% 0-0%	0-0% 1-2%	74-79% 32-59%	15-16% 13-24%	5-5% 6-11%	0-0% 2-4%
PRÁT	0-0% 0-0%	0-0% 2-4%	32-34% 12-22%	49-52% 31-57%	13-14% 9-17%	0-0% 0-0%
ŽEHLIT	1-1% 0-0%	1-1% 0-0%	24-26% 7-13%	49-52% 36-67%	19-20% 11-20%	0-0% 0-0%
UKLÁDAT ČISTÉ PRÁDLO	0-0% 0-0%	1-1% 0-0%	40-43% 11-20%	38-40% 31-57%	15-16% 12-23%	0-0% 0-0%

Z výzkumu vyplývá, že muži ve větší míře než ženy vidí uvedené domácí práce jako ženské práce a jsou méně ochotní se zapojit do jejich vykonávání.

Rozdělení respondentů dle vzdělání

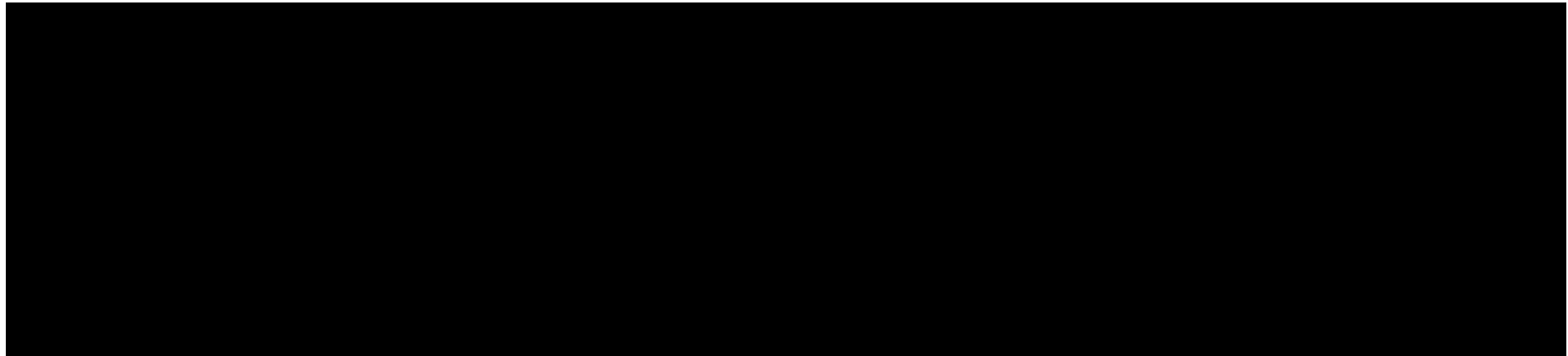
Rozdělili jsme respondenty dle vzdělání a opět jsme se zaměřili na možnost „oba“. Graf 18 uvádí procentuální zastoupení této varianty. Výsledky ukazují, že téměř ve všech činnostech v rodině kladou vysokoškolsky vzdělaní respondenti než středoškolsky vzdělaní větší důraz na to, aby řešili záležitosti oba partneři. Ač tento trend převládá téměř ve všech zkoumaných činnostech, není s ohledem na statistickou chybu příliš statisticky významný. V průměru chtějí činnosti vykonávat společně VŠ vzdělaní respondenti o 7 % více než SŠ vzdělaní respondenti.

Rozdělení respondentů dle doby soužití

Třetí kritérium, dle kterého jsme dělili respondenty, byla délka jejich soužití s partnerem. Rozdělili jsme je tedy na ty, kteří partnera nemají nebo pokud ho mají nežijí s ním ve společné domácnosti, a nebo s ním žijí po dobu kratší než je jeden rok. Ve druhé skupině byli respondenti, kteří ať už jako manželé nebo partneři spolu žijí alespoň rok ve společné domácnosti. Opět jsme se zaměřili na názor, že danou činnost by měli zastávat oba. Souhrn výsledků je uveden v grafu 19 a celkové výsledky v příloze práce.

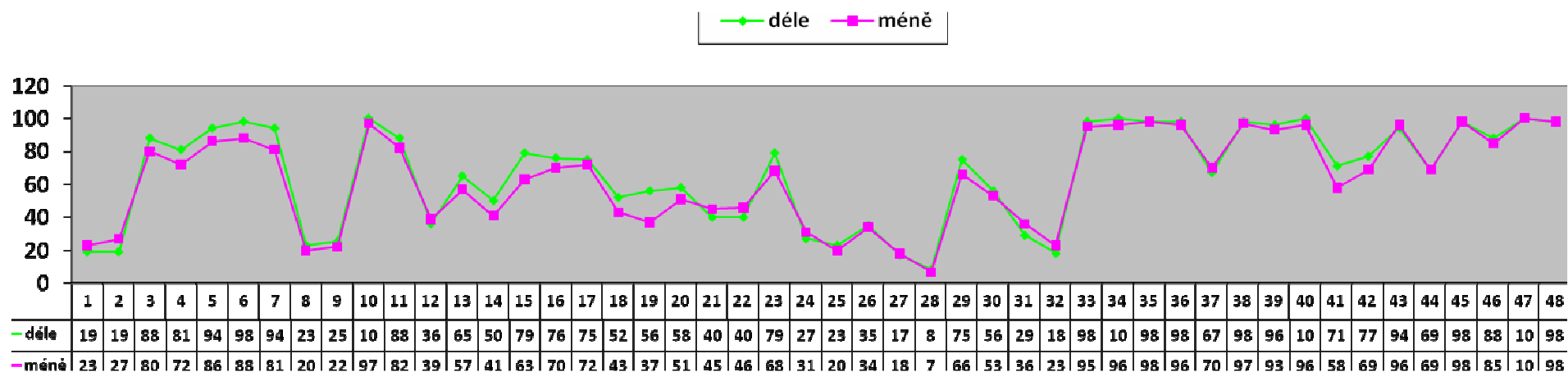
Z průzkumu vyplývá, že respondenti žijící spolu déle než rok, mají větší tendenci dávat přednost variantě, že by se o danou činnost měli starat oba partneři, případně ji dělat spolu. Jde však o ne příliš statisticky významná 3,3 %. Snad pro zajímavost lze uvést, kde rozdíly byly výraznější. Na rozdíl od respondentů, kteří spolu nežijí více než rok, se respondenti žijící spolu rok a více let výrazněji (s rozdílem minimálně 10 %) domnívají, že by partneři měli spolu plánovat rodinný rozpočet, dohlížet na výdaje, mýt nádobí, čistit sporák a stlát postele.

Na základě výsledků průzkumu jsme zpracovali ještě jeden přehled. Tentokrát jsme se zaměřili na vyhraněnost postojů s ohledem na činnosti v rodině s přihlédnutím k faktoru délky soužití. Cílem bylo sledovat, v kolika procentech případů respondenti nevyužijí možnost oba, ale ani možnosti další a vysloví se jednoznačně pro manžela nebo manželku, jako toho který by měl danou činnost vykonávat. Takto jednoznačné určení odpovědnosti za určitou činnost využili respondenti pouze ve 4 % odpovědí u těch, kteří již žijí spolu alespoň rok a v 6 % odpovědí ti, kteří nemají partnera nebo spolu nežijí alespoň rok. Ač opět rozdíl není příliš statisticky významný, dá se konstatovat, že respondenti, kteří nemají zkušenost dlouhodobějšího společného soužití, mají tendenci vidět rozdělení rolí v domácnosti trochu „černobíleji“. Naopak ti, kteří zkušenost společného soužití mají, uvádějí u více odpovědí oba partnery jako ty, kteří by měli zodpovídat za danou činnost v domácnosti.

1. rozhodovat o zaměstnání manžela
2. rozhodovat o zaměstnání manželky
3. vydělávat peníze
4. platit účty
5. rozhodovat o větších nákupech
6. plánovat rodinný rozpočet
7. dohlížet na výdaje
8. rozhodovat o dalším vzdělání manžela
9. rozhodovat o dalším vzdělání manželky
10. vybírat bydlení
11. vybírat vybavení bytu/domu
12. plánovat jídelníček
13. nakupovat potraviny
14. připravovat jídlo
15. mýt nádobí
16. luxovat/zametat
17. vynášet odpadky
18. čistit ledničku
19. čistit sporák
20. uklízet koupelnu
21. mýt okna
22. převlékat postele
23. stlát postele
24. prát
25. žehlit
26. ukládat čisté prádlo
27. provádět menší opravy v domácnosti
28. odpovídat za větší opravy
29. starat se případně o zahradu
30. rozhodovat o typu kupovaného vozidla
31. pečovat o vnitřek vozidla
32. pečovat o vnějšek vozidla
33. rozhodovat o druhu zábavy
34. plánovat dovolenou
35. zvat přátele na návštěvu
36. rozhodovat o frekvenci sexuálního styku
37. rozhodovat o antikoncepci
38. rozhodovat o tom zda mít děti
39. rozhodovat o počtu dětí
40. vybírat jména dětí
41. přebalovat děti
42. koupat děti
43. hrát si s dětmi
44. starat se o děti v nemoci
45. vychovávat děti
46. dělat s dětmi domácí úkoly
47. rozhodovat o případné adopci
48. rozhodovat, jaké dítě adoptovat

Graf 19

1. rozhodovat o zaměstnání manžela
2. rozhodovat o zaměstnání manželky
3. vydělávat peníze
4. platit účty
5. rozhodovat o větších nákupech
6. plánovat rodinný rozpočet
7. dohlížet na výdaje
8. rozhodovat o dalším vzdělání manžela
9. rozhodovat o dalším vzdělání manželky
10. vybírat bydlení
11. vybírat vybavení bytu/domu
12. plánovat jídelníček
13. nakupovat potraviny
14. připravovat jídlo
15. mýt nádobí
16. luxovat/zametat

17. vynášet odpadky
18. čistit ledničku
19. čistit sporák
20. uklízet koupelnu
21. mýt okna
22. převlékat postele
23. stlát postele
24. prát
25. žehlit
26. ukládat čisté prádlo
27. provádět menší opravy v domácnosti
28. odpovídat za větší opravy
29. starat se případně o zahradu
30. rozhodovat o typu kupovaného vozidla
31. pečovat o vnitřek vozidla
32. pečovat o vnějšek vozidla

33. rozhodovat o druhu zábavy
34. plánovat dovolenou
35. zvat přátele na návštěvu
36. rozhodovat o frekvenci sexuálního styku
37. rozhodovat o antikoncepci
38. rozhodovat o tom zda mít děti
39. rozhodovat o počtu dětí
40. vybírat jména dětí
41. přebalovat děti
42. koupat děti
43. hrát si s dětmi
44. starat se o děti v nemoci
45. vychovávat děti
46. dělat s dětmi domácí úkoly
47. rozhodovat o případné adopci
48. rozhodovat, jaké dítě adoptovat

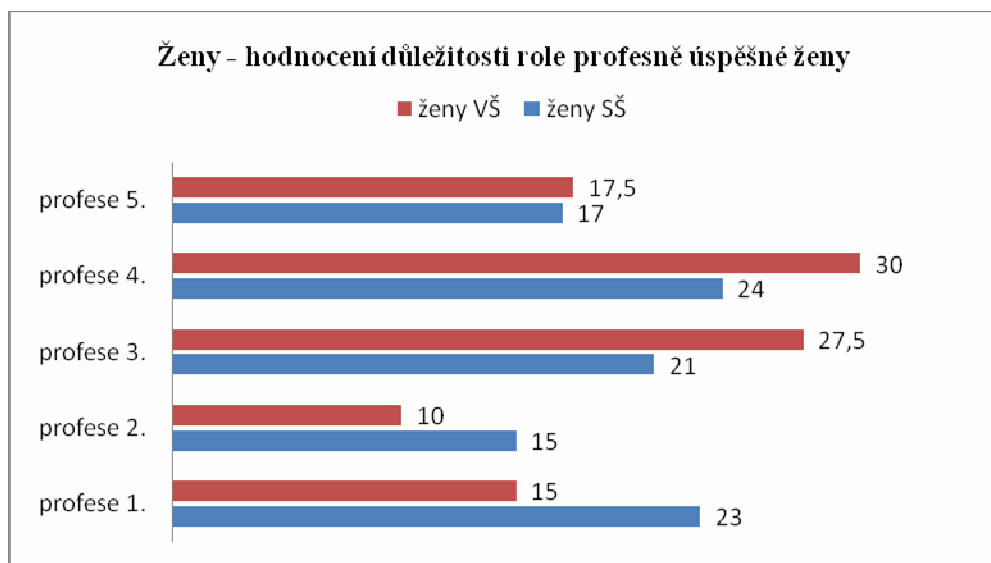
5.6.2.2 Druhá otázka dotazníku

Ve druhé otázce ženy i muži seřazovali pět rolí, které ženy zastávají, od nejdůležitější po nejméně důležitou: profesně úspěšná žena, společenská angažovanost, pečovatelka o domácnost, vychovatelka dětí a organizátorka volného času rodiny.

Profesně úspěšná žena

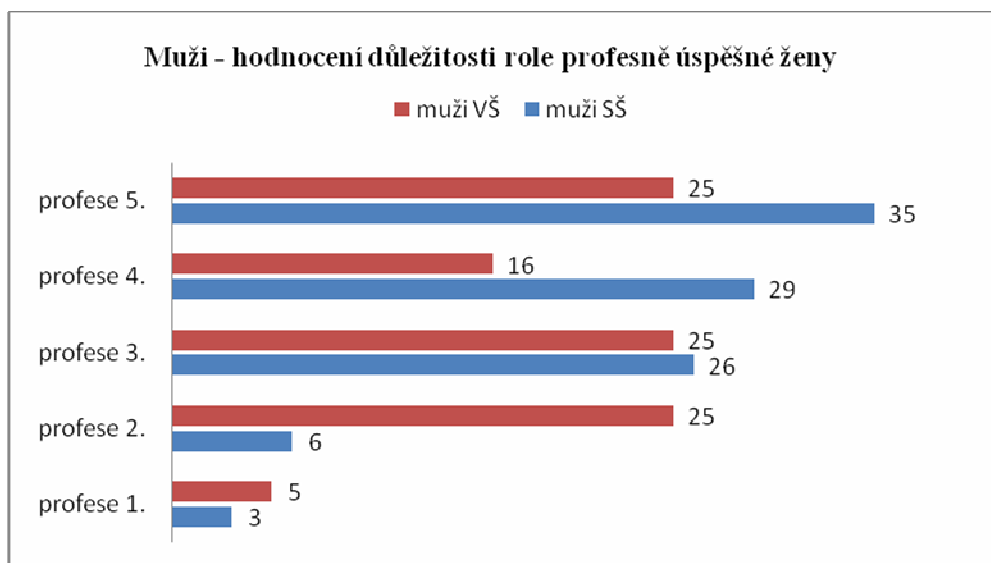
Graf 20 ukazuje, jak hodnotily ženy důležitost role profesně úspěšné ženy. SŠ i VŠ ženy shodně přisuzují této roli v největším procentu čtvrtou příčku, tedy předposlední dle důležitosti, 24 % a 30 % dotázaných. U SŠ žen hned o jedno procento méně (23 %) dostává první pozice, pro 21 % SŠ žen je profese na třetím místě, následuje páté a druhé místo, tedy 17 % a 15 % dotázaných. U VŠ žen hned po čtvrtém místě následuje třetí příčka, kterou této roli přisoudilo 27,5 % žen, dále páté (17,5 %), první (15 %) a druhé místo (10 %).

Graf 20

SŠ muži roli profesně úspěšné ženy seřadili sestupně od páté (35 %) po první příčku (3 %). VŠ muži shodně v 25 % případů označili tuto roli jako druhou, třetí a pátou. 16 % VŠ mužů jí přiřadilo předposlední příčku a jen 5 % první místo. Graf 21 zaznamenává procentuální zastoupení.

Graf 21

Středoškolsky vzdělaní muži z demokratického rodinného prostředí přisoudili profesní důležitosti ženy páté místo (53 % respondentů). Stejně vzdělaní muži z tradiční rodiny dali tuto roli ženy shodným procentuálním zastoupením (31 %) na třetí a čtvrté místo. Vysokoškolsky vzdělaní muži z demokratického rodinného prostředí přisuzují této roli střední důležitost (3. místo), odpovědělo tak 57 % respondentů. Stejně vzdělaní muži z tradičního rodinného prostředí odsouvají tuto roli ženy na čtvrté a páté místo, shodně tak odpovědělo 31 % dotázaných.

Rekapitulace, výsledná analýza hodnocení žen a mužů

Ženy přisuzují profesi ženy následující důležitost: (označení pořadí důležitosti: červená – 1. místo, oranžová – 2. místo, zelená – třetí místo, modrá – čtvrté místo, šedá – páté místo)

1. MÍSTO	2. MÍSTO	3. MÍSTO	4. MÍSTO	5. MÍSTO
19 %	13 %	24 %	27 %	17 %

Nejvíce žen, 27 %, odsunulo profesní kariéru ženy na předposlední místo. Druhá nejpočetnější skupina žen vidí svou kariéru jako středně důležitou, následuje 19 % žen, které kariéru vidí jako nejdůležitější ze všech pěti v textu výše zmíněných rolí. 17 % a 13 % dotázaných žen přisoudilo profesi 5. a 2. místo.

Muži přisuzují profesi ženy následující důležitost:

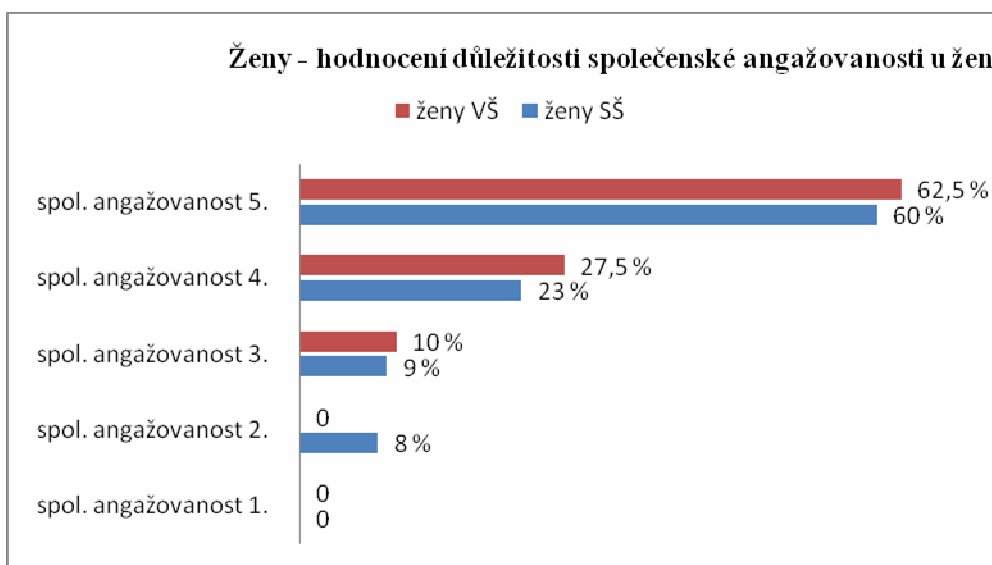
1. MÍSTO	2. MÍSTO	3. MÍSTO	4. MÍSTO	5. MÍSTO
3 %	14 %	25 %	25 %	31 %

Nejvíce mužů, 31 %, ohodnotilo profesi ženy jako nejméně důležitou ze všech hodnocených rolí. Shodně 25 % mužů přisuzuje této roli 3. a 4. místo. 14 % dotázaných mužů hodnotí profesi ženy jako druhé nejdůležitější a jen 3 % mužů má za to, že by kariéra ženy měla mít nejvyšší důležitost.

Společenská angažovanost ženy

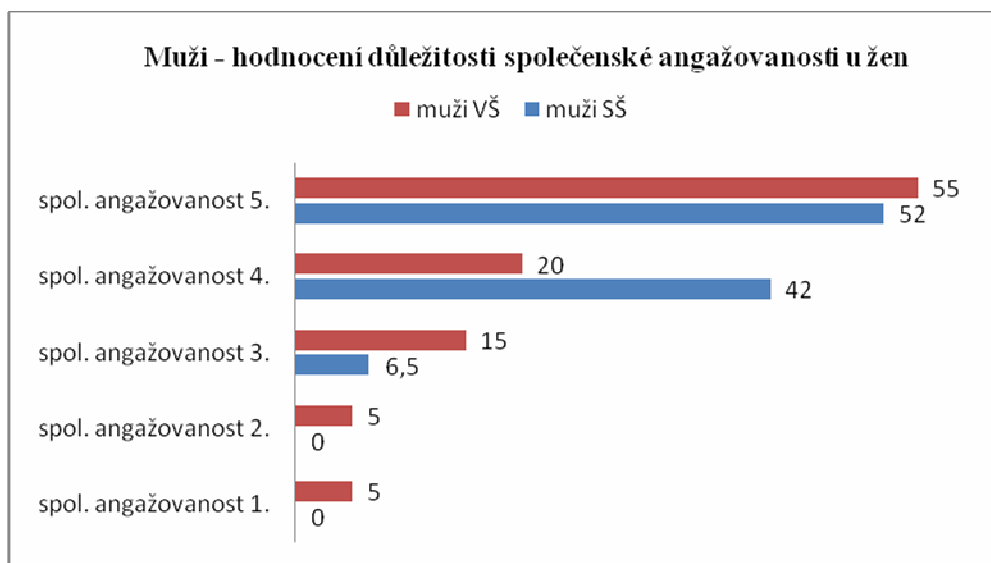
Ženy středoškolsky i vysokoškolsky vzdělané vnímají tuto roli téměř shodně. Obě kategorie dotázaných žen roli společensky angažované ženy kladou na páté místo, následuje čtvrté a třetí. Graf 22 přibližuje procentuální zastoupení odpovědí.

Graf 22

Muži středoškolsky i vysokoškolsky vzdělaní se shodují v žebříčku důležitosti hodnocení této role. Nejvíce respondentů si myslí, že společenská angažovanost ženy je nejméně důležitá ze všech pěti rolí. Následuje čtvrté a třetí místo, jen 5 % VŠ vzdělaných mužů této roli přisuzuje 1. a 2. místo. Bližší procentuální zastoupení naznačuje graf 23.

Graf 23

Rekapitulace, výsledná analýza hodnocení žen a mužů:

Ženy přisuzují společenské angažovanosti ženy následující důležitost:

1. MÍSTO	2. MÍSTO	3. MÍSTO	4. MÍSTO	5. MÍSTO
0 %	4 %	10 %	25 %	61 %

Nejvíce žen, 61 %, odsunulo společenskou angažovanost ženy na poslední místo. 25 % žen přisuzuje této roli 4. příčku a 10 % žen dává tuto roli na 3. místo. Jen 4 % žen ji vnímá jako druhou nejdůležitější, žádná žena neoznačila tuto roli za nejdůležitější.

Muži přisuzují společenské angažovanosti ženy následující důležitost:

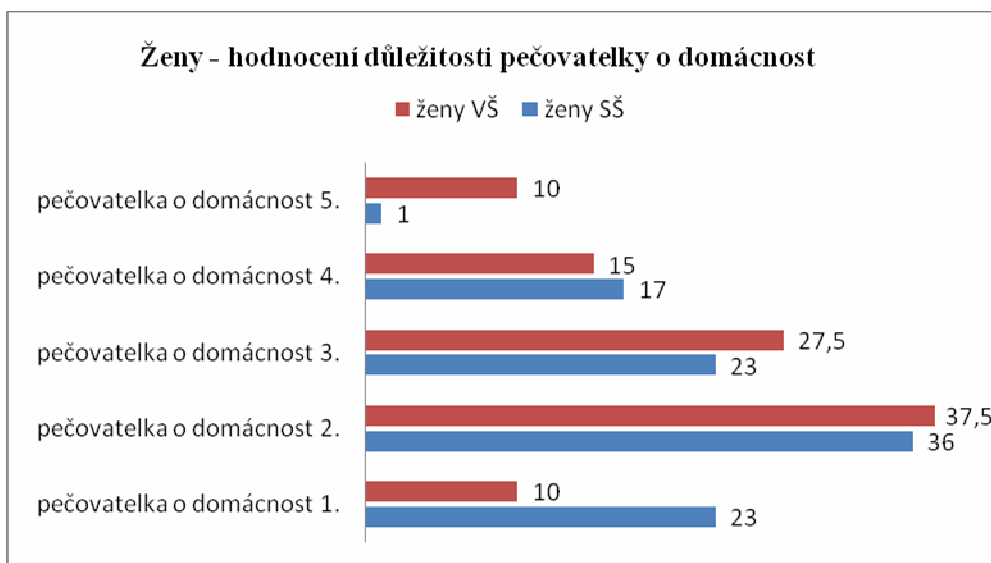
1. MÍSTO	2. MÍSTO	3. MÍSTO	4. MÍSTO	5. MÍSTO
2 %	2 %	10 %	33 %	53 %

Nejvíce mužů, 53 %, odsunulo společenskou angažovanost ženy na poslední místo. 33 % mužů přisuzuje této roli 4. příčku a 10 % mužů dává tuto roli na 3. místo. Shodně 2 % mužů přiřadilo této roli 1. a 2. příčku.

Pečovatelka o domácnost

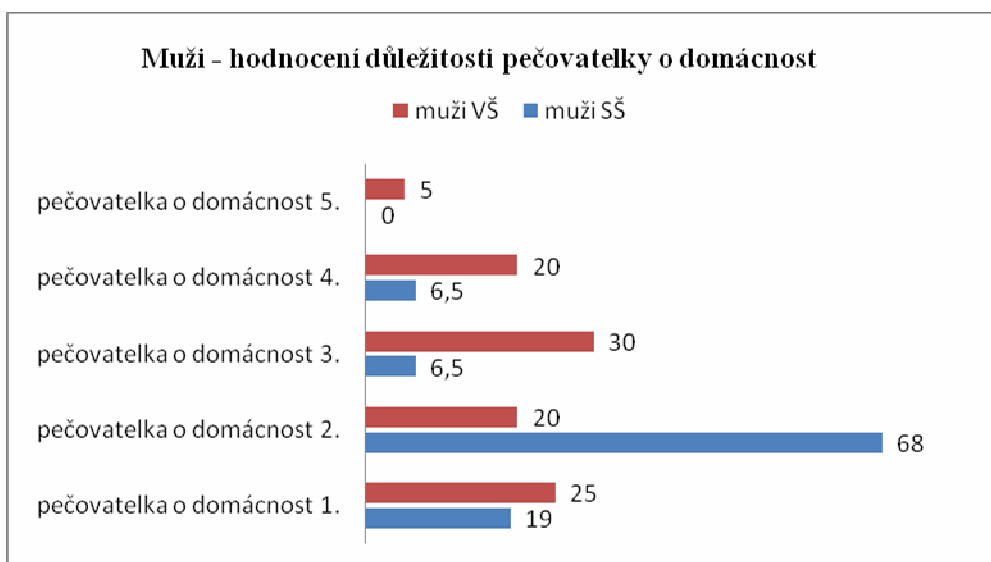
Středoškolsky i vysokoškolsky vzdělané ženy přisoudilo této roli 2. příčku v důležitosti. Pak se názory obou kategorií různí. SŠ vzdělané ženy shodně ve 23 % kladou tuto roli na první a třetí místo. VŠ vzdělané ženy péči o domácnost považují ve 27, 5 % za třetí nejdůležitější a v 15 % za čtvrtou nejdůležitější roli. Bližší procentuální zastoupení naznačuje graf 24.

Graf 24

Středoškolsky vzdělaní muži jednoznačně přisoudili této roli druhou příčku, celých 68 % respondentů má stejný pohled. Vysokoškolsky vzdělaní muži mají rozptýl pohledu na důležitost role pečovatelky o domácnost poněkud širší – 30 % ji dávají na třetí místo, 25 % na první místo, shodných 20 % respondentů na druhé a čtvrté místo. Bližší procentuální zastoupení předkládá graf 25.

Graf 25

Rekapitulace, výsledná analýza hodnocení žen a mužů:

Ženy přisuzují roli pečovatelky o domácnost následující důležitost:

1. MÍSTO	2. MÍSTO	3. MÍSTO	4. MÍSTO	5. MÍSTO
17 %	37 %	25 %	16 %	5 %

Nejvíce žen, 37 %, vnímá roli pečovatelky o domácnost jako druhou nejdůležitější. 25 % žen přisuzuje této roli 3. příčku, následuje 1. místo se 17 %, 4. místo se 16 % a jen 5 % považuje tuto roli za nejméně důležitou.

Muži přisuzují roli pečovatelky o domácnost následující důležitost:

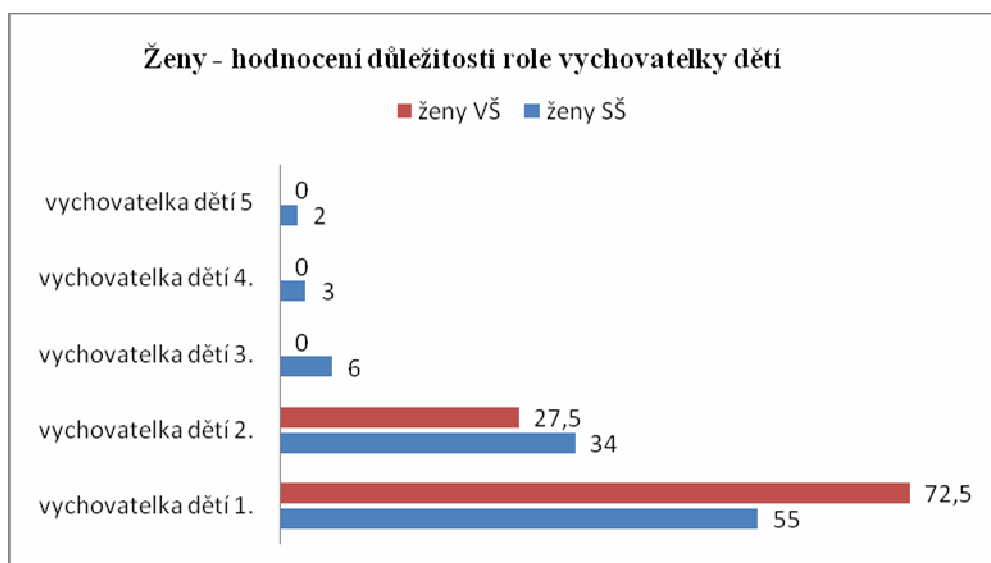
1. MÍSTO	2. MÍSTO	3. MÍSTO	4. MÍSTO	5. MÍSTO
22 %	49 %	16 %	12 %	1 %

Nejvíce mužů, stejně jako ženy, považuje roli pečovatelky o domácnost jako druhou nejdůležitější. Druhá nejpočetnější skupina respondentů, 22 % mužů, přisuzuje této roli 1. příčku, následuje 16 % a 12 % mužů, kteří dávají tuto roli na 3. a 4. místo. Pouhé 1 % považuje tuto roli za nejméně důležitou.

Vychovatelka dětí

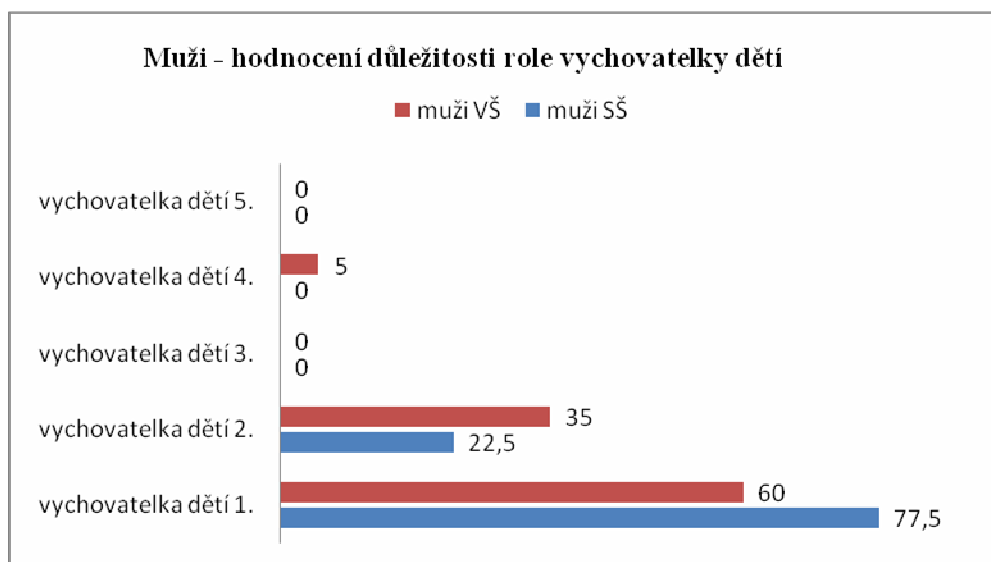
Vysokoškolsky vzdělané ženy zaujaly k této roli jednoznačný postoj, v 72,5 % přiřadily této roli první pozici, 27,5 % žen přiřadilo druhou příčku. Středoškolačky taktéž přiřadily této roli první dvě pozice, 55 % a 34 %. 6% dotázaných dávalo této roli 3. místo. Pouhá 3 % a 2 % žen odsunulo roli vychovatelky dětí na čtvrté a páté místo. Graf 26 podává jasný přehled.

Graf 26

SŠ i VŠ mají k této otázce jednoznačný postoj. Největší procento respondentů z obou kategorií vyčlenilo této roli ženy první a druhé místo. Pouze 5 % VŠ mužů ještě zařadilo roli vychovatelky dětí na čtvrté místo – graf 27.

Graf 27

Rekapitulace, výsledná analýza hodnocení žen a mužů:

Ženy přisuzují roli vychovatelky dětí následující důležitost:

1. MÍSTO	2. MÍSTO	3. MÍSTO	4. MÍSTO	5. MÍSTO
62 %	31 %	3 %	2 %	1 %

Nejvíce žen, 62 %, vnímá roli vychovatelky dětí jako nejdůležitější. 31 % žen přisuzuje této roli 2. příčku. Jen velmi malé procento dotázaných žen odsunulo tuto roli na třetí až páté místo.

Muži přisuzují roli vychovatelky dětí následující důležitost:

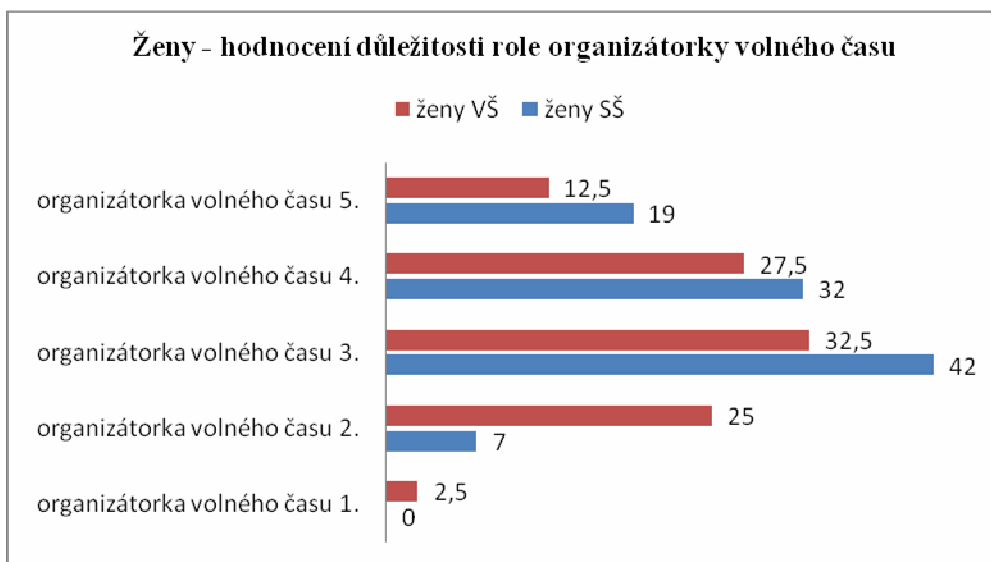
1. MÍSTO	2. MÍSTO	3. MÍSTO	4. MÍSTO	5. MÍSTO
71 %	28 %	0 %	1 %	0 %

Nejvíce mužů, stejně jako ženy, považuje roli vychovatelky jako nejdůležitější. Dokonce o 9 % více mužů než žen přisuzuje této roli první příčku. Druhá nejpočetnější skupina respondentů, 28 % mužů, přisuzuje této roli 2. příčku. Pouhé 1 % mužů odsunulo roli vychovatelky dětí na čtvrté místo.

Organizátorka volného času rodiny

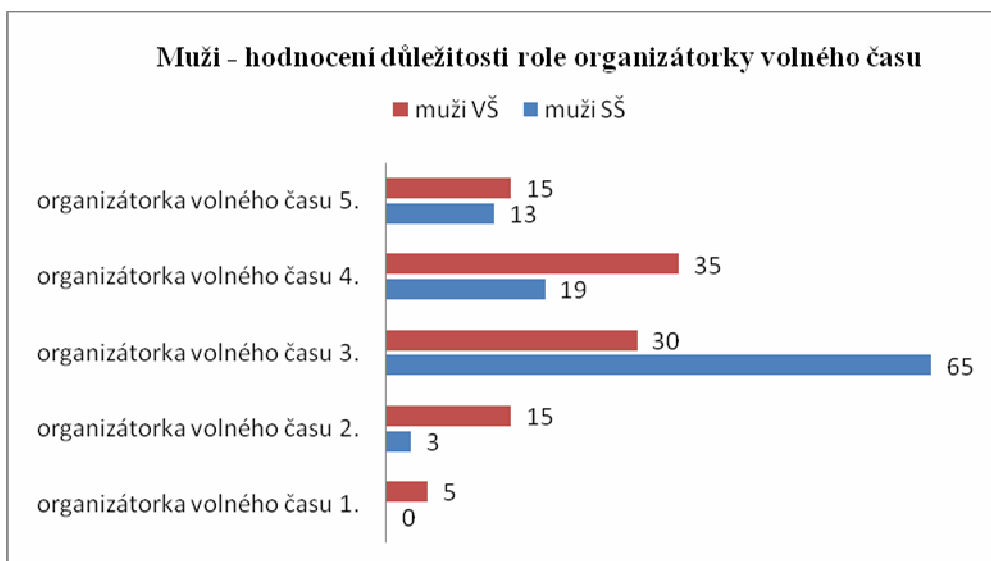
Největší procento žen VŠ (32,5 %) i SŠ (42 %) shodně umístilo roli organizátorky volného času rodiny na třetí místo, následovala čtvrtá pozice, VŠ 27,5 %, SŠ 32 %. Dále se vnímání důležitosti u obou kategorií rozchází. 25 % VŠ žen dává tuto roli na druhé místo, 19 % SŠ žen ji přisoudilo pátou příčku. Graf 28 naznačuje procentuální zastoupení.

Graf 28

SŠ muži mají jednoznačnou odpověď - 65 % přiřadilo roli organizátorky volného času rodiny třetí místo v důležitosti, následuje čtvrtá pozice s 19 %, pátá s 13 % a druhá s 3 %. U VŠ mužů není rozdělení tak markantní. 35 % mužů uvádí čtvrté místo, 30 % třetí pozici a shodně 15 % mužů přidělilo této roli druhé a páté místo. Pouhých 5 % považuje tuto roli ženy za nejdůležitější. Rozložení procentuálního zastoupení v grafu 29.

Graf 29

Rekapitulace, výsledná analýza hodnocení žen a mužů:

Ženy přisuzují roli organizátorky volného času rodiny následující důležitost:

1. MÍSTO	2. MÍSTO	3. MÍSTO	4. MÍSTO	5. MÍSTO
1 %	15 %	38 %	30 %	16 %

Nejvíce žen, 38 %, vnímá roli organizátorky volného času rodiny jako třetí nejdůležitější. Následuje 30 % žen, které přisuzují této roli 4. příčku. 16 % dotázaných žen mělo za to, že této roli přisoudí nejméně důležitou roli, jen o jedno procento méně žen dalo této roli druhé místo.

Muži přisuzují roli organizátorky volného času rodiny následující důležitost:

1. MÍSTO	2. MÍSTO	3. MÍSTO	4. MÍSTO	5. MÍSTO
1 %	8 %	51 %	26 %	14%

Nejvíce mužů, stejně jako ženy, považuje roli organizátorky volného času za třetí nejdůležitější. Další přisouzené pozice důležitosti kopírují výsledky šetření u žen. Následuje čtvrté místo, páté, druhé a první pouze s jedním procentem.

Celkové hodnocení otázky č. 2

Ženy za nejdůležitější považují roli vychovatelky dětí, za druhou nejdůležitější označují roli pečovatelky o domácnost, třetí příčku získala role organizátorky volného času rodiny, role profesně úspěšné ženy se umístila na čtvrtém místě a jako pátou, nejméně důležitou, označily ženy roli společensky se angažující ženy.

Muži považují u žen za nejdůležitější roli vychovatelky dětí, následuje péče o domácnost, jako třetí nejdůležitější označili muži roli organizátorky volného času rodiny. V těchto třech oblastech se shodují s pohledem žen. Profesní úspěšnosti a společenské angažovanosti ženy byla muži v dané kategorii největším procentem hlasů přisouzena pátá příčka.

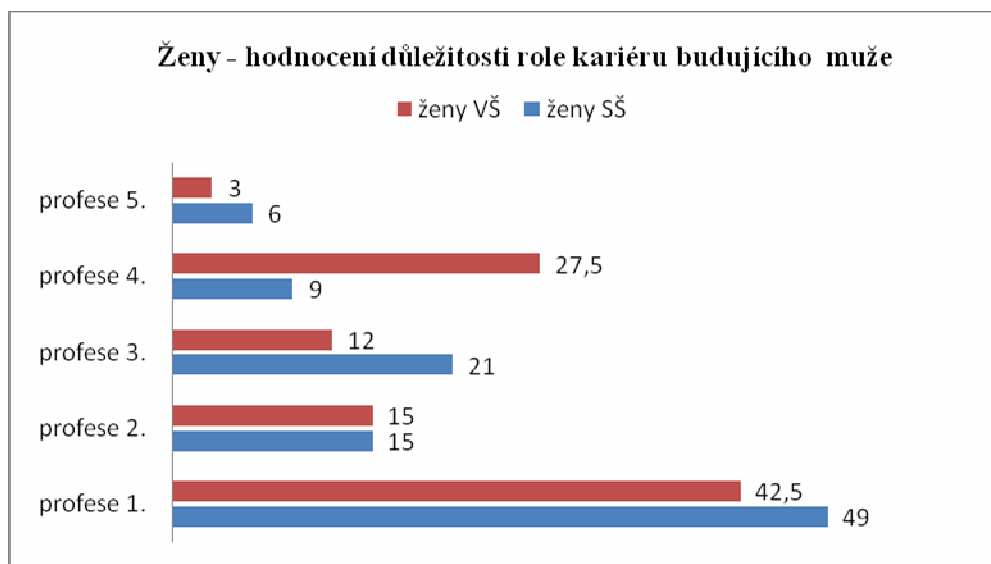
5.6.2.3 Třetí otázka dotazníku

Ve třetí otázce ženy i muži seřazovali pět rolí, které zastávají muži, od nejdůležitější po nejméně důležitou: kariéru budující muž, společenská angažovanost, muž věnující se domácnosti, ve volném čase péče o děti a organizátor volného času rodiny.

Kariéru budoucí muž

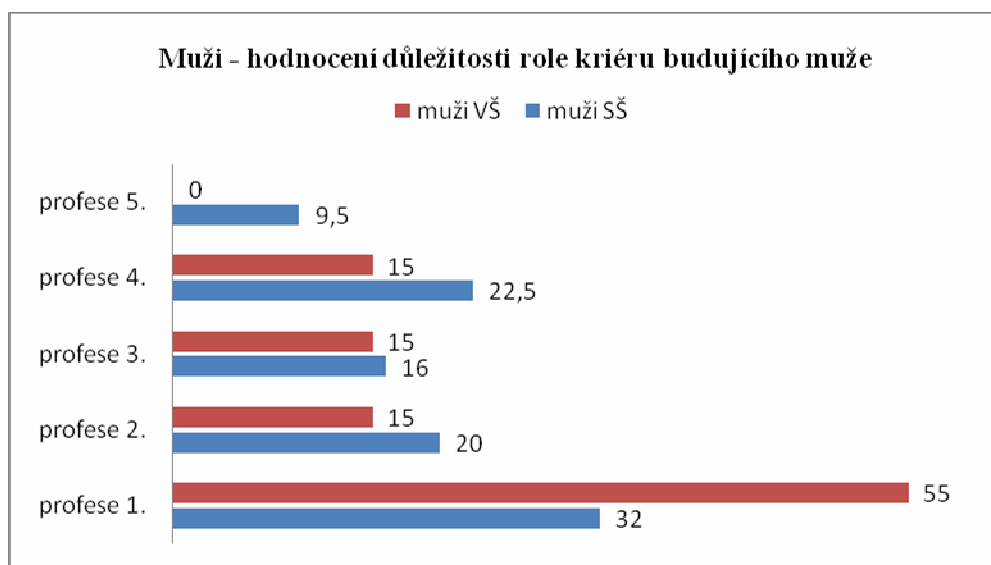
42,5 % VŠ vzdělaných žen přisoudilo této roli muže první místo, podle 27,5 % VŠ žen je tato role v důležitosti na čtvrtém místě. Jako druhou nejdůležitější tuto roli považuje 15 % VŠ žen, jako třetí 12 % a 3 % VŠ žen ohodnotily tuto roli muže jako nejméně důležitou. 49 % SŠ vzdělané ženy také přisoudilo této roli nejvyšší důležitost. Pak se názory VŠ a SŠ vzdělaných žen liší. 21 % středoškolaček považuje kariéru muže za středně důležitou, 15 % jí přisoudilo druhou příčku, 9 % čtvrté místo a 6 % tuto roli považuje za nejméně důležitou – viz graf 30.

Graf 30

55 % VŠ vzdělaných mužů uvedlo tuto roli jako nejdůležitější. Shodně po 15 % získalo druhé, třetí i čtvrté místo, žádný muž se nevyjádřil, že je kariéra muže na pátém, nejméně důležitém místě z pěti hodnocených rolí. 32 % SŠ mužů hodnotilo kariéru také jako nejdůležitější. Procentuální zastoupení hodnocení třech následujících pozic nezaznamenává velký rozptyl. 22,5 % respondentů dává této roli čtvrté místo, 20 % vnímá profesi muže jako druhou nejdůležitější, 16 % jí přisuzuje třetí příčku a 9,5 % profesi muže považuje za nejméně důležitou ze všech pěti rolí – viz graf 31.

Graf 31

Rekapitulace, výsledná analýza hodnocení žen a mužů:

Ženy přisuzují roli kariéry budoucího muže následující důležitost:

1. MÍSTO	2. MÍSTO	3. MÍSTO	4. MÍSTO	5. MÍSTO
46 %	15 %	17 %	17 %	5 %

Nejvíce žen, 46 %, vnímá tuto roli jako nejdůležitější. Shodně 17 % žen přisuzuje této roli 3. a 4. příčku. Následuje 2. místo s 15 %, 5 % vnímá tuto roli muže jako nejméně důležitou.

Muži přisuzují roli kariéry budoucího muže následující důležitost:

1. MÍSTO	2. MÍSTO	3. MÍSTO	4. MÍSTO	5. MÍSTO
41 %	18 %	16 %	20 %	5 %

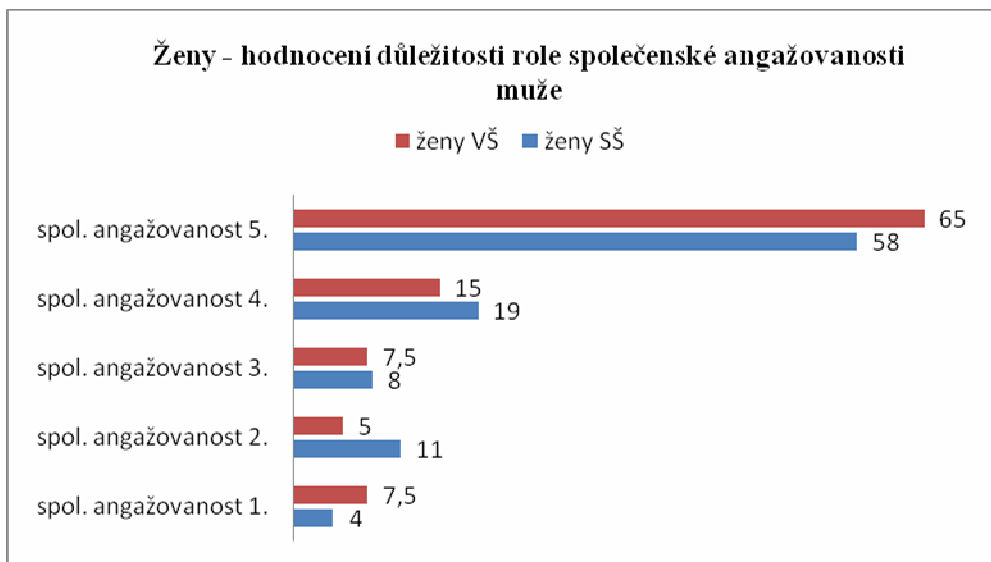
Nejvíce mužů, stejně jako ženy, považuje tuto roli jako nejdůležitější. Druhá nejpočetnější skupina respondentů, 20 % mužů, překvapivě přisuzuje této roli 4. příčku, následuje 18 % a 16 % mužů, kteří dávají tuto roli na 2. a 3. místo. Stejně jako je tomu u žen i 5 % mužů považuje tuto roli za nejméně důležitou.

Společensky se angažující muž

65 % VŠ žen považuje společenskou angažovanost za nejméně důležitou, následuje 15 % žen, které jí přisuzují předposlední místo, shodně po 7,5 % žen dává tuto roli na první

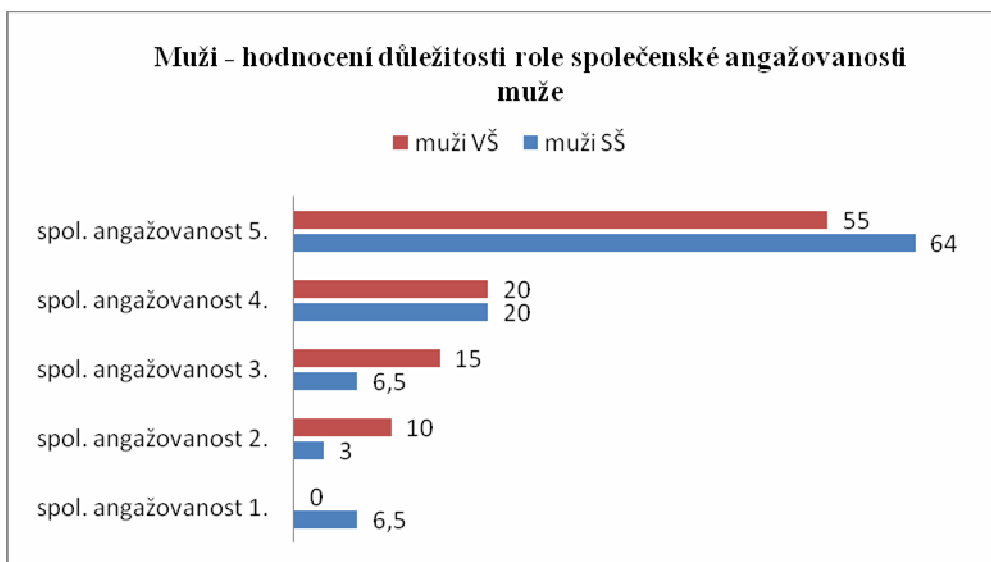
a třetí místo, 5 % žen ji považuje za druhou nejdůležitější. Největší procento SŠ žen shodně s VŠ ženami posouvá tuto roli na poslední a předposlední místo – 58 % a 19 % žen. 11 % žen ji považuje za druhou nejdůležitější – viz graf 32.

Graf 32

55 % VŠ mužů považuje společenskou angažovanost muže za nejméně důležitou, Následuje 20 % VŠ respondentů, kteří jí přisuzují 4. místo, 15 % ji vnímá jako středně důležitou, 10 % ji vnímá jako druhou nejdůležitější. Žádný VŠ muž se nedomnívá, že by byla společenská angažovanost muže nejdůležitější rolí. Nejvíce SŠ mužů, stejně jako VŠ muži, posouvá tuto roli na 5. a 4. místo – 64 % a 20 % SŠ mužů. Dále se jejich pohledy poněkud liší, shodně 6,5 % přisoudilo roli 1. a 3. místo a jen 3 % považuje společenskou angažovanost muže za druhou nejdůležitější – viz graf 33.

Graf 33

Rekapitulace, výsledná analýza hodnocení žen a mužů:

Ženy přisuzují roli společenské angažovanosti muže následující důležitost:

1. MÍSTO	2. MÍSTO	3. MÍSTO	4. MÍSTO	5. MÍSTO
5 %	9 %	8 %	17 %	61 %

Nejvíce žen, 61 %, vnímá tuto roli jako nejméně důležitou. 17 % žen přisuzuje této roli 4. příčku. Následuje 2. místo s 9 %, jen o jedno procento méně žen této roli přisoudilo střední důležitost a 5 % vnímá tuto roli muže jako nejdůležitější.

Muži přisuzují roli společenské angažovanosti muže následující důležitost:

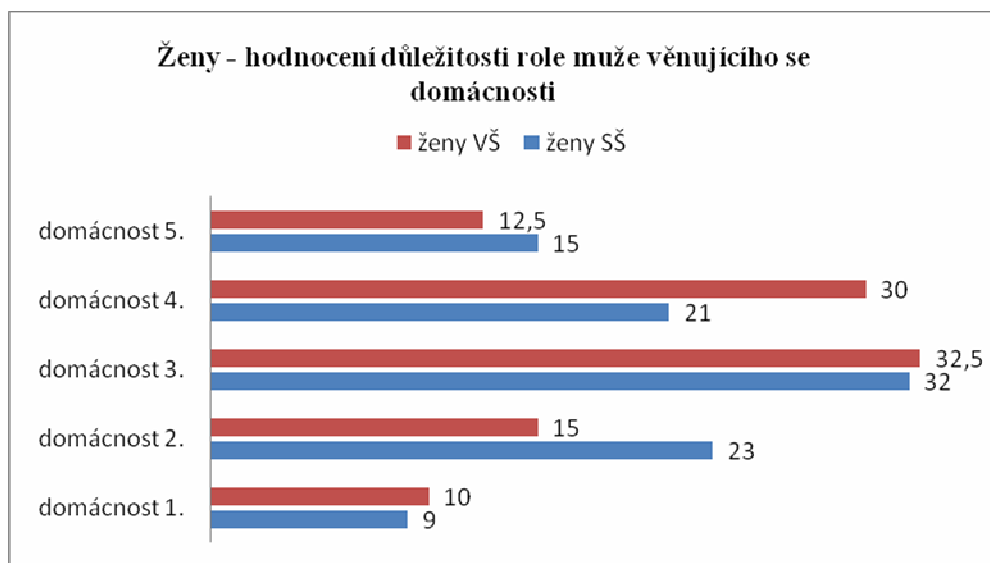
1. MÍSTO	2. MÍSTO	3. MÍSTO	4. MÍSTO	5. MÍSTO
3 %	6 %	10 %	20 %	61 %

Nejvíce mužů, stejně jako ženy, považuje tuto roli za nejméně důležitou. Shoduje se i procentuální zastoupení těchto skupin – obě 61 %. Druhá nejpočetnější skupina respondentů, 20 % mužů, přisuzuje této roli 4. příčku, následuje 10 %, 6 % a 3 %, kteří dávají tuto roli na 3., 2. a 1. místo.

Muž věnující se domácnosti

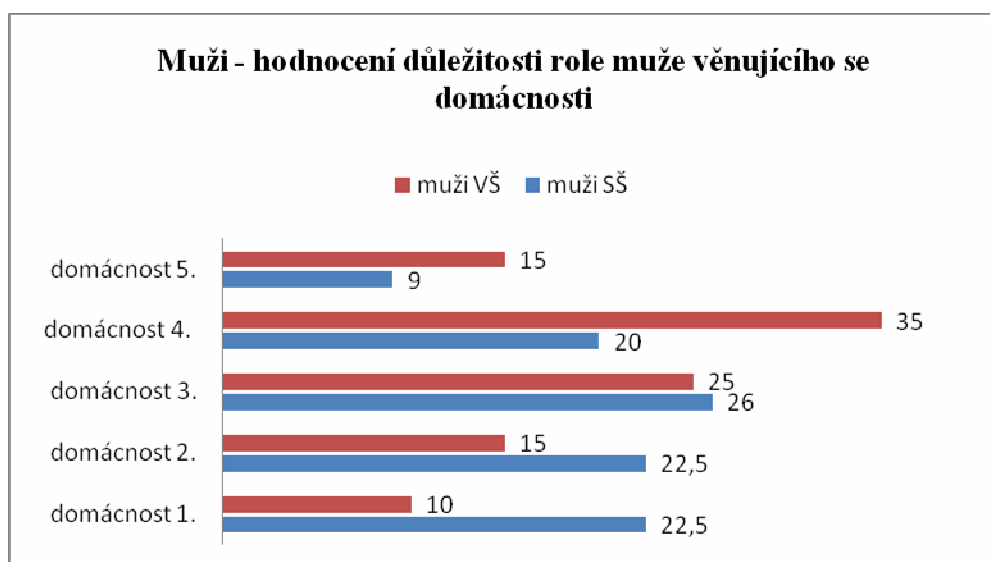
32,5 % VŠ vzdělaných žen přisoudilo této roli muže třetí místo, podle 30 % VŠ žen je tato role v důležitosti na čtvrtém místě. Jako druhou nejdůležitější tuto roli považuje 15 % VŠ žen, jako pátou 12,5 % a 10 % VŠ žen ohodnotily tuto roli muže jako nejdůležitější. 32 % SŠ vzdělaných žen, stejně jako VŠ ženy vnímají tuto roli jako středně důležitou. Pak se názory žen liší. Větší procento SŠ žen má za to, že je tato role druhá nejdůležitější, jen o dvě procenta méně SŠ žen vnímá tuto roli v důležitosti jako čtvrtou. 15 % SŠ žen považuje roli muže, který se věnuje domácnosti za nejméně důležitou a 9 % za nejdůležitější – viz graf 34.

Graf 34

35 % VŠ vzdělaných mužů uvedlo tuto roli na 4. místě. Druhá nejpočetnější skupina, 25 % VŠ mužů dává této roli střední důležitost. Shodně po 15 % získalo druhé a páté místo, 10 % VŠ mužů přisoudilo roli nejvyšší důležitost. SŠ muži nahlízejí na hodnocení této role poněkud odlišněji. 26 % dává této roli 3. místo, 1. a 2. příčku shodně udávalo 22,5 % SŠ mužů, s nevelkým odstupem ji 20 % dává 4. místo a 9 % považuje tuto roli za nejméně důležitou, o 6 % méně než je tomu u VŠ vzdělaných mužů – viz graf 35.

Graf 35

Rekapitulace, výsledná analýza hodnocení žen a mužů:

Ženy přisuzují roli muže věnujícího se domácnosti následující důležitost:

1. MÍSTO	2. MÍSTO	3. MÍSTO	4. MÍSTO	5. MÍSTO
10 %	19 %	32 %	25 %	14 %

Nejvíce žen, 32 %, vnímá tuto roli jako středně důležitou. Následují 4., 2. a 5. místo s 25 %, 19 % a 14 %. Nejméně žen, 10 %, ji považuje za nejdůležitější.

Muži přisuzují roli muže věnujícího se domácnosti následující důležitost:

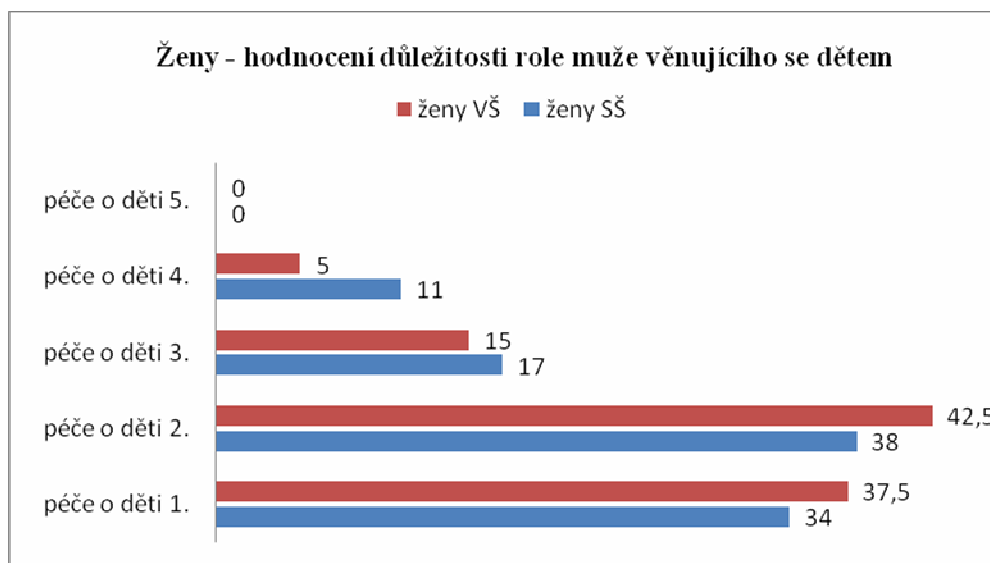
1. MÍSTO	2. MÍSTO	3. MÍSTO	4. MÍSTO	5. MÍSTO
18 %	20 %	25 %	25 %	12 %

Stejně procentuální zastoupení mužů (25 %) ohodnotilo tuto roli jako středně důležitou a 4. nejdůležitější. Následuje druhá příčka s 20 % respondentů. Na rozdíl od žen je větší procento mužů, kteří této roli přisoudili nejvyšší důležitost - 18 %. Méně mužů než žen odsunulo tuto roli na poslední místo v důležitosti - 12 %.

Péče o děti ve volném čase

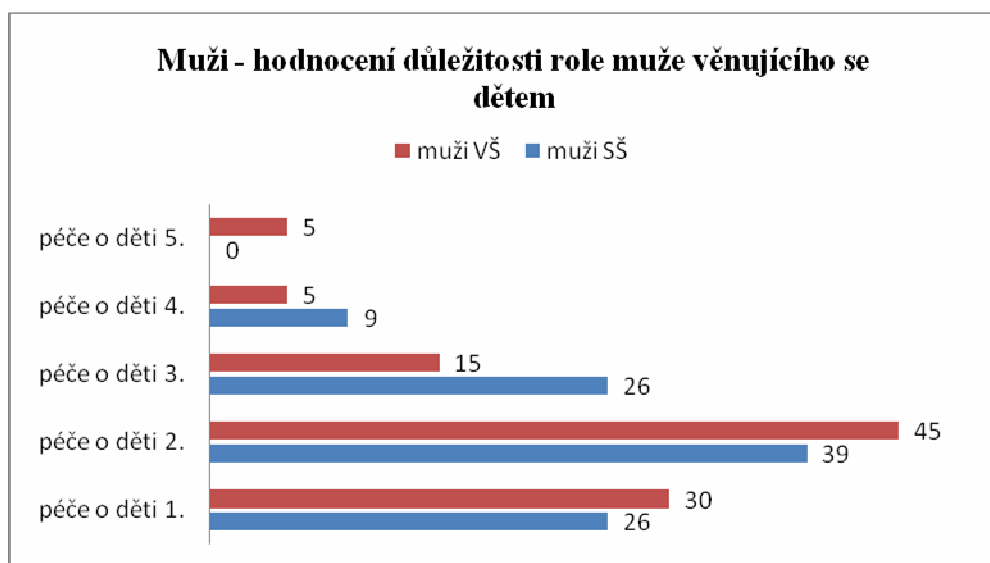
42,5 % VŠ vzdělaných žen přisoudilo této roli muže druhé místo, podle 37,5 % VŠ žen je tato role muže nejdůležitější. Poté následuje 15 % VŠ žen, které tuto roli vnímají jako středně důležitou. Pouze 5 % má za to, že je role péče o děti u muže ve volném čase na předposledním místě v důležitosti. Žádná z VŠ vzdělaných žen tuto roli nepovažuje za nejméně důležitou. U ŠS vzdělaných žen je pohled velice podobný. 38 % žen přisuzuje této roli 2. příčku, 34 % žen první místo, následuje 17 % a 11 % žen, které roli vnímají jako 3. a 4. v důležitosti. Žádná SŠ žena, stejně jako VŠ ženy, nevnímá tuto roli jako nejméně důležitou – viz graf 36.

Graf 36

Pohled VŠ vzdělaných mužů je podobný pohledu VŠ a SŠ žen. 45 % mužů uvedlo tuto roli jako nejdůležitější, 30 % mužů ji uvedlo na 2. místě. 15 % dotázaných mužů roli považuje za středně důležitou. Pouze 5 % shodně uvedlo předposlední a poslední příčku. Největší procento SŠ vzdělaných mužů, jako všechny tři předešlé kategorie respondentů, shodně uvádí druhou příčku – 39 %. Další hodnocení je shodně uváděno 26 % mužů – první a třetí místo. Jen 9 % považuje tuto roli za 4. v pořadí a žádný ji nevedl jako nejméně důležitou – viz graf 37.

Graf 37

Rekapitulace, výsledná analýza hodnocení žen a mužů:

Ženy přisuzují roli muže věnujícího se dětem následující důležitost:

1. MÍSTO	2. MÍSTO	3. MÍSTO	4. MÍSTO	5. MÍSTO
35 %	40 %	16 %	9 %	0 %

Nejvíce žen, 40 %, vnímá tuto roli jako druhou nejdůležitější. Následují 1., 3. a 4. místo s 35 %, 16 % a 9 %. Žádná žena neuvedla tuto roli jako nejméně důležitou.

Muži přisuzují roli muže věnujícího se dětem následující důležitost:

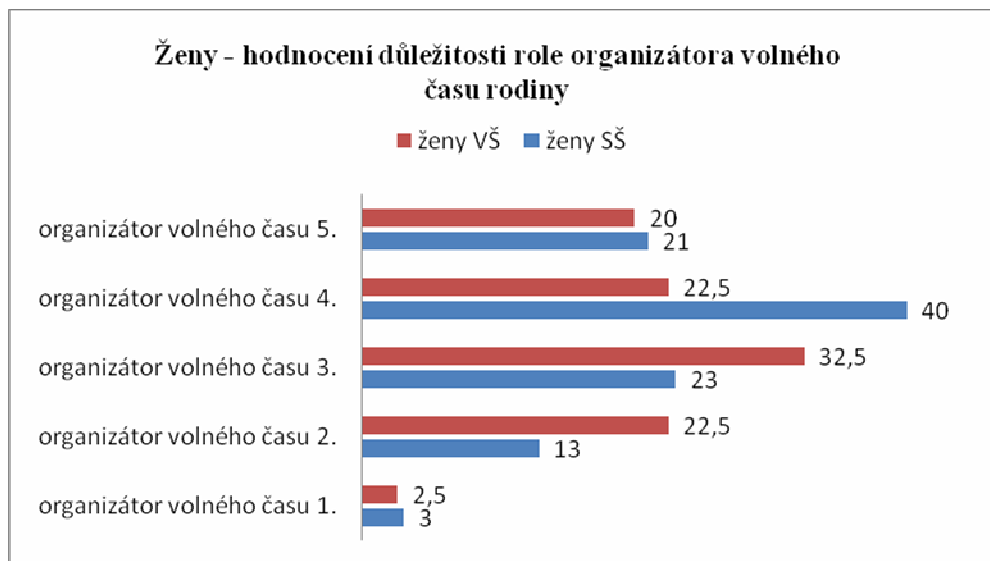
1. MÍSTO	2. MÍSTO	3. MÍSTO	4. MÍSTO	5. MÍSTO
28 %	41 %	22 %	8 %	1 %

U mužů je u jednotlivých pořadí důležitosti stejný sled jako u žen. Muži téměř ve stejném procentu případů jako ženy této roli přisuzují 2. místo v důležitosti. V porovnání s ženami považuje tuto roli za nejdůležitější o 7 % méně mužů. Na druhou stranu o 5 % více mužů roli vidí jako středně důležitou. 4. místo uvedlo u mužů i žen téměř stejné procento respondentů. Ze všech mužů uvedl pouze jeden z nich, že role muže pečujícího o děti je nejméně důležitá.

Organizátor volného času rodiny

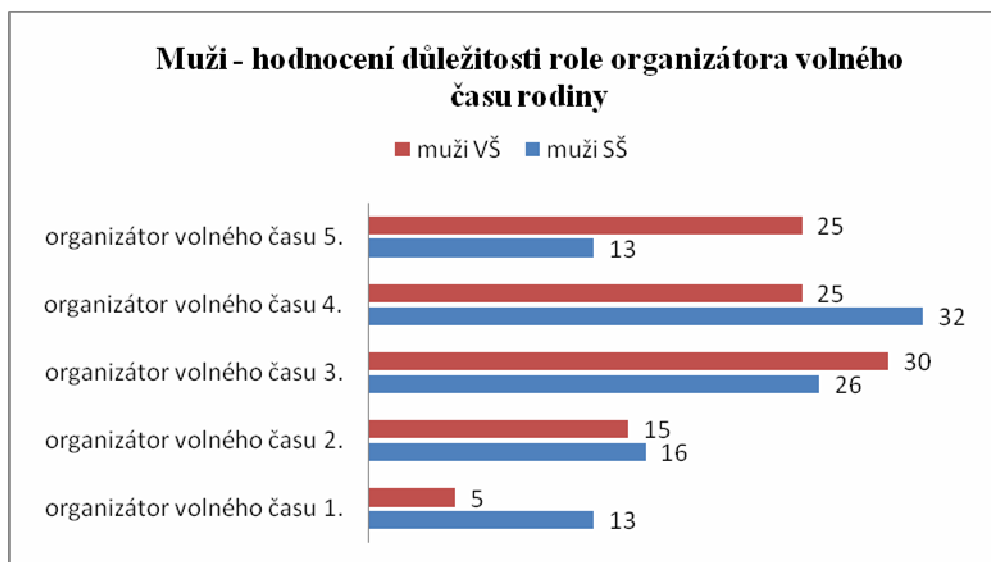
Největší procento VŠ žen, 32,5 % přisoudilo této roli muže třetí místo. Následující procentuální rozložení není příliš výrazné – shodně 22,5 % žen klade tuto roli na 2. a 4. místo, 20 % žen ji vidí jako nejméně důležitou. Jako nejdůležitější ji vidí pouze jedna dotázaná, tedy 2,5 % z tohoto souboru dotázaných. U SŠ žen bylo procentuální rozdělení mnohem výraznější. 40 % z nich dává tuto roli muže na předposlední místo, 23 % ji hodnotí jako středně důležitou, 21 % jako nejméně důležitou, 13 % jako druhou nejdůležitější a jen 2 dotázané (3 %) ji hodnotí jako nejdůležitější ze všech pěti rolí – viz graf 38.

Graf 38

30 % VŠ mužů uvedlo tuto roli jako středně důležitou. Shodně 25 % VŠ mužů ji uvádí na 4. a 5. místě. 15 % mužů ji uvedlo na 2. místě a jen jeden (5 %) hodnotí tuto roli jako nejdůležitější. SŠ vzdělaní muži mají poněkud odlišný náhled. 32 % dotázaných mužů přisoudilo této roli 4. příčku. 26 % má za to, že je to role středně důležitá. 16 % ji uvedlo na 2. místě a shodně 13 % SŠ mužů ji přisoudilo 1. a 5. místo – viz graf 39.

Graf 39

Rekapitulace, výsledná analýza hodnocení žen a mužů:

Ženy přisuzují roli organizátora volného času následující důležitost:

1. MÍSTO	2. MÍSTO	3. MÍSTO	4. MÍSTO	5. MÍSTO
4 %	17 %	27 %	32 %	20 %

Nejvíce žen, 32 %, přisoudilo této roli 4. místo. Druhá největší skupina žen, 27 % ji vnímá jako středně důležitou. Následuje 5., 2. a 1. místo s 20 %, 17 % a 4 % dotázaných žen.

Muži přisuzují roli organizátora volného času následující důležitost:

1. MÍSTO	2. MÍSTO	3. MÍSTO	4. MÍSTO	5. MÍSTO
10 %	15,5 %	28 %	29,5 %	18 %

Muži hodnotí tuto roli velice podobně jako ženy, se stejným pořadím. U mužů je však mezi 4. a 3. místem rozdíl pouze 1,5 %. Další procentuální zastoupení je téměř shodné, větší rozdíl lze zaznamenat u počtu respondentů, kteří hodnotili roli jako nejdůležitější – o 6 % více mužů než žen.

Pohled žen a mužů na důležitost rolí u ženy

HODNOCENÍ ŽEN

	1. MÍSTO	2. MÍSTO	3. MÍSTO	4. MÍSTO	5. MÍSTO
PROFESE	19 %	13 %	24 %	27 %	17 %
SPOLEČENSKÁ ANGAŽOVANOST	0 %	4 %	10 %	25 %	61 %
PÉČE O DOMÁCNOST	17 %	37 %	25 %	16 %	5 %
VÝCHOVA DĚTÍ	62 %	31 %	3 %	2 %	1 %
ORGANIZÁTORKA VOLNÉHO ČASU	1 %	15 %	38 %	30 %	16 %

HODNOCENÍ MUŽŮ

	1. MÍSTO	2. MÍSTO	3. MÍSTO	4. MÍSTO	5. MÍSTO
PROFESE	3 %	14 %	25 %	25 %	31 %
SPOLEČENSKÁ ANGAŽOVANOST	2 %	2 %	10 %	33 %	53 %
PÉČE O DOMÁCNOST	22 %	49 %	16 %	12 %	1 %
VÝCHOVA DĚTÍ	71 %	28 %	0 %	1 %	0 %
ORGANIZÁTORKA VOLNÉHO ČASU	1 %	8 %	51 %	26 %	14 %

Pohled žen a mužů na důležitost rolí u muže

HODNOCENÍ ŽEN

	1. MÍSTO	2. MÍSTO	3. MÍSTO	4. MÍSTO	5. MÍSTO
PROFESE	46 %	15 %	17 %	17 %	5 %
SPOLEČENSKÁ ANGAŽOVANOST	5 %	9 %	8 %	17 %	61 %
PÉČE O DOMÁCNOST	10 %	19 %	32 %	25 %	14 %
PÉČE O DĚTI	35 %	40 %	16 %	9 %	0 %
ORGANIZÁTOR VOLNÉHO ČASU	4 %	17 %	27 %	32 %	20 %

HODNOCENÍ MUŽŮ

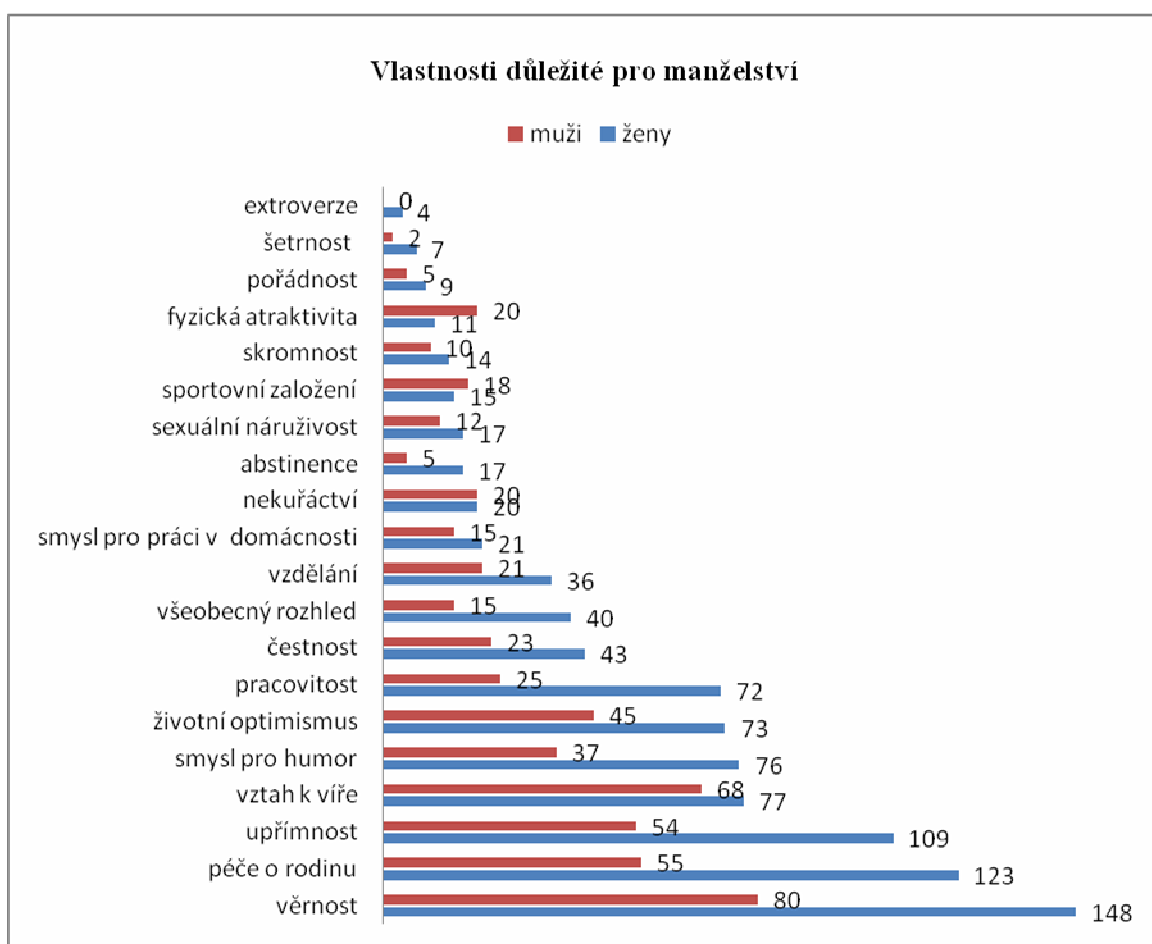
	1. MÍSTO	2. MÍSTO	3. MÍSTO	4. MÍSTO	5. MÍSTO
PROFESE	41 %	18 %	16 %	20 %	5 %
SPOLEČENSKÁ ANGAŽOVANOST	3 %	6 %	10 %	20 %	61 %
PÉČE O DOMÁCNOST	18 %	20 %	25 %	25 %	12 %
PÉČE O DĚTI	28 %	41 %	22 %	8 %	1 %
ORGANIZÁTOR VOLNÉHO ČASU	10 %	15,5 %	28 %	29,5 %	18 %

5.6.2.4 Čtvrtá otázka dotazníku

Ze dvaceti vlastností měli respondenti vybrat deset, které považují u partnera za nejdůležitější. Výčet všech vlastností a jejich bodové ohodnocení z pohledu žen i mužů ukazuje graf 40. Ženy uváděly jako nejdůležitější vlastnost věrnost (148 bodů), alespoň jeden bod této vlastnosti přidělilo 88 % žen (dále v textu bude tento údaj zaznačen vyjádřením v procentech bez dalšího komentáře). Jako druhou nejdůležitější považují ženy smysl pro péči o rodinu (123 bodů - 87%), třetí se umístila upřímnost (109 bodů – 74 %), čtvrtou nejdůležitější vlastností pro dotázané ženy je vztah k víře (77 bodů – 32 %), následuje smysl pro humor (76 bodů – 58 %), životní optimismus (73 bodů – 57 %), pracovitost (72 bodů – 63 %), čestnost (43 bodů – 36 %), všeobecný rozhled (40 bodů – 33 %) a desítku nejdůležitějších vlastností završuje vzdělání (36 bodů – 28 %).

Muži rovněž za nejdůležitější vlastnost považují věrnost (80 bodů), alespoň jeden bod jí přidělilo 87 % respondentů (dále v textu bude tento procentuální údaj zaznačen jen vyjádřením v procentech bez dalšího komentáře). Následuje vztah k víře (68 bodů – 57 %), smysl pro péči o rodinu je pro muže třetí nejdůležitější vlastností (55 bodů – 67 %), následuje upřímnost (54 bodů – 74 %), životní optimismus (45 bodů – 54 %), na šestém místě smysl pro humor (37 bodů – 56 %), pracovitost (25 bodů – 39 %), na osmém místě čestnost (23 bodů – 37 %), dále vzdělání (21 bodů – 33 %) a o desátou příčku se dělí fyzická atraktivita a nekuřáctví (shodně 20 bodů – 35 %).

Graf 40

U obou pohlaví se v hodnocení deseti nejdůležitějších vlastností objevily až na fyzickou atraktivitu a všeobecný rozhled stejné vlastnosti. Dokonce můžeme konstatovat, že pořadí nevykazuje velké rozdíly. U obou pohlaví bylo shodně nejvíce bodů přiděleno věrnosti. Stejně příčky u mužů i žen získaly pracovitost (7. místo) a čestnost (8. místo) Drobný posun lze zaznamenat u vlastností smysl pro péči o rodinu a upřímnost – u žen je pořadí 2. a 3. místo, u mužů 3. a 4. Stejná situace vznikla při bodování důležitosti smyslu pro humor

a životního optimismu – u žen je pořadí 5. a 6. místo, u mužů je pořadí opačné. Vzdělání u žen zaujímá 10. příčku, u mužů 9. příčku. Vztah k víře u žen skončil na 4. místě u mužů na 2. místě. Vraťme se ale zpět ke dvěma vlastnostem, které se u opačného pohlaví v deseti nejdůležitějších vlastnostech neobjevilo. Zmínili jsme, že se jedná o fyzickou atraktivitu a všeobecný rozhled. Velký rozdíl mezi muži a ženami můžeme bez překvapení zaznamenat v hodnocení důležitosti atraktivity. Muži tuto vlastnost bodovým hodnocením zařadili do důležitých vlastností, i když se počtem dosažených bodů umístila až na desátém místě. U žen se fyzická atraktivita umístila až na 17. místě (11 bodů - 12 % dotázaných žen). Všeobecný rozhled, jak už jsme popsali výše, zaujal u dotázaných žen 9. místo. U mužů se tato vlastnost netěšila tak velké pozornosti, spolu se smyslem pro práci v domácnosti byla v pořadí třináctá. Ani jeden z mužů nepovažuje za důležitou vlastnost extroverzi, z žen vybralo tuto vlastnost jako důležitou jen 3 %. Muži dále nejméně volili vlastnosti jako šetrnost (4 % dotázaných), abstinenci (7 %) a pořádnost (9 %). U žen další nejméně frekventovanou vlastností byla stejně jako u mužů šetrnost (7 %) a pořádnost (9,5 %). Abstinence v bodování u žen zaujala třináctou příčku (v hodnocení jí dalo alespoň jeden bod 15 % žen).

5.6.2.5 Pátá otázka dotazníku

V souvislosti s pátou otázkou jsme se dotázali respondentů, co by je donutilo partnera opustit nebo se s ním rozvést. Pro 6 žen (6 %) a 5 mužů (9 %) je rozvod buď nepřípustný, (připouštějí rozluky) nebo jen v extrémním případě.

Ve skupině žen se nejčastěji mezi odpověďmi objevovala nevěra, týrání či násilí, alkoholismus, drogy nebo jiné závislosti, nedůvěra, nezáměr o rodinu či zanedbávání rodiny, nesoulad (soustavné nepochopení, konflikty, nespokojenost ve vztahu), špatné zacházení s dětmi, agresivita. Přesné procentuální zastoupení ukazuje graf 41. Méně než 10 % získaly tyto odpovědi: nezáměr (o) partnera, lhaní, neupřímnost, odcizení, psychické poruchy, sobeckost, nezodpovědnost, lenost, lhostejnost, žárlivost, spáchání násilného trestného činu, partnerova iniciativa pro rozvod, neschopnost postarat se o rodinu, podvody. Další okolnosti či vlastnosti, které ženy jmenovaly: stálá kritika, pesimismus, nevyrovnanost, nerespektování, nakažlivá nevyléčitelná nemoc, dlouhodobá neschopnost najít si práci, pokud svazek nenaplnuje potřeby partnerů, podceňování, zadlužení a neschopnost hospodařit s penězi, ztráta zájmu řešit problémy, neschopnost postarat

se o rodinu, ztráta fyzické přitažlivosti, netolerantnost, neschopnost komunikovat, nerovnocenný vztah, absolutní partnerova dominance, nesamostatnost.

Graf 41

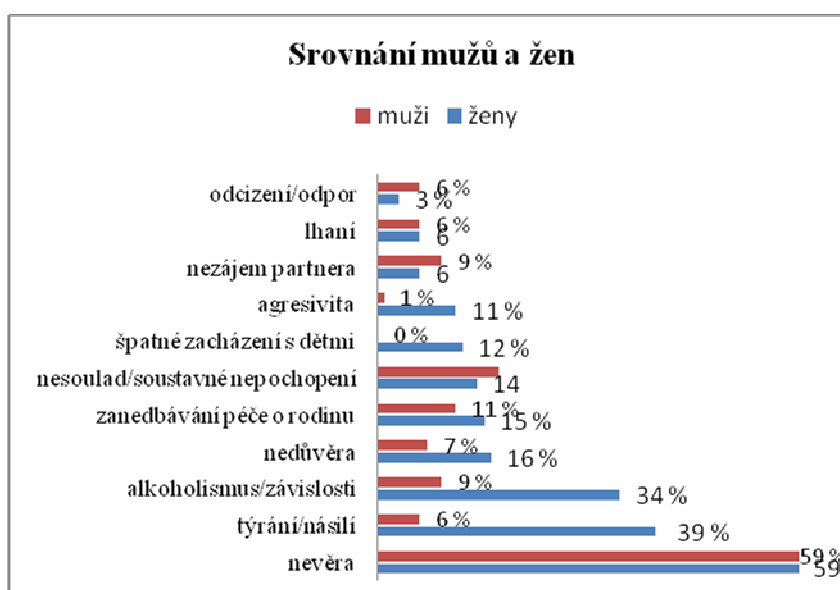
Muži v odpovědích na stejnou otázku nejčastěji uváděli nevěru, nesoulad či dlouhotrvající neshody a neochotu řešit problémy, zanedbávání péče nebo nezájem o rodinu. Méně než 10 % získaly tyto odpovědi: alkoholismus, nezájem partnera, nedůvěra, týrání a násilí, lhání a podvody, odcizení či vzájemný odpor, levicové zaměření partnerky, extrémní změna názorů, poškozování rodiny, nesdílení víry. Mezi další okolnosti ke zvážení setrvání ve svazku muži uváděli nespolehlivost, neupřímnost, panovačnost, chladnost, nečestnost, žárlivost, výčitky, ohrožení na životě, a agresivitu. Procentuální vyjádření podstatných okolností naznačuje graf 42.

Graf 42

Ženy i muži shodně v 59 % uvedli jako možný důvod rozvodu nebo opuštění partnera nevěru, a přibližně stejné je u mužů i žen vnímání závažnosti nesouladu či soustavného nepochopení (ženy 14 %, muži 17 %) a zanedbávání péče o rodinu (ženy 15 %, muži 11 %). Ženy dále za nejvíce problematické považují týrání či násilí, alkoholismus nebo jiné závislosti, muži tyto okolnosti uvádějí v nízkém počtu případů. Nedůvěra je pro ženy v 16 % důvodem pro zvážení setrvání ve svazku, u mužů jen v 7 %. Lhaní muži a ženy uvádějí shodně v 6 %. Velký rozdíl vnímání mezi ženami a muži lze spatřit v jejich hodnocení protějšku v případě agresivity a špatného zacházení s dětmi. Ženy uvádějí agresivitu v 11 % jako důvod pro rozvod nebo opuštění partnera, u mužů tvoří jen 1 %. Špatné zacházení s dětmi uvedlo 12 % žen, u mužů se tato varianta nevyskytla. Graf 43 představuje shodná a rozdílná vyjádření mužů a žen u podstatných případů.

Graf 43

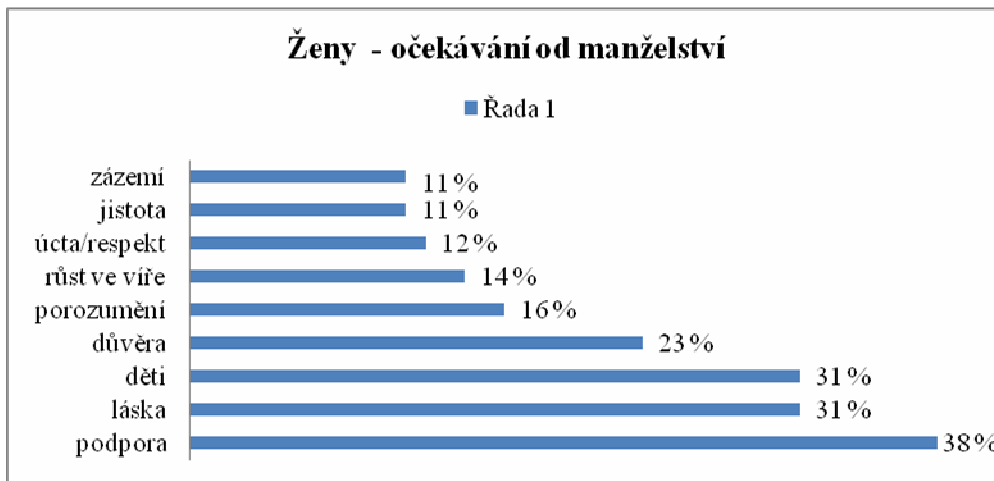
5.6.2.6 Šestá otázka dotazníku

Otázkou šestou jsme zjišťovali očekávání respondentů od manželství. Ženy nejčastěji uváděly podporu (oporu), lásku, děti, důvěru, porozumění, růst ve víře, jistotu, zázemí a úctu. Dále od manželství očekávají toleranci, přátelství (partnerství), pomoc, humor (zábavu), společně strávené chvíle, intimitu (sex), rovnocennost, společné plánování, věrnost, naplnění, osobnostní rozvoj, bezpečí, celoživotní vztah, upřímnost, pohodu,

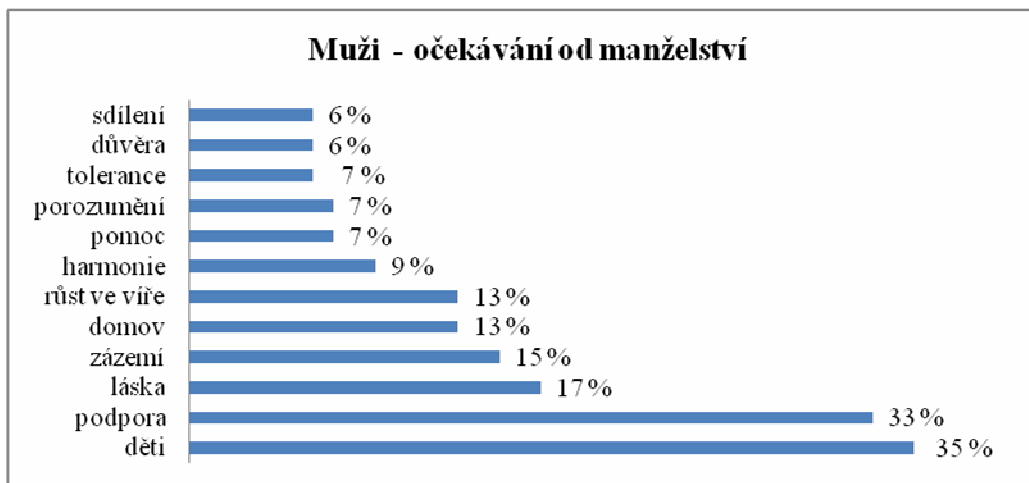
spokojenost, upřímnost a další atributy, které se objevily v odpovědích jen jednou. Graf 44 představuje přehledné zastoupení odpovědí.

Graf 44

Muži očekávají děti (starost o ně, výchovu), podporu (oporu), lásku, zázemí, harmonii, růst ve víře, rodinu, porozumění, pomoc, domov, důvěru, sdílení, toleranci. Dále uvádějí naplnění, oddanost, společné trávení času, sex, jistotu, věrnost, spokojenost, stabilitu a další vlastnosti, které se objevily v odpovědích jen jednou. Přehled podává graf 45.

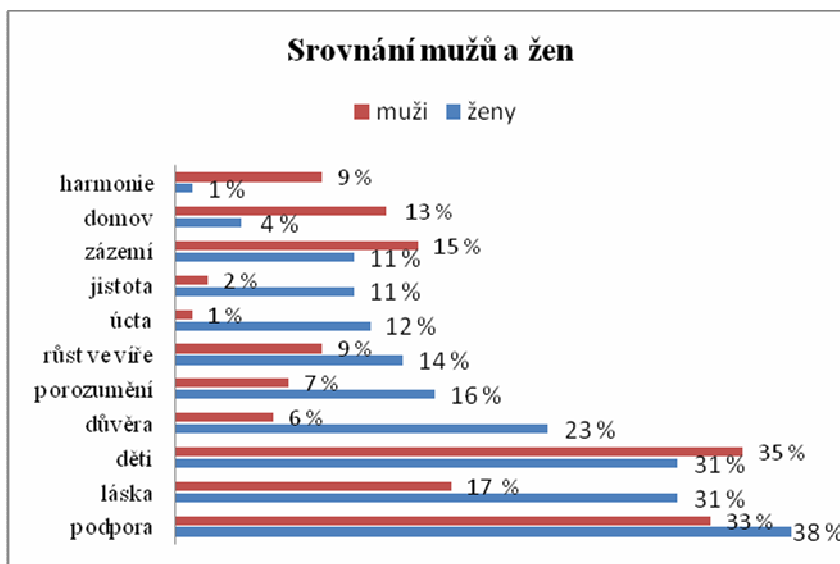
Graf 45

Muži i ženy očekávají od manželství shodně podporu, děti a lásku. Ženy na rozdíl od mužů kladou větší důraz na důvěru, jistotu, porozumění, toleranci a úctu. Muži vyzdvihují ve vztahu harmonii, hledají v manželství zázemí a domov. Věřící respondenti

očekávají, že budou společně prožívat svou víru (ženy 16 %, muži 13 %). V grafu 46 je zaznačeno srovnání mužů a žen z hlediska jejich očekávání od manželství.

Graf 46

Ve čtvrté kapitole bylo pojednáno o očekáváních mužů a žen. Mimo jiné jsme uvedli, že muž chápe manželství jako pohodlnou a bezpečnou základnu, ze které si odchází, kam se mu zachce. Pro muže není obvykle v jeho hodnotách láska na prvním místě. Spíše je to jeho pracovní uplatnění nebo oblast, ve které může získat co nejvíc obdivu. Láska je v životě muže spíše druhořadou záležitostí. Domov a zázemí, tedy bezpečnou základnu, uvedlo celkem 28 % respondentů, lásku 17 %. Mohli bychom konstatovat, že teorie předložená v první části práce byla v tomto bodu potvrzena výzkumným šetřením.

V souvislosti s očekáváním žen jsme uvedli, že žena očekává, že bude moci s manželem prožívat pocit bezpečí, důvěřovat mu a spolehnout se na něj, že jí bude oporou. Žena očekává duševní porozumění, tedy otevřenost ve svém projevu, bez obav, že by byla nějak nepochopena nebo zesměšněna. Pro ženy je ve vztahu nepostradatelná láska... potřebují proto, aby jim muž vyjadřoval svou lásku všemi dostupnými prostředky. Důvěru uvedly dotázané ženy ve 23 % případů, oporu (podporu) očekává 38 % žen, porozumění 16 % a lásku 31 % žen. Jedná se o čtyři z pěti nejčastěji uváděných odpovědí na šestou otázku dotazníku.

Na závěr analýzy této otázky uvedeme některé výroky respondentů, které reflektují různorodé pohledy na manželství. „Manželství je dle mé úvahy a zkušenosti přežitá organizace, která nutí osobnosti setrvávat v daném slibu bez ohledu na měnící se potřeby, přání a okolnosti. Nevěřím, že by dva lidé měli být spolu déle, než vyčerpají svůj vzájemný

potenciál. Růst osobnosti by neměl záviset na omezeních potřebami druhého dospělého člověka. Zdravé, silné a naplňující vztahy lze pěstovat především bez záruk závislosti na smlouvách a slibech, které trvají, ačkoli se lidé mění“.

(rozvedená žena, bez partnera, 30 let, tradiční uspořádání v primární rodině)

„Od manželství neočekávám nic, žiji s přítelem ve volném vztahu a i přes mé těhotenství se nechystáme do manželství, očekávám pouze to, co by měl řádný vztah nabízet (podporu, oporu, společná péče o rodinu, ale i o domácnost.“

(žena, s partnerem ve společné domácnosti, 27 let, tradiční uspořádání v primární rodině)

„Manželství pro mne nic neznamená – je to jen kus papíru. Co očekávám od vztahu? věrnost, oporu, lásku, porozumění, pocit, že se na něho můžu spolehnout, lásku.“

(žena, s partnerem ve společné domácnosti, vychovávána jen matkou, 21 let)

„Já se vdám, až v tom případě, že budeme chtít založit rodinu (budu těhotná), dřív ne, protože si myslím, že k tomu jinak není důvod, svého muže miluji i bez papíru. Potom od manželství očekávám pevné zázemí, oporu v tom druhém, klidný a spokojený rodinný život vytvořený na základě lásky, tolerance a ochotě se na všem domluvit.“

(žena, s partnerem nežijí ve společné domácnosti, 21 let, tradiční uspořádání v primární rodině)

„Manželství vnímám jako dar, ve kterém se mohou oba partneři rozvíjet. Navzájem se o sebe opřít, být takoví, jací jsou, mít stejné cíle, na kterých se oba snaží pracovat a směřovat vždy výše k Bohu.“

(vdaná žena, 21 let, tradiční uspořádání v primární rodině)

„Bude to svazek dvou rovnocenných partnerů, kteří se budou navzájem podporovat, milovat, pomáhat si, věřit si, budou si věrní... budou se starat o svůj vztah a o rozvíjení vztahu s Bohem a lidmi.“

(žena, s partnerem nežijí ve společné domácnosti, 20 let, tradiční uspořádání v primární rodině)

„Očekávám, že najdu ženu, která mě bude okrádat o moji svobodu a můj klid a já ji za to budu vděčný...“

(muž, bez partnerky, 21 let, tradiční uspořádání v primární rodině)

„Smysluplně prožitý společný život v rodině, ve službě druhým (zvláště v církvi) a společná cesta ke svatosti“, na které si budeme jeden druhému oporou.“

(muž, s partnerkou nežijí ve společné domácnosti, 23 let, demokratické uspořádání v primární rodině)

5.7 Ověřování hypotéz

Při vyhodnocování strukturovaného dotazníku vybraného vzorku respondentů jsme dospěli k výsledkům, které nyní použijeme jako relevantní výstup pro ověření platnosti vyslovených hypotéz.

Hypotéza H1 – Muži častěji než ženy inklinují k rozdělení rolí – muž zabezpečuje činnosti spojené s finančním zajištěním rodiny a hospodařením, žena pečuje o domácnost – byla potvrzena.

Z uvedených výsledků vyplývá, že podle provedeného výzkumu muži sice nikoliv ve většinovém pohledu, ale ve větší míře než respondenti ženského pohlaví mají sklon přisuzovat muži roli „hospodáře domácnosti“, toho, který se primárně stará o vydělávání peněz, placení účtů a obecně hospodaření rodiny. Z výzkumu vyplývá, že muži ve větší míře než ženy vidí uvedené domácí práce jako ženské práce a jsou méně ochotni se zapojit do jejich vykonávání. Ač se nejedná o nějaký propastný rozdíl, hypotéza se tímto potvrzuje. V analýze výsledků – tabulka 4 a 5.

Hypotéza H2 – Ženy považují roli profesně úspěšné a uznávané ženy za důležitější než muži - byla potvrzena.

Nejvíce žen (27 %) uvedlo profesní růst ženy na předposlední místo, nejvíce mužů (31 %) uvedlo tuto roli jako nejméně důležitou. Pouze 3 % mužů hodnotí profesi ženy jako nejdůležitější. Ženy samy v 19 % uvedly, že profese ženy je nejdůležitější, což je přibližně 6x více než hodnotí muži.

Hypotéza H3 – Čím vyšší ukončené vzdělání, tím rovnoměrněji (demokratičtěji) jsou rozděleny role v rodině – byla potvrzena.

Výsledky ukazují, že téměř ve všech činnostech v rodině kladou vysokoškolsky vzdělaní respondenti než středoškolsky vzdělaní větší důraz na to, aby řešili záležitosti oba partneři. V průměru chtějí činnosti vykonávat společně VŠ vzdělaní respondenti o 7% více než SŠ vzdělaní respondenti. Bližší analýza – graf 18.

Hypotéza H4 – V pohledu mužů a žen na organizaci volného času rodiny je hodnocen jako důležitější muž - nebyla potvrzena.

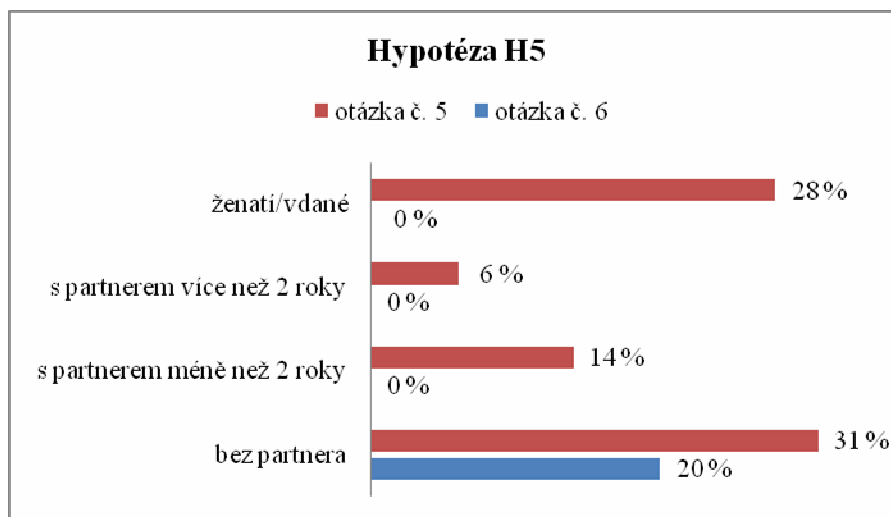
Nejvíce mužů i žen shodně uvádí roli organizátorky na třetím místě, role muže jako organizátora byla oběma skupinami respondentů vyhodnocena jako čtvrtá, předposlední v důležitosti

Hypotéza H5 – Čím delší je společné soužití partnerů, tím jasnější a konkrétnější je představa o manželství a okolnostech, které by svazek mohly narušit - nebyla potvrzena.

U páté otázky (okolnosti, které by mohly vést ke zvažení setrvání ve svazku) ženy bez partnera nedokázaly odpovědět v 17 % případů, u šesté otázky (očekávání od manželství) nemělo konkrétní představu 10 % žen. 5 % žen s partnerem ve svazku méně než dva roky u páté otázky nevědělo jak odpovědět, k šesté otázce se jasně vyjádřily všechny ženy v této kategorii. Ženy s partnerem ve svazku trvajícím dva a více let neměly problém na tyto dvě otázky odpovědět. Vdané ženy neměly v páté otázce příliš jasno ve 12 % případů, odpovědět na šestou otázku jim nedělalo potíže.

Muži bez partnerky nedokázali odpovědět v páté otázce ve 14 % případů, u šesté otázky v 10 %. Muži s partnerkami ve svazku méně než dva roky neměli v 9 % jasnou představu, jak odpovědět na pátou otázku, šestá otázka byla všemi respondenty v této kategorii zodpovězena. 6 % mužů v partnerském vztahu dva a více let nevědělo, jak odpovědět na pátou otázku, konkrétní představu o očekávání od manželství měli všichni dotázaní v této kategorii. Ženatí muži kupodivu v otázce páté neměli jasno v 16 % případů, šestá otázka byla zodpovězena bez problémů.

Graf 47 - Procentuální zastoupení respondentů, kteří odpověděli na otázku č. 5 a 6 „nevím“ nebo uvedli, že nemají konkrétní představu.

Hypotéza by byla potvrzena pouze u otázky šesté, tedy očekávání od manželství. Zde neměli skutečně jasnou představu pouze jedinci bez partnera. Jelikož však hypotéza zahrnuje i okolnosti narušující svazek (v dotazníku otázka pátá) a ženatí/vdané neměli jasnou představu ve 28 %, pak musíme prohlásit hypotézu za nepotvrzenou.

Hypotéza H6 – Ženy častěji než muži považují věrnost za nejdůležitější vlastnost - byla potvrzena.

Ve čtvrté otázce dotazníku uvedlo 88 % žen a 87 % mužů věrnost mezi nejdůležitější vlastnosti. Rozdíl je sice minimální, ale lze konstatovat platnost hypotézy.

5.8 Zhodnocení výzkumu

Díky údajům získaných od respondentů jsme mohli provést analýzu rozdělení činností v domácnosti a rozhodovacích pravomocí mezi muže a ženy, dále zjistit, které role jsou pro obě pohlaví důležité, jaké vlastnosti partnera ženy a muži preferují a v neposlední řadě nahlédnout do chápání manželství a očekávání od manželství u mladých lidí ve věku 20 – 30 let.

V rozboru rozdělení činností v domácnosti mezi muže a ženy jsme mohli zjistit, že přetrvává tradiční přístup. Vzdělání ani délka soužití významně neovlivňují pohled respondentů. Nutno říci, že u dotazovaných je velká tendence k volbě společného podílu na činnostech v domácnosti. Existují ale určité oblasti, které lze považovat za doménu muže, jako rozhodování o svém zaměstnání a dalším vzdělání, menší i větší opravy v domácnosti či komplexní péče o vozidlo. Nebude jistě těžké odhadnout, které oblasti byly označeny jako doména ženy - rozhodování o svém zaměstnání a dalším vzdělání, plánování jídelníčku, příprava jídla, praní, žehlení, ukládání čistého prádla, převlékání ložního prádla, mytí oken nebo čištění sporáku. Vysoké procento respondentů v souvislosti s péčí o děti volilo variantu společného zastávání této role, přece jen však druhou nejčastější volbou byla jako vykonavatelka žena. Jedná se především o rozhodování o antikoncepci, koupání a přebalování dětí a péče o děti, když jsou nemocné.

V hodnocení pěti rolí ženy se muži i ženy shodli ve svém pohledu na nejdůležitější roli ženy jako vychovatelky dětí. Totožný pohled mají obě pohlaví i na další dvě role – pečovatelky o domácnost a organizátorky volného času rodiny. Těmto dvěma rolím bylo prisouzeno druhé a třetí místo v důležitosti. Ženy přece jen výše než muži hodnotí svou profesní kariéru, i když jí ženy přiřkly předposlední místo na pětibodové stupnici. Pouhých 15 % dotázaných VŠ vzdělaných žen považovalo profesní růst za nejdůležitější. I přesto, že se zvyšuje procento VŠ vzdělaných žen a existuje jejich vyšší šance na dobré profesní uplatnění a budování kariéry, stále hodnotí výchovu dětí výše než profesi.

V hodnocení pěti rolí muže se ženy i muži shodli ve svém pohledu na tu nejdůležitější, kterou je jeho kariéra a s tím spojené ekonomické zajištění rodiny. Obě pohlaví hodnotí roli muže věnujícího se ve volném čase dětem jako druhou nejdůležitější. Vnímají tak nezastupitelnou roli obou rodičů na výchově a péči o děti. Ženy mají přece jen jasnější představu o třetí nejdůležitější roli muže – chtěly by, aby se i muž věnoval domácnosti. Muži mají pohled na další dvě role poněkud vyrovnanější. Stejně důležitou považují jak starost o domácnost, tak starost o náplň volného času rodiny (tyto role jsou na společném třetím místě). Společenskou angažovanost považují muži i ženy u obou pohlaví jako nejméně důležitou.

Ženy i muži mají velice podobný pohled ve smyslu očekávání určitých vlastností od svého protějšku. U svého partnera/partnerky považují za nejdůležitější věrnost, smysl pro péči o rodinu, upřímnost, smysl pro humor, životní optimismus, pracovitost, čestnost a vzdělání. Věřící lidé v seznamu deseti nejdůležitějších vlastností uvádějí i vztah k víře. Ženy na rozdíl od mužů ještě od svého protějšku očekávají všeobecný rozhled. Muži na rozdíl od žen považuje za jednu z nejdůležitějších vlastností nekuřáctví a jako další z kritérií, které považují za důležité, je fyzická atraktivita partnerky.

U respondentů jsme se snažili také zjistit, co by mohlo zapříčinit kolaps jejich vztahu nebo manželství. Ženy nejčastěji uváděly nevěru, týrání, alkoholismus, drogy či další závislosti, nedůvěru, nezáměr o rodinu, partnerský/manželský nesoulad, špatné zacházení s dětmi a agresivitu. Muži se nejčastěji domnívali, že příčinou rozpadu vztahu by mohla být nevěra, nesoulad a neshody, neochota řešit problémy, zanedbávání péče o rodinu nebo nezáměr o ni.

Bylo zajímavé sledovat, jaká slova užívali muži a ženy nejčastěji, aby popsali svoje očekávání od manželství. Obě skupiny respondentů shodně očekávají podporu, děti a lásku. Ženy více než muži vnímají potřebu cítit ve vztahu důvěru, jistotu, porozumění, toleranci a úctu. Pro muže je zase důležitá harmonie, očekávají, že spolu se ženou vytvoří zázemí a domov. Pro některé mladé lidi je manželství přežitá instituce, jiní považují manželství za svátost.

Mohli bychom ze získaných údajů provést rozbor vlivů dalších proměnných a kritérií, máme zde ovšem limitovaný prostor, který nám nedovoluje širší záběr problematiky. Získané a vyhodnocené údaje však skýtají příležitost zjistit, jak současná generace 20 – 30 letých mladých lidí nahlíží na instituci manželství a další záležitosti, které jsou s partnerským vztahem spojené.

ZÁVĚR

Téma manželství a rolí v manželství jsem si pro svou diplomovou práci vybrala především pro jeho mnohotvarost a v naší společnosti značně rozporuplné vnímání. Někteří velmi vehementně prohlašují manželství za přežitek a preferují kohabitaci, jiní se manželství naopak nezřikají, nevnímají ho jako něco zastaralého a sňatek chápou jako celoživotní závazek. Pokud nahlédneme do chápání manželství v jiných kulturách, náboženstvích nebo dějinných epochách, objevujeme často názory zcela cizí naší společnosti. Tato odlišnost pohledů je ale zastoupena i v naší době a naší kultuře, pokud vnímáme, jak chápou manželství různé vědní obory (psychologie, sociologie, antropologie, gender studies...) nebo světonázory (evoluce kontra kreacionismus). Je nemožné v jednom díle, natož tak svým rozsahem omezeném, jako je diplomová práce, podat komplexní pohled na tuto problematiku. Proto se o to má práce ani nepokouší, ale snaží se být příspěvkem do této diskuse, se snahou postihnout alespoň základní pohledy.

Uvedli jsme, že genderové stereotypy přisuzují ženám i mužům určité role a vlastnosti podle jejich příslušnosti k danému pohlaví. Od muže se očekává, že bude finančně zabezpečovat rodinu, starat se o tzv. „chlapské práce“, od ženy se očekává péče o domácnost a její členy, podřízenost vůči manželovi, zaměstnání pro ni nemá být prioritní. Na základě antropologických poznatků, které například přinesla Meadová, se můžeme přesvědčit, že vlastnosti a činnosti, které západní kultura nazývá „typicky ženské“ nebo „typicky mužské“ jsou najednou velmi relativní.

Společnost považuje mužství a ženství za biologicky daný fakt, se kterým se rodíme, tedy jaké máme schopnosti, povinnosti a také to, co od nás okolí očekává. V sociologii však jde o to oddělit nepochybnou složku (přírozenou, tedy pohlaví) od kulturně a sociálně podmíněné složky (gender). Hovořili jsme také o tom, že ženství a mužství je determinováno nejen biologicky, ale i psychologicky a sociokulturně. Zjistili jsme, že na diferencované chování mužů a žen má vliv genetická výbava, hormonální systém a strukturální rozdíly mozku. Další faktory, které chování ovlivňuje, jsou mimo jiné výchova, identifikační vzor, socializace, enkulturace, školní či pracovní prostředí, vrstevníci, masmédiá či církevní příslušnost.

Historický a antropologický vhled nám dává tušit, jaké podoby a vývoj manželství mělo a má, jak bylo nahlíženo na věrnost, rozvody či jaké postavení měla žena v manželství. Můžeme tak hovořit o volných vztazích v kmenové organizaci, manželství únosem, koupí

nebo výměnou či různých typech monogamních, polygamních svazků nebo typů podle rezidence páru.

Stěžejní částí mé práce byl výzkum a jeho následná analýza. Snažila jsem se v něm zjistit pohled soudobé generace mladých lidí (20-30 let) na manželství. Musím konstatovat, že jsem neočekávala, jak tradiční pohled zastávají dnešní postmoderní lidé a to bez výraznějších rozdílů ve vzdělání či délce svého soužití s partnerem. K mému překvapení se dokonce pohledy nelišily nijak zásadně ani mezi muži a ženami. Obě pohlaví vidí, víceméně stejně jako jejich rodiče, roli muže jako živitele rodiny a jeho zastoupení v domácích pracích především okolo automobilu, větších či menších oprav. Kladou důraz na jeho kariéru a vztah k dětem. Muži i ženy samy sebe vnímají především jako pečovatelky o děti a domácnost a jako tu, kdo bude vykonávat většinu domácích prací. Snad přece jen o něco více ženy inklinují k rovnoměrnějšímu rozdělení domácích prací než muži, ale nejedná se o žádné zásadní rozdíly.

Pro mne osobně byla diplomová práce i výzkum sice náročný, ale velice podnětný projekt. Měla jsem možnost více proniknout do odborné reflexe manželství i vnímat rozmanitost názorů na tuto problematiku. Práce na výzkumu i textu teoretické části byly nejednou podnětem k plodným výměnám názorů s mým manželem. Z ohlasů respondentů výzkumu vím, že jsme nebyli jediní, kteří na základě výzkumu (vyplnění dotazníku) zahájili velké rozpravy na téma manželství a rolí v něm. Pokud má práce vyvolala takovéto diskuze, považuji to za jistý dílčí úspěch svého snažení.

LITERATURA

Knižní publikace

BAKALÁŘ, E., et al. *Průvodce rozvodem*. Praha : NLN, 1996. ISBN 80-7106-157-3.

CANARY, D.J., EMMERS-SOMMER, T. M. *Sex and Gender Differences in Personal Relationships*. New York : The Guildford Press, 1997. ISBN 1-57230-322-0.

CARNEGIE, D. *Jak získávat přátele a působit na lidi*. Bratislava : Medzinárodná účasťinná spoločnosť BRADLO, 1991. ISBN 80-7127-026-1.

COLE, E. L. *Komunikace, sex a peníze*. 3. vydání. Brno : Postilla, 2001. ISBN 80-86442-04-7.

CRABB, L. *Muž a žena*. Praha : Návrat domů, 1997. ISBN 80-85495-72-4.

ČERMÁKOVÁ, M. *Rodina a měnící se gender role – sociální analýza české rodiny*. Praha : Sociologický ústav AV ČR, 1997. ISBN 80-85950-42-1.

ČERMÁKOVÁ, M. *Sborník překladů z evropské a americké feministické sociologie*. Praha : Sociologický ústav AV ČR, 1993.

ČIHOVSKÝ, J. *Úvod do sociologie*. Olomouc : Andragogé, 2002. ISBN 80-244-0384-6.

DOBSON, J. *Žena si přeje, aby jí muž rozuměl*. Praha : Návrat domů, 1998. ISBN 80-85495-79-1.

DUDA, D., MOSKALA, J. *Evangelium pro dnešek*. Praha : Advent-Orion, 2002. ISBN 80-7172-409-2.

EKH, R. *Dva budou jedno*. Brno : Slovo života, 2002. ISBN 978-80-85891-98-0.

ELSHTAINOVÁ, J.B. *Veřejný muž, soukromá žena*. Praha : Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1999. ISBN 80-86130-07-X.

ERIKSEN, T.H.: *Sociální a kulturní antropologie*. Praha : Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-465-6.

FAFEJTA, M. *Úvod do sociologie sexuality*. Věrovany : Nakladatelství Jan Piskiewicz, 2004. ISBN 80-86768-06-6.

FIALOVÁ, L. et al. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha : Slon, 2000. ISBN 80-85850-87-7.

FRANK, M. *Malá archa moudrosti a bláznovství*. Praha : KMa,s.r.o., 2008. ISBN 978-80-7309-646-5.

GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno : Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.

GOFF, J. *Encyklopedie středověku*. Praha : Vyšehrad, 2002. ISBN 80-7021-545-3.

- GRAY, J. *Mars a Venuše se mají rádi*. Práh, 1997. ISBN 80-85809-78-8.
- GROLLOVÁ, I. a kol. *Encyklopedie mladého manželství*. Praha : Lidové nakladatelství, 1989. ISBN 80-7022-017-1.
- HOLOUŠOVÁ, D. *Jak psát diplomové a závěrečné práce*. Olomouc : Univerzita Palackého, 2000. ISBN 80-7067-841-0.
- HORSKÝ, J., SELIGOVÁ, M. *Rodina našich předků*. Praha : NLN, 1997, ISBN 80-7106-195-6.
- CHALOUPKOVÁ, M., ŠALAMOUNOVÁ, P. *Postoje k manželství, rodičovství a k rolím v rodině v České republice a v Evropě*. 1. vydání. Praha : Sociologický ústav AV ČR, 2004. ISBN 80-7330-062-1.
- CHRÁSKA, M. *Empirická pedagogická šetření a jejich statistické vyhodnocování*. Olomouc : Univerzita Palackého, 1988.
- CHRÁSKA, M. *K současným trendům pedagogického výzkumu ve světě*. Olomouc : Vydavatelství Univerzity Palackého, 1995. ISBN 80-7067-469-5.
- CHRÁSKA, M., JANÁK, V. *Statistika pro pedagogy: pro studující oboru pedagogiky*. Olomouc : Univerzita Palackého, 1990. ISBN 80-7067-204-8.
- KATZ, E. *Bud' silným mužem! Takovým, jakého ženy chtějí mít*. Praha : Práh, 2008. ISBN 978-80-725202-6.
- KELLER, J. *Úvod do sociologie*. Praha : Sociologické nakladatelství, 1995. ISBN 80-85850-06-0.
- KIMPLOVÁ, T. *Základy psychologie manželského a rodinného soužití*. Ostrava : Ostravská univerzita, 2008. ISBN 978-80-7368-619-2.
- KLABOUCH, J. *Manželství a rodina v minulosti*. Praha : Orbis, 1962. ISBN 11-080-62.
- KOPIČKOVÁ, B. *Historické prameny k studiu postavení ženy v české a moravské středověké společnosti*. Praha : Historický ústav, 1992. ISBN 80-85268-11-6.
- KRATOCHVÍL, S. *Manželská terapie*. Praha : Portál, 2000. ISBN 80-7367-048-8.
- KŘIVOHLAVÝ, J. *O šťastném manželství*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2005. ISBN 978-80-7192-765-5.
- KUPKA, M. *Vybrané kapitoly z kulturní antropologie*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. ISBN 978-80-244-1848-3.
- LEMAN, K. *Sourozenecké konstelace*. 2. vyd. Praha : Portál, 2000. ISBN 80-7178-430-3.
- LENDEROVÁ, M. *K hříchu i k modlitbě. Žena v minulém století*. Praha : Mladá fronta, 1999. ISBN 80-204-0737-5.

- MÁCHOVÁ, J. *Duševní hygiena rodinného života*. Praha : Avicenum, 1974. ISBN 08-079-74.
- MARHOUNOVÁ, J. *Miluji, tedy jsem*. Praha : Avicenum, zdravotnické nakladatelství, n.p. 1986. ISBN 08-066-86.
- MASARYK, T.G. *Mnohoženství a jednoženství*. 2. nezměněné vydání. Praha : Nakladatel B. Kočí, 1925.
- MEAD, M. *Male and Female: A study of the sexes in a changing World*. London: V. Gollancz, 1949.
- MLČÁK, Z. *Vybrané kapitoly z psychologie manželství a rodiny*. Ostrava : Ostravská univerzita, 1996. ISBN 80-7042-452-4.
- MOŽNÝ, I. *Kapitoly ze sociologie rodiny*. Brno : Univerzita J.E. Purkyně, 1987.
- MOŽNÝ, I. *Rodina vysokoškolsky vzdělaných manželů*. Brno : Univerzita J.E. Purkyně, 1983. ISBN 55-993-83.
- MURPHY, R.F. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha : SLON, 2004. ISBN 978-80-86429-25-0.
- NAKONEČNÝ, M. *Psychologie osobnosti*. Praha : Academia, 1995. ISBN 80-200-1289-3.
- NAKONEČNÝ, M. *Základy psychologie*. Praha : Academia, 1998. ISBN 80-200-1290-7.
- NEUMANN, S.K. *Dějiny ženy*. Praha : Otakar II., 1999. ISBN 80-86355-03-9.
- OAKLEY, A. *Pohlaví, gender a společnost*. Praha : Portál, 2000. ISBN 80 – 7178-403-6.
- PARSONS, R. *K jádru úspěchu*. Praha : Návrat domů, 2004. ISBN 80-7255-094-2.
- PLACHETKA, J. *Velká encyklopedie citátů a přísloví*. Praha : Academia, 1999. ISBN 80-200-0712-1.
- PLHÁKOVÁ, A. *Učebnice obecné psychologie*. Praha : Academia, 2005. ISBN 80-200-1387-3.
- PLZÁK, M. *Poruchy manželského soužití*. Praha : SPN, 1988.
- PONĚŠICKÝ, J. *Fenomén ženství a mužství*. Praha : Triton, 2004. ISBN: 80-7254-374-1.
- PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika 3., přepracované a aktualizované vydání*. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7367-047-X.
- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník. 4., aktualizované vydání*. Praha : Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.
- REJMAN, L. *Slovník cizích slov*. Praha : SPN, 1971.

SKARUPSKÁ, H. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. ISBN 80-244-1509-7.

SKUPNIK, J. *Panoráma biologické a sociokulturní antropologie : 7, Manželství a sexualita z antropologické perspektivy*. Brno : Nadace Universitas Masarykiana, 2002. ISBN 80-86258-27-0.

SMALLEY, G. *Kdyby jen muž věděl... co žena prožívá*. Praha : Návrat domů, 2004. ISBN 80-7255-048-9.

SONET, D. *Dobrý partnerský vztah*. Praha : Portál, 1995. ISBN 80-7178-040-5.

SPOUSTA, V. et al. *Vádemékum autora odborné a vědecké práce*. Brno : Masarykova univerzita, 2000. ISBN 80-2102-387-2.

ŠMOLKA, P. *Muž a žena – návod k použití*. Praha : Portál, 2004. ISBN 80-7178-911-9.

ŠMOLKA, P. *Výběr partnera*. Praha : Grada, 2005. ISBN 80-247-1080-3.

TROBISH, I. *Jaký je muž a co by o tom měla vědět žena*. Olomouc : Velehrad, 1994. ISBN 80-901614-2-1.

WHITEOVÁ, E.G. *Na úsvitu dějin*. Praha : Advent-Orion, 2001. ISBN 80-7172-696-6.

Internetové stránky

[Pracující matky a genderové role ve výsledcích mezinárodního longitudinálního výzkumu](#) [online]. 22.12.2005, [cit. 2009-06-12]. Dostupné na internetu:

<http://www.genderonline.cz/view.php?cislocianku=2005122202>.

Role mužů a žen [online]. 6..12.2007, [cit. 2009-06-12]. Dostupné na internetu:

http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100732s_ov71206.pdf.

[Postavení ženy ve společnosti se zaměřením na Českou republiku 10.11 2003](#) [online].

[cit. 2009-06-12]. <http://www.e-polis.cz/sociologie/33-postaveni-zeny-ve-spolecnosti-se-zamerenim-na-ceskou-republiku.html>.

Gender [online]. 2005-2006, [cit. 2009-05-26]. Dostupné na internetu:

<http://slovni-cizich-slov.abz.cz>.

CBC News Indepth: David Reimer [online]. 10.5. 2004 [cit. 2009-05-26].

Dostupné na internetu: <http://www.cbc.ca/news/background/reimer/>[online].

Pechová, O. John Money (1921-2006) [online]. 10.8.2006 [cit. 2009-05-25]. Dostupné na internetu: <http://www.bengales.cz/vedecke-studie/john-money-1921-2006.html>.

ÚPLNÉ ZNĚNÍ ZÁKONA Č. 94/1963, ZÁKON O RODINĚ. [online]. [cit. 2009-05-25].

Dostupné na internetu: <<http://zakony.kurzy.cz/94-1963-zakon-o-rodine/>>.

Nový občanský zákoník [online] 2009 [cit. 18. března 2009].

Dostupné na internetu: < <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/rodinne-pravo/co-upravuje-rodinne-pravo-zakoniku/rodice-a-dite.html>>.

V čem jsou Češi extra třída? V lakomosti. [online]. 19.9 2005 [cit. 2009-05-25].

Dostupné na internetu:

<http://cestovani.idnes.cz/igsvet.asp?r=igsvet&c=A050919_150715_igsvet_tom.html>.

SBÍRKA ZÁKONŮ - ZÁKON ze dne 26. ledna 2006 o registrovaném partnerství. [online].

[cit. 2009-03-18]. Dostupné na internetu:

<<http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb06115&cd=76&typ=r.html>>.

Kalifornský soud zakázal sňatky homosexuálů, které dříve povolil. [online]. 26.5.2009

[cit. 2009-05-28]. Dostupné na internetu: <<http://zpravy.idnes.cz/>>. *Ve Švédsku mohou*

homosexuálové uzavřít manželství. [online]. 1.5.2009 [cit. 2009-06-24].

<<http://www.ct24.cz/svet/53483-ve-svedsku-mohou-homosexualove-uzavrit-manzelstvi/>>.

Česká republika asi bude mít zákon o registrovaném partnerství. [online]. 16.12.2005

[cit. 2009-05-28]. Dostupné na internetu:

<<http://www.004.cz/view.php?cislocclanku=2005121603-registrovane-partnerstvi-zeme.html>>.

Státní závěreční zkoušky- Aplikovaná sociální antropologie [online]. 2008

[cit. 2009-06-23]. Dostupné na internetu: <www.san.fss.muni.cz>.

Psychologické rozdíly mezi chlapci a děvčaty [online]. [cit. 2009-05-31].

Dostupné na internetu: <<http://web.quick.cz/aalerej/psch%20af%20a%20sex.html>>.

Vladimír Blažek, *25 let sociobiologie člověka* [online]. 4.6. 2003 [cit. 2009-06-24].

Dostupné na internetu:

< <http://www.ofa.zcu.cz/tema/t05-VB-Wilson.html>>.

Sociobiologický exkurs. Srovnávací etika a zdůvodnění etiky v sociobiologické a evoluční perspektivě. [online]. [cit. 2009-06-24]. Dostupné na internetu:

<<http://www.phil.muni.cz/fil/etika/kniha/kniha5.html>>.

Vznik a raný vývoj manželství. [online]. [cit. 2009-06-24]. Dostupné na internetu:

<http://zenskaprava.ecn.cz/images/content/Vznik_a_rany_vyvoj_manzelstvi_Hynkova_Martina.pdf>.

Klasické Řecko [online] 2005 [cit. 20.6.2009]. Dostupné na internetu:

<http://www.eruditus.cz/knihy/michael-grant/klasicke-recko>.

Postavení žen ve středověku a raném novověku [online] 1.2.2009 [cit. 18.3.2009].

Dostupné na internetu:

<http://www.e-stredovek.cz/rservice.php?akce=tisk&cisloclanku=2009020001>.

Kurtoázie [online] 2009 [cit. 18. března 2009].

Dostupné na internetu: <http://www.e-stredovek.cz/view.php?cisloclanku=2007030003>.

Muž na mateřské dovolené. [online] 2009 [cit. 5.6. 2009].

Dostupné na internetu: http://www.mojedite.cz/article_detail.php?id=148.

Rozdělení rolí v rodině [online] 4.2.2003 [cit.1.6. 2009]. Dostupné na internetu:

http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100172s_ov30204c.pdf.

Neurohumorální soustava [online] [cit.1.6. 2009].

Dostupné na internetu: <http://old.mendelu.cz/~klepar/ergonomie/pdf/fyziologie02.pdf>.

Citáty o manželství. [online] 2007 [cit. 25.5.2009].

Dostupné na internetu: http://www.colours.sk/index.php?citaty_z=70.

Lenka Budilová, Studium příbuzenství a sociální antropologie. [online]. [cit. 2009-06-27].

Dostupné na internetu: <http://antropologie.zcu.cz/clanek/studium-pribuzenstvi-a-socialni-antropologie>.

Eduard Krumpolc, Stvoření z pohledu vědy a víry. [online]. [cit. 2009-06-28].

Dostupné na internetu:

<http://www.katyd.cz/index.php?cmd=page&type=11&article=112>.

Sylva Daníčková, Věda a víra aneb O dorozumívání 2. [online] 25.6.2008 [cit. 28.6.2009].

Dostupné na internetu: <http://abicko.avcr.cz/cs/2007/10/06/veda-a-vira-aneb-o-dorozumivani-2.html>.

Věda a víra aneb O dorozumívání 1. [online] 25.6.2008 [cit. 28.6.2009]. Dostupné na

internetu: <http://abicko.avcr.cz/cs/2007/9/06/veda-a-vira-aneb-o-dorozumivani-1.html>.

Evoluce [online]. 2003-2008 [cit. 2009-06-27]. Dostupné na internetu:

<http://genetika.wz.cz/evoluce.htm>.

Harriet Bradley Gender. [online]. [cit. 2009-06-28]. Dostupné na internetu:

<http://books.google.cz/books>.

PŘÍLOHY

1. Tabulka typů manželství

2. Dotazník výzkumu

3. Tabulka s vyhodnocením první otázky dotazníku

HISTORICKÁ EPOCHA	TYP MANŽELSTVÍ	DOMINANCE/ ROVNOST	BYDLENÍ	POSTAVENÍ MUŽE A ŽENY	VĚRNOST, SANKCE	SPRÁVA MAJETKU	HLAVNÍ FUNKCE
EVOLUČNÍ POJETÍ	<ul style="list-style-type: none"> - skupinové endogamní - skupinové exogamní - párové - monogamie 	<ul style="list-style-type: none"> - matriarchát - patriarchát s nástupem dělby práce 	<ul style="list-style-type: none"> - oddělené bydlení, později v párovém manželství přichází muž do rodu ženy - žena následuje svého muže 	<ul style="list-style-type: none"> - práce muže i ženy je stejně důležitá, - ženy se stávají na muži existenčně závislé, - muži pracují, ženy se věnují domácnosti, pečují o potomky 	<ul style="list-style-type: none"> - v manželství skupinovém a párovém není vyžadována věrnost - se vzrůstajícím majetkem mužů vzrůstá potřeba zajistit legitimní potomky, vyžadována od žen věrnost, nevěra je tvrdě trestána 	<ul style="list-style-type: none"> - majetky manželů oddělené - společný majetek spravuje muž 	<ul style="list-style-type: none"> -- reprodukční - reprodukční - výchovná - ekonomická
KREACIONISTICKÉ POJETÍ	<ul style="list-style-type: none"> - monogamie 	<ul style="list-style-type: none"> - rovnocenné postavení 	<ul style="list-style-type: none"> - žena následuje svého muže 	<ul style="list-style-type: none"> - práce ženy i muže je stejně důležitá 	<ul style="list-style-type: none"> - věrnost 	<ul style="list-style-type: none"> - společná a demokratická správa 	<ul style="list-style-type: none"> - vzájemná opora - emocionální a sexuální saturace - reprodukce - výchova dětí - duchovní dimenze
ŘECKO - SPARTA	<ul style="list-style-type: none"> - párové 	<ul style="list-style-type: none"> - patriarchát 	<ul style="list-style-type: none"> - žena následuje svého muže 	<ul style="list-style-type: none"> - muž ve vojenském táboře - žena spravuje majetek, požívá volnosti a vlivu 	<ul style="list-style-type: none"> - volný svazek 	<ul style="list-style-type: none"> - společný majetek spravuje žena 	<ul style="list-style-type: none"> - reprodukční - ekonomická - výchovná
ŘECKO - ATÉNY	<ul style="list-style-type: none"> - přísná monogamie 	<ul style="list-style-type: none"> - patriarchát 	<ul style="list-style-type: none"> - žena následuje svého muže 	<ul style="list-style-type: none"> - muž zabezpečuje rodinu - žena pečuje o děti a domácnost (či dohlíží na výchovu v případě najatého vychovatele) 	<ul style="list-style-type: none"> - svazek může zrušit muž vyhnáním ženy z domu, žena po náročném soudním procesu 	<ul style="list-style-type: none"> - společný majetek spravuje muž 	<ul style="list-style-type: none"> - reprodukční - ekonomická - výchovná

ŘÍM	- monogamie	- patriarchát	- žena následuje svého muže	- muž zabezpečuje rodinu - žena pečuje o děti a domácnost	- svazek je teoreticky možné zrušit ze strany muže i ženy, ve skutečnosti žena podléhá vlivu muže	- společný majetek spravuje muž	- reprodukční - ekonomická - výchovná
STŘEDOVĚK	- monogamie	- patriarchát	- žena následuje svého muže	- žena je existenčně závislá na muži - žena vesnická i měšťanská je zapojena do domácích prací (měšťanská žena řídí práci služebnictva) a vychovávají děti - šlechtična se nemusí účastnit péče o domácnost, pozornost věnována společenskému životu	- nevěra u žen je přísně postihována	- se společným majetkem disponuje muž - žena do manželství přináší věno	- ekonomická - reprodukční - výchovná - politický vliv (šlechtické kruhy)
NOVOVĚK	- monogamie	- se změnami ve společnosti je vliv patriarchátu oslaben, později opět příklon k patriarchátu	- žena následuje svého muže	- žena svou prací přispívá do rodinného rozpočtu, stará se o domácnost a potomky	- za nevěru je nejprve možné udělit i trest smrti, později jen odnětí svobody nejvýše na tři měsíce	- správu majetku je možno smluvně upravit, většinou však s majetkem nakládá muž	- ekonomická - reprodukční - výchovná - emocionální (částečně)
20. a 21. STOLETÍ	- monogamie	- přetrvávající patriarchát i přes snahy o rovnoprávné postavení	- domluva partnerů	- žena není existenčně závislá na muži - přetrvává klasický model muže živitele a ženy pečující, i když jsou trvalé snahy o překonání tohoto stereotypu - snaha o zapojení mužů do domácích prací a demokratické rozdělení	- nevěra není právně postihována, může být ale příčinou rozvodu - právo požádat o rozvod má žena i muž	- s majetkem nakládají oba manželé, smluvní úprava před uzavřením manželství je možná	- ekonomická - reprodukční - výchovná - emocionální

Dotazník

Kdo jsem

Pohlaví: žena muž

Místo bydliště:

Věk:

Stav: ženatý/vdaná
 svobodný/á
 rozvedený/á
 ovdovělý/á

Pokud jste ženatý/vdaná, jak dlouho vaše manželství trvá

Pokud jste svobodný/á, rozvedený/á nebo ovdovělý/á, jste v současnosti:

- bez partnera
 s partnerem, ale nežijeme ve společné domácnosti (délka vztahu)
 s partnerem ve společné domácnosti (délka vztahu)

Vzdělání: (nejvyšší ukončené vzdělání)

- základní
 středoškolské s výučním listem
 středoškolské s maturitou
 vysokoškolské

V současnosti:

- studuji
 zaměstnaný/á
 osoba samostatně výdělečně činná
 v domácnosti
 nezaměstnaný/ná

Charakteristika rodiny, ve které jste vyrůstal/a:

Zaznačte, prosím, kdo jakou činnost či roli v rodině zastával:

Pokud jste byl/a vychováván/a mimo tradiční model rodiny, prosím uveďte jaký a kdo zastával níže uvedené činnosti/role.

	otec	matka	oba
FINANČNÍ ZABEZPEČENÍ (ŽIVITEL RODINY)	☐	☐	☐
DOHLED NAD FINANCEMI	☐	☐	☐
ORGANIZACE VOLNÉHO ČASU RODINY	☐	☐	☐
VAŘENÍ	☐	☐	☐
ÚKLID	☐	☐	☐
DROBNÉ OPRAVY V DOMÁCNOSTI	☐	☐	☐
DOHLED NAD VZDĚLÁVÁNÍM DĚTÍ / UČENÍ SE S DĚTMI	☐	☐	☐

VÝCHOVA DĚTÍ	☐	☐	☐
VEDENÍ K NÁBOŽENSKÝM HODNOTÁM (V PŘÍPADĚ VĚŘÍCÍ RODINY)	☐	☐	☐

Kdo má/měl dominantní postavení v rodině: (prosím označte)

- otec
 matka
 oba měli stejnou autoritu a moc

V rodině jsem byl/a:

- jedináček
 prvorozený
 prostřední
 benjamínek (nejmladší člen)

Jaký styl výchovy byl ve vaší rodině praktikován:

- autoritativní (založený na příkazech a zákazech)
 demokratický (založený na diskuzi a dohodě)
 liberální (dětem ponechána maximální volnost)

otázka č.1

Práce a činnosti v rodině

Kdo by měl podle vás v rodině zastávat následující činnosti:

	MUŽ	VĚTŠINOU MUŽ	OBA	VĚTŠINOU ŽENA	ŽENA	NIKDO/ JINÝ
ROZHODOVAT O ZAMĚSTNÁNÍ MANŽELA	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ROZHODOVAT O ZAMĚSTNÁNÍ MANŽELKY	☐	☐	☐	☐	☐	☐
VYDĚLÁVAT PENÍZE	☐	☐	☐	☐	☐	☐
PLATIT ÚČTY	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ROZHODOVAT O VĚTŠÍCH NÁKUPECH	☐	☐	☐	☐	☐	☐
PLÁNOVAT RODINNÝ ROZPOČET	☐	☐	☐	☐	☐	☐
DOHLÍŽET NA VÝDAJE	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ROZHODOVAT O DALŠÍM VZDĚLÁNÍ MANŽELA	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ROZHODOVAT O DALŠÍM VZDĚLÁNÍ MANŽELKY	☐	☐	☐	☐	☐	☐
VYBÍRAT BYDLENÍ	☐	☐	☐	☐	☐	☐
VYBÍRAT VYBAVENÍ BYTU/DOMU	☐	☐	☐	☐	☐	☐
PLÁNOVAT JÍDELNÍČEK	☐	☐	☐	☐	☐	☐
NAKUPOVAT POTRAVINY	☐	☐	☐	☐	☐	☐
PŘIPRAVOVAT JÍDLO	☐	☐	☐	☐	☐	☐
MÝT NÁDOBÍ	☐	☐	☐	☐	☐	☐
LUXOVAT/ZAMETAT	☐	☐	☐	☐	☐	☐

VYNÁŠET ODPADKY	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ČISTIT LEDNIČKU	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ČISTIT SPORÁK	☐	☐	☐	☐	☐	☐
UKLÍZET KOUPELNU	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Práce a činnosti v rodině (pokračování)

Kdo by měl podle vás v rodině zastávat následující činnosti:

	MUŽ	VĚTŠINOU MUŽ	OBA	VĚTŠINOU ŽENA	ŽENA	NIKDO/ JINÝ
MÝT OKNA	☐	☐	☐	☐	☐	☐
PŘEVLEKAT POSTELE	☐	☐	☐	☐	☐	☐
STLÁT POSTELE	☐	☐	☐	☐	☐	☐
PRÁT	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ŽEHLIT	☐	☐	☐	☐	☐	☐
UKLÁDAT ČISTÉ PRÁDLO	☐	☐	☐	☐	☐	☐
PROVÁDĚT MENŠÍ OPRAVY V DOMÁCNOSTI	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ODPOVÍDAT ZA VĚTŠÍ OPRAVY	☐	☐	☐	☐	☐	☐
STARAT SE PŘÍPADNĚ O ZAHRADU	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ROZHODOVAT O TYPU KUPOVANÉHO VOZIDLA	☐	☐	☐	☐	☐	☐
PEČOVAT O VNITŘEK VOZIDLA	☐	☐	☐	☐	☐	☐
PEČOVAT O VNĚJŠEK VOZIDLA	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ROZHODOVAT O DRUHU ZÁBAVY	☐	☐	☐	☐	☐	☐
PLÁNOVAT DOVOLENOU	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ZVÁT PŘÁTELE NA NÁVŠTĚVU	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ROZHODOVAT O FREKVENCI SEXUÁLNÍHO STYKU	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ROZHODOVAT O ANTIKONCEPCI	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ROZHODOVAT O TOM, ZDA MÍT DĚTI	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ROZHODOVAT O POČTU DĚTÍ	☐	☐	☐	☐	☐	☐
VYBÍRAT JMÉNA DĚTÍ	☐	☐	☐	☐	☐	☐
PŘEBALOVAT DĚTI	☐	☐	☐	☐	☐	☐
KOUPAT DĚTI	☐	☐	☐	☐	☐	☐
HRÁT SI S DĚTMI	☐	☐	☐	☐	☐	☐
STARAT SE O DĚTI V NEMOCI	☐	☐	☐	☐	☐	☐
VYCHOVÁVAT DĚTI	☐	☐	☐	☐	☐	☐
DĚLAT S DĚTMI DOMÁCÍ ÚKOLY	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ROZHODOVAT O PŘÍPADNÉ ADOPCI	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ROZHODOVAT, JAKÉ DÍTĚ ADOPTOVAT	☐	☐	☐	☐	☐	☐

otázka č. 2

Role ženy v manželství

Seřadte 5 níže uvedených rolí **podle důležitosti od nejdůležitější po nejméně důležitou roli**. 1=nejdůležitější

Tuto otázku hodnotí muži i ženy.

profesně úspěšná a uznávaná žena (s příslušným profesním postupem a finančním ohodnocením)

společensky se angažující žena (politika, hnutí, členství v různých institucích, asociacích...)

pečovatelka o domácnost

vychovatelka dětí

organizátorka volného času rodiny

otázka č. 3

Role muže v manželství

Seřadte 5 níže uvedených rolí **podle důležitosti od nejdůležitější po nejméně důležitou roli**. 1=nejdůležitější

Tuto otázku hodnotí muži i ženy.

kariéru budující muž (s příslušným profesním postupem a finančním ohodnocením)

společensky se angažující muž

muž věnující se domácnosti (drobné opravy, údržba a částečně domácí práce)

ve volném čase péče o děti (hry, příprava do školy)

organizátor volného času rodiny

otázka č. 4

Vlastnosti důležité pro manželství

Rozdělte **10 bodů** následujícím vlastnostem, které považujete u partnera za důležité, přičemž jedné vlastnosti lze přidělit **nejvýše 3 body** (některé vlastnosti tedy nebudou bodově ohodnoceny, ale pouze ty z vašeho pohledu nejpodstatnější).

pracovitost

abstinance

věrnost

smysl a péče o rodinu

smysl pro práci v domácnosti

upřímnost

nekuřák/nekuřačka
čestnost
skromnost
šetrnost
pořádnost
smysl pro humor
životní optimismus
vzdělání
všeobecný rozhled
sexuální náruživost
fyzická atraktivita
vztah k víře (náboženství)
sportovní založení
extroverze

otázka č. 5

Které vlastnosti či okolnosti by vás donutily přehodnotit své rozhodnutí setrvat v manželském svazku? Tedy něco, kvůli čemu byste partnera opustil/a, nechal/a rozvést. (Nebojte se, prosím, odpověď rozepsat.)

otázka č. 6

Co vy osobně od manželství očekáváte? (Nebojte se, prosím, odpověď rozepsat.)

Tabulka s vyhodnocením první otázky dotazníku - Práce a činnosti v rodině

Výsledky

celkové výsledky – počet respondentů – 148

ženy – počet respondentů – 94

muži – počet respondentů – 54

respondenti žijící spolu ve společné domácnosti (jako manželé nebo partneři)

minimálně jeden rok – počet respondentů – 48

respondenti bez partnera nebo s partnerem se kterým žijící spolu méně než rok – počet respondentů – 100

respondenti se středoškolským a nižším než středoškolským vzděláním – počet respondentů – 83

respondenti s vysokoškolským vzděláním - počet respondentů – 65

KDO BY MĚL PODLE VÁS V RODINĚ ZASTÁVAT NÁSLEDUJÍCÍ ČINNOSTI	MUŽ	VĚTŠINOU MUŽ	VĚTŠINOU ŽENA	VĚTŠINOU ŽENA	ŽENA	NIKDO JINÝ
ROZHODOVAT O ZAMĚSTNÁNÍ MANŽELA	73-49% 42-45% 31-57% 21-44% 52-52% 38-46% 35-54%	41-28% 31-33% 10-19% 17-35% 24-24% 29-35% 12-18%	32-22% 19-20% 13-24% 9-19% 23-23% 15-18% 17-26%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	2-1% 2-2% 0-0% 1-2% 1-1% 1-1% 1-2%
ROZHODOVAT O ZAMĚSTNÁNÍ MANŽELKY	1-1% 0-0% 1-2% 1-2% 0-0% 1-1% 0-0%	1-1% 1-1% 0-0% 1-2% 0-0% 1-1% 0-0%	36-24% 20-21% 16-30% 9-19% 27-27% 16-20% 20-31%	43-29% 30-32% 13-24% 20-42% 23-23% 29-34% 14-21%	65-44% 41-44% 24-44% 16-33% 49-49% 35-43% 30-46%	2-1% 2-2% 0-0% 1-2% 1-1% 1-1% 1-2%
VYDĚLÁVAT PENÍZE	5-3% 2-2% 3-6% 0-0% 5-5% 3-4% 2-3%	20-14% 8-9% 12-22% 6-12% 14-14% 14-17% 6-9%	122-82% 83-88% 39-72% 42-88% 80-80% 65-78% 57-88%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	1-1% 1-1% 0-0% 0-0% 1-1% 1-1% 0-0%
PLATIT ÚČTY	7-5% 2-2% 5-9% 1-2% 6-6% 4-5% 3-5%	27-18% 12-13% 15-28% 8-17% 19-19% 18-22% 9-14%	111-75% 79-84% 32-59% 39-81% 72-72% 58-70% 53-81%	2-1% 0-0% 2-4% 0-0% 2-2% 2-2% 0-0%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	1-1% 1-1% 0-0% 0-0% 1-1% 1-1% 0-0%
ROZHODOVAT O VĚTŠÍCH NÁKUPECH	1-1% 0-0% 1-2% 0-0% 1-1% 1-1% 0-0%	1-1% 1-1% 0-0% 0-0% 1-1% 1-1% 0-0%	131-88% 82-87% 49-91% 45-94% 86-86% 70-85% 61-94%	13-8% 9-10% 4-7% 3-6% 10-10% 9-11% 4-6%	1-1% 1-1% 0-0% 0-0% 1-1% 1-1% 0-0%	1-1% 1-1% 0-0% 0-0% 1-1% 1-1% 0-0%
PLÁNOVAT RODINNÝ ROZPOČET	3-2% 0-0% 3-5% 0-0% 3-3% 3-4% 0-0%	5-3% 3-3% 2-4% 0-0% 5-5% 3-4% 2-3%	135-91% 88-94% 47-87% 47-98% 88-88% 72-86% 63-97%	4-3% 2-2% 2-4% 1-2% 3-3% 4-5% 0-0%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	1-1% 1-1% 0-0% 0-0% 1-1% 1-1% 0-0%
DOHLÍŽET NA VÝDAJE	3-2% 0-0% 3-6% 0-0% 3-3% 3-4% 0-0%	9-6% 3-3% 6-11% 3-6% 6-6% 5-6% 4-6%	126-85% 85-91% 41-76% 45-94% 81-81% 65-79% 61-94%	7-5% 3-3% 4-7% 0-0% 7-7% 7-8% 0-0%	2-1% 2-2% 0-0% 0-0% 2-2% 2-2% 0-0%	1-1% 1-1% 0-0% 0-0% 1-1% 1-1% 0-0%

ROZHODOVAT O DALŠÍM VZDĚLÁNÍ MANŽELA	73-49% 48-51% 25-47% 22-46% 51-51% 44-53% 29-45%	42-29% 24-26% 18-33% 14-29% 28-28% 26-31% 16-24%	31-21% 20-21% 11-20% 11-23% 20-20% 13-16% 18-28%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	2-1% 2-2% 0-0% 1-2% 1-1% 0-0% 2-3%
ROZHODOVAT O DALŠÍM VZDĚLÁNÍ MANŽELKY	2-1% 1-1% 1-2% 1-2% 1-1% 2-2% 0-0%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	34-24% 21-22% 13-24% 12-25% 22-22% 14-17% 20-31%	45-30% 26-28% 19-35% 15-31% 30-30% 28-34% 17-26%	65-44% 44-47% 21-39% 19-40% 46-46% 39-47% 26-40%	2-1% 2-2% 0-0% 1-2% 1-1% 0-0% 2-3%
VYBÍRAT BYDLENÍ	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	2-1% 0-0% 2-4% 0-0% 2-2% 0-0% 2-3%	145-98% 93-99% 52-96% 48-100% 97-97% 82-99% 63-97%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	1-1% 1-1% 0-0% 0-0% 1-1% 1-1% 0-0%
VYBÍRAT VYBAVENÍ BYTU/DOMU	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	1-1% 1-1% 0-0% 0-0% 1-1% 1-1% 0-0%	124-83% 83-88% 41-76% 42-88% 82-82% 71-86% 53-81%	21-14% 8-9% 13-24% 6-12% 15-15% 10-12% 11-17%	1-1% 1-1% 0-0% 0-0% 1-1% 0-0% 1-2%	1-1% 1-1% 0-0% 0-0% 1-1% 1-1% 0-0%
PLÁNOVAT JÍDELNÍČEK	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	1-1% 1-1% 0-0% 0-0% 1-1% 1-1% 0-0%	56-38% 42-45% 14-26% 17-36% 39-39% 27-33% 29-44%	73-49% 42-45% 31-57% 26-54% 47-47% 42-51% 31-48%	15-10% 6-6% 9-17% 4-8% 11-11% 11-13% 4-6%	3-2% 3-3% 0-0% 1-2% 2-2% 2-2% 1-2%
NAKUPOVAT POTRAVINY	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	5-3% 3-3% 2-4% 3-6% 2-2% 4-5% 1-2%	88-59% 61-65% 27-50% 31-65% 57-57% 46-55% 42-64%	51-35% 27-29% 24-44% 14-29% 37-37% 30-36% 21-32%	4-3% 3-3% 1-2% 0-0% 4-4% 3-4% 1-2%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%
PŘIPRAVOVAT JÍDLO	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	1-1% 1-1% 0-0% 0-0% 1-1% 1-1% 0-0%	65-44% 51-54% 14-26% 24-50% 41-41% 30-36% 35-54%	71-48% 38-41% 33-61% 22-46% 49-49% 43-52% 28-43%	11-7% 4-4% 7-13% 2-4% 9-9% 9-11% 2-3%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%
MÝT NÁDOBÍ	2-1% 0-0% 2-4% 0-0% 2-2% 1-1% 1-2%	3-2% 1-1% 2-4% 1-2% 2-2% 2-2% 1-2%	101-69% 71-76% 30-55% 38-79% 63-63% 52-63% 49-75%	33-22% 19-20% 14-26% 8-17% 25-25% 22-27% 11-17%	7-5% 3-3% 4-7% 0-0% 7-7% 4-5% 3-4%	2-1% 0-0% 2-4% 1-2% 1-1% 2-2% 0-0%
LUXOVAT/ZAMETAT	2-1% 1-1% 1-2% 0-0% 2-2% 0-0% 2-3%	8-5% 3-3% 5-9% 3-6% 5-5% 6-7% 2-3%	107-73% 74-79% 33-61% 37-76% 70-70% 56-68% 51-79%	25-17% 12-13% 13-24% 7-16% 18-18% 15-18% 10-15%	5-3% 3-3% 2-4% 1-2% 4-4% 5-6% 0-0%	1-1% 1-1% 0-0% 0-0% 1-1% 1-1% 0-0%
VYNÁŠET ODPADKY	6-4% 3-3% 3-6% 0-0% 6-6% 3-4% 3-5%	26-18% 17-18% 9-16% 11-23% 15-15% 15-18% 11-17%	108-73% 70-75% 38-70% 36-75% 72-72% 59-71% 49-75%	6-4% 3-3% 3-6% 1-2% 5-5% 4-5% 2-3%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	2-1% 1-1% 1-2% 0-0% 2-2% 2-2% 0-0%
ČISTIT LEDNÍČKU	2-1% 0-0% 2-4%	8-5% 5-5% 3-6%	68-46% 46-49% 22-41%	57-39% 35-37% 22-41%	11-8% 7-8% 4-6%	2-1% 1-1% 1-2%

	0-0% 2-2% 2-2% 0-0%	1-2% 7-7% 5-6% 3-5%	25-52% 43-43% 33-40% 35-54%	17-36% 40-40% 34-42% 23-35%	3-6% 8-8% 7-8% 4-6%	2-4% 0-0% 2-2% 0-0%
ČISTIT SPORÁK	2-1% 0-0% 2-4% 0-0% 2-2% 2-2% 0-0%	4-3% 1-1% 3-6% 1-2% 3-3% 2-2% 2-3%	64-43% 43-46% 21-38% 27-56% 37-37% 28-34% 36-55%	66-45% 44-47% 22-41% 17-36% 49-49% 44-53% 22-34%	12-8% 6-6% 6-11% 3-6% 9-9% 7-9% 5-8%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%
UKLÍZET KOUPELNU	1-1% 0-0% 1-2% 0-0% 1-1% 1-1% 0-0%	2-1% 0-0% 2-4% 0-0% 2-2% 1-1% 1-2%	79-53% 52-55% 27-50% 28-58% 51-51% 41-50% 38-58%	50-34% 30-32% 20-37% 14-29% 36-36% 29-35% 21-32%	15-10% 11-12% 4-7% 5-11% 10-10% 11-13% 4-6%	1-1% 1-1% 0-0% 1-2% 0-0% 0-0% 1-2%
MÝT OKNA	1-1% 1-1% 0-0% 0-0% 1-1% 1-1% 0-0%	4-3% 3-3% 1-2% 2-4% 2-2% 3-4% 1-2%	64-43% 44-47% 20-37% 19-40% 45-45% 30-36% 34-52%	62-42% 36-38% 26-48% 22-46% 40-40% 35-42% 27-42%	17-11% 10-11% 7-13% 5-10% 12-12% 14-17% 3-4%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%
PŘEVLEKAT POSTELE	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	1-1% 1-1% 0-0% 1-2% 0-0% 0-0% 1-2%	65-44% 45-48% 20-37% 19-40% 46-46% 34-41% 31-47%	61-41% 36-38% 25-46% 22-46% 39-39% 35-42% 26-40%	21-14% 12-13% 9-17% 6-12% 15-15% 14-17% 7-11%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%
STLÁT POSTELE	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	1-1% 0-0% 1-2% 1-2% 0-0% 0-0% 1-2%	106-72% 74-79% 32-59% 38-79% 68-68% 57-69% 49-75%	28-19% 15-16% 13-24% 6-13% 22-22% 16-20% 12-19%	11-7% 5-5% 6-11% 3-6% 8-8% 8-9% 3-4%	2-1% 0-0% 2-4% 0-0% 2-2% 2-2% 0-0%
PRÁT	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	2-1% 0-0% 2-4% 1-2% 1-1% 0-0% 2-3%	44-30% 32-34% 12-22% 13-27% 31-31% 18-22% 26-40%	80-54% 49-52% 31-57% 28-58% 52-52% 52-63% 28-43%	22-15% 13-14% 9-17% 6-13% 16-16% 13-16% 9-14%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%
ŽEHLIT	1-1% 1-1% 0-0% 0-0% 1-1% 1-1% 0-0%	1-1% 1-1% 0-0% 0-0% 1-1% 0-0% 1-2%	31-21% 24-26% 7-13% 11-23% 20-20% 15-18% 16-24%	85-57% 49-52% 36-67% 28-58% 57-57% 51-62% 34-52%	30-20% 19-20% 11-20% 9-19% 21-21% 16-19% 14-22%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%
UKLÁDAT ČISTÉ PRÁDLO	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	1-1% 1-1% 0-0% 0-0% 1-1% 1-1% 0-0%	51-34% 40-43% 11-20% 17-35% 34-34% 24-29% 27-42%	69-47% 38-40% 31-57% 25-52% 44-44% 42-51% 27-42%	27-18% 15-16% 12-23% 6-13% 21-21% 16-19% 11-16%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%
PROVÁDĚT MENŠÍ OPRAVY V DOMÁCNOSTI	42-28% 24-26% 18-33% 14-29% 28-28% 25-30% 17-26%	79-53% 47-50% 32-60% 26-54% 53-53% 45-54% 34-52%	26-18% 22-23% 4-7% 8-17% 18-18% 13-16% 13-20%	1-1% 1-1% 0-0% 0-0% 1-1% 0-0% 1-2%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%
ODPOVÍDAT ZA VĚTŠÍ OPRAVY	77-52% 44-47% 33-61% 25-52% 52-52% 46-55%	58-39% 40-43% 18-33% 19-40% 39-39% 30-36%	11-8% 9-9% 2-4% 4-8% 7-7% 5-6%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	2-1% 1-1% 1-2% 0-0% 2-2% 2-3%

	31-48%	28-43%	6-9%	0-0%	0-0%	0-0%
STARAT SE PŘÍPADNĚ O ZAHRADU	15-10% 9-10% 6-11% 3-6% 12-12% 9-11% 6-9%	23-15% 9-10% 14-26% 7-15% 16-16% 14-17% 9-14%	102-69% 73-77% 29-53% 36-75% 66-66% 54-65% 48-74%	6-4% 3-3% 3-6% 2-4% 4-4% 4-5% 2-3%	1-1% 0-0% 1-2% 0-0% 1-1% 1-1% 0-0%	1-1% 0-0% 1-2% 0-0% 1-1% 1-1% 0-0%
ROZHODOVAT O TYPU KUPOVANÉHO VOZIDLA	21-14% 8-8% 13-24% 1-2% 20-20% 13-16% 8-12%	47-32% 28-30% 19-35% 20-42% 27-27% 26-31% 21-32%	80-54% 58-62% 22-41% 27-56% 53-53% 44-53% 36-56%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%
PEČOVAT O VNITŘEK VOZIDLA	33-22% 19-20% 14-26% 8-17% 25-25% 22-27% 11-17%	61-41% 39-42% 22-41% 23-48% 38-38% 31-37% 30-46%	50-34% 33-35% 17-31% 14-29% 36-36% 27-32% 23-35%	4-3% 3-3% 1-2% 3-6% 1-1% 3-4% 1-2%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%
PEČOVAT O VNĚJŠEK VOZIDLA	38-26% 21-22% 17-32% 9-19% 29-29% 24-29% 14-22%	78-53% 51-55% 27-50% 30-63% 48-48% 42-50% 36-55%	32-21% 22-23% 10-18% 9-18% 23-23% 17-21% 15-23%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%
ROZHODOVAT O DRUHU ZÁBAVY	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	6-4% 0-0% 6-10% 1-2% 5-5% 2-2% 3-5%	142-96% 94-100% 48-90% 47-98% 95-95% 81-98% 62-95%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%
PLÁNOVAT DOVOLENOU	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	3-2% 2-2% 1-2% 0-0% 3-3% 2-2% 1-2%	144-97% 92-98% 52-96% 48-100% 96-96% 81-98% 63-96%	1-1% 0-0% 1-2% 0-0% 1-1% 0-0% 1-2%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%
ZVÁT PŘÁTELE NA NÁVŠTĚVU	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	145-98% 91-97% 54-100% 47-98% 98-98% 82-99% 63-97%	3-2% 3-3% 0-0% 1-2% 2-2% 1-1% 2-3%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%
ROZHODOVAT O FREKVENCI SEXUÁLNÍHO STYKU	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	2-1% 0-0% 2-4% 0-0% 2-2% 0-0% 2-3%	143-97% 92-98% 51-94% 47-98% 96-96% 81-98% 62-95%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	2-1% 1-1% 1-2% 0-0% 2-2% 2-2% 0-0%	1-1% 1-1% 0-0% 1-2% 0-0% 0-0% 1-2%
ROZHODOVAT O ANTIKONCEPCI	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	102-69% 67-71% 35-64% 32-67% 70-70% 57-69% 45-69%	34-23% 20-21% 14-26% 13-27% 21-21% 16-19% 18-28%	10-7% 7-8% 3-6% 3-6% 7-7% 8-10% 2-3%	2-1% 0-0% 2-4% 0-0% 2-2% 2-2% 0-0%
ROZHODOVAT O TOM, ZDA MÍT DĚTI	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	143-96% 92-98% 51-94% 47-98% 97-97% 80-97% 63-97%	4-3% 2-2% 2-4% 1-2% 3-3% 2-2% 2-3%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	1-1% 0-0% 1-2% 0-0% 1-1% 1-1% 0-0%
	0-0%	0-0%	139-94%	4-3%	3-2%	2-1%

ROZHODOVAT O POČTU DĚTÍ	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	88-94% 51-94% 46-96% 93-93% 76-92% 63-97%	3-3% 1-2% 1-2% 3-3% 2-2% 2-3%	3-3% 0-0% 1-2% 2-2% 3-4% 0-0%	0-0% 2-4% 0-0% 2-2% 2-2% 0-0%
VYBÍRAT JMÉNA DĚTÍ	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	144-97% 92-98% 52-96% 48-100% 96-96% 79-95% 65-100%	3-2% 1-1% 2-4% 0-0% 3-3% 3-4% 0-0%	1-1% 1-1% 0-0% 0-0% 1-1% 1-1% 0-0%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%
PŘEBALOVAT DĚTI	1-1% 1-1% 0-0% 0-0% 1-1% 1-1% 0-0%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	92-62% 70-75% 22-41% 34-71% 58-58% 48-58% 44-68%	44-30% 20-21% 24-44% 11-23% 33-33% 27-33% 17-26%	11-7% 3-3% 8-15% 3-6% 8-8% 7-8% 4-6%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%
KOUPAT DĚTI	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	2-1% 2-2% 0-0% 1-2% 1-1% 1-1% 1-2%	106-72% 78-83% 28-52% 37-77% 69-69% 55-66% 51-78%	34-23% 12-13% 22-41% 9-19% 25-25% 24-29% 10-15%	6-4% 2-2% 4-7% 1-2% 5-5% 3-4% 3-5%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%
HRÁT SI S DĚTMI	1-1% 1-1% 0-0% 1-2% 0-0% 1-1% 0-0%	2-1% 2-2% 0-0% 1-2% 1-1% 1-1% 1-2%	141-95% 90-96% 51-94% 45-94% 96-96% 77-93% 64-98%	4-3% 1-1% 3-6% 1-2% 3-3% 4-5% 0-0%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%
STARAT SE O DĚTI V NEMOCI	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	102-69% 66-70% 36-66% 33-69% 69-69% 54-65% 48-74%	44-30% 28-30% 16-30% 15-31% 29-29% 27-33% 17-26%	2-1% 0-0% 2-4% 0-0% 2-2% 2-2% 0-0%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%
VYCHOVÁVAT DĚTI	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	145-98% 93-99% 52-96% 47-98% 98-98% 82-99% 63-97%	3-2% 1-1% 2-4% 1-2% 2-2% 1-1% 2-3%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%
DĚLAT S DĚTMI DOMÁCÍ ÚKOLY	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	2-1% 0-0% 2-4% 0-0% 2-2% 0-0% 2-3%	127-86% 82-88% 45-83% 42-88% 85-85% 68-82% 59-91%	17-11% 11-12% 6-11% 6-12% 11-11% 13-16% 4-6%	1-1% 0-0% 1-2% 0-0% 1-1% 1-1% 0-0%	1-1% 1-1% 0-0% 0-0% 1-1% 1-1% 0-0%
ROZHODOVAT O PŘÍPADNÉ ADOPCI	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	148-100% 94-100% 54-100% 48-100% 100-100% 100-100% 65-100%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%
ROZHODOVAT, JAKÉ DÍTĚ ADOPTOVAT	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	1-1% 0-0% 1-2% 0-0% 1-1% 1-1% 0-0%	145-97% 92-98% 53-98% 47-98% 98-98% 81-98% 64-98%	1-1% 1-1% 0-0% 0-0% 1-1% 1-1% 0-0%	0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0% 0-0%	1-1% 1-1% 0-0% 1-2% 0-0% 0-0% 1-2%

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Eva Harastejová
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	PhDr. Helena Skarupská, Ph.D.
Rok obhajoby:	2009

Název práce:	POHLED NA MANŽELSTVÍ Z HLEDISKA GENDER STUDIES
Název v angličtině:	MARRIAGE FROM THE GENDER STUDIES POINT OF VIEW
Anotace práce:	Cílem diplomové práce je představit problematiku gender a gender studies, také manželství z různých hledisek - právního, sociologického, antropologického, psychologického a křesťanského – a naznačit tak celou škálu pohledů na manželství. Záměrem práce je podat obraz mužství a ženství a také poukázat na to, čím je determinován. V historickém přehledu jsou naznačena nejdůležitější fakta o vnímání postavení muže a ženy, jejich rolích v manželství a v neposlední řadě o samotném vývoji instituce manželství a jeho různorodosti. Práce analyzuje současný pohled mladé generace na manželství, rozdělení rolí, preferovaných vlastností partnera a jejich očekávání od manželství
Klíčová slova:	gender, gender studies, John Money, Ann Oakley, manželství, fenomén mužství a ženství, role muže a ženy determinace mužství a ženství, historický pohled na manželství, očekávání muže od manželství, očekávání ženy od manželství.

<p>Anotace v angličtině:</p>	<p>The aim of this diploma thesis is to present gender studies and a broad issue of a marriage from the various perspective – law, sociological, anthropological, psychological and christian insight – to outline the broad range points of a view of a marriage. The intention of this work is also to project a depiction of masculinity and femininity and to refer to their determination. In historical outline of the most important data, there is an opportunity to ascertain a status of man and woman, their roles in a marriage, the development and variety of this institution. Diploma thesis analyses contemporary sight of a young generation on a marriage, role division, preferred characteristic of a counterpart and their expectations on marriage.</p>
<p>Klíčová slova v angličtině:</p>	<p>Gender, gender studies, John Money, Ann Oakley, marriage, phenomenon of masculinity and femininity, role of man and woman, determination of masculinity and femininity, historical overview of marriage, expectations of man and woman on marriage</p>
<p>Přílohy vázané v práci:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - tabulka typů manželství - dotazník výzkumu - tabulka s vyhodnocením první otázky dotazníku
<p>Rozsah práce:</p>	<p>134</p>
<p>Jazyk práce:</p>	<p>čeština</p>

